

NİSAN 2026 - İKİNCİ DEVRE - SAYI: 50 FİYAT: 80₺

aylık **baran**

fikir ve aksiyon gazetesi

İNŞA EDEN DEĞİL

MHA EDEN

**"BİZİM
ÜNİVERSİTE-
LERİMİZ"**

İÇİNDEKİLER

4 ÜNİVERSİTENİN KRİZİ: DİPLOMA, KADRO VE KAYBOLAN HAKİKAT
Kerim Kulu

11 BENİM ÜNİVERSİTELERİM
Muzaffer Doğan

14 BİZİM ÜNİVERSİTELERİMİZ
Alper Kaan Aykut

18 S. AHMET ARVASI'NIN EĞİTİM ANLAYIŞI
Mehmet Sami Pınar

26 NECİP FAZIL'IN SİYASÎ MÜCADELESİ
Dr. Kâzım Albay

32 ABD-İSRAİL-İRAN-İNGİLTERE-ÇİN
DERİN KÜRESEL SAVAŞ
İbrahim Tatlı

42 İSTİKLAL MAHKEMELERİ, ŞAPKA DEVRİMİ,
HARF DEVRİMİ VE LOZAN
Murat Akdemir

49 YÜZÜNÜ TELEFONDA UNUTAN İNSAN
M.Taha İnci

50 PASLI TELLERDEN VİTRİN IŞIKLARINA:
ZAMANSIZ BİR METALLİCÂ DİSKOGRAFİSİ
Yavuz Arslan

6

PROF. DR. ÖMER ÖZYILMAZ:
ÜNİVERSİTELER BİZİM AMA
ÜNİVERSİTELERİN DÜNYA
GÖRÜŞÜ BİZİM DEĞİL

16

**SİYASETÇİ YAZAR
İBRAHİM KAVAZ:**
YÖK, SİSTEMİ KORUMAK
ADINA TEKELCİ ANLAYIŞA BAĞLI
BİR EĞİTİMİ ESAS ALMIŞTIR

20

**İZMİR KÂTİP ÇELEBİ
ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ
DR. HÜSEYİN DURSUN:**
ÜNİVERSİTENİN ASLÎ VAZİFESİ
KÖKLERİYLE İRTİBATINI
KOPARMAMIŞ ŞAHSİYETLER
İNŞA ETMEKTİR

AYLIK BARAN

YIL: 3 SAYI: 50
NİSAN 2026

SAHİBİ VE
SORUMLU YAZIŞLARI
MÜDÜRÜ

MAHMUT BİLAL İNCİ

YAYIN KURULU
KAZIM ALBAY
ÖMER EMRE AKCEBE
İBRAHİM TATLI

İDARE YERİ

MİMAR SİNAN MAH.
İMAM NASIR SOK. NO:14/12
(VALİDE-İ CEDİD CAMİİ
YANI)
ÜSKÜDAR/İSTANBUL

İRTİBAT

0533 166 20 50
0216 343 16 32

barandergisi@gmail.com

ABONELİK

6 AYLIK ABONE BEDELİ
(KARGO DAHİL) 950 TL

1 YILLIK ABONE BEDELİ
(KARGO DAHİL) 1900 TL

ABONE OLMAK İÇİN

05331662050 HATTIMIZA
İSİM, SOY İSİM VE ADRESİNİZİ
GÖNDEREBİLİRSİNİZ.

ONLINE SATIŞ SİTEMİZ

www.aylikbaran.com

MİZANPAJ

YAVUZ ARSLAN

BASKI

AKADEMİ
GÜVEN SAN. SİT.
C BLOK NO: 230
TOPKAPI/ İSTANBUL
0212 493 24 68

YAYIN TÜRÜ
YAYGIN, SÜRELİ

WEBSITE

www.aylikbaran.com
www.barandergisi.net
www.aylikdersisi.com

ISSN:

2822-6186

9 772822 618008
ISSN: 822-6186

TAKDİM

Bir medeniyetin kendini ele verdiği yerlerden biri üniversiteleridir. Orada yalnızca bilgi değil, aynı zamanda bir insan tipi ve gelecek tasavvuru üretilir. Üniversite, hakikatin peşinde olduğu ölçüde anlamlıdır, aksi hâlde diplomaların dolaşımına girdiği bir yapıya irca edilir.

Bugün üniversitelerimize bakıldığında, insandan çok bir çözülme hâli göze çarpıyor. Bilgi var, fakat fikir yok. Unvan var, fakat derinlik yok. Artan yayınlara rağmen anlamın çoğalmaması, meselenin kemiyet değil zihniyet olduğunu gösteriyor.

Asıl kırılma burada: Üniversite, hakikat arayışının mekânı olmaktan çıkıp statü ve araç hâline geliyor. Bu da onu üreten değil tekrarlayan, derinleşen değil satıhta kalan bir yapıya dönüştürüyor.

Bu dosya, üniversitelerimizin bugünkü hâlini teşhis etmekle birlikte, kaybolan inşa iradesini yeniden düşünmeye davet ediyor. Çünkü inşa, ancak neyin peşinde olduğumuzu yeniden sormakla başlar.

Meram/Konya 0332 353 4811
Kitap Dünyası İlahiyat Şubesi: Aşkan Mah. Aşkan Cad. No: 22/1 0332 323 8899 Meram/Konya 0332 323 8899

DERNEKLERDEN

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Genel Merkezi: Zeyrek Mah. Fazilet Sok. No:31, 34080 Fatih/İstanbul 0530 664 9772

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Ankara İl Temsilciliği: Kahramanlar Sok, No: 9 Hamamönü Altındağ/Ankara 0546 142 117

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Konya İl Temsilciliği: Ulubatlıhasan, Akbey Sok. No:4C, 42050 Karatay/Konya 0506 516 7454

Temsilciliklerimiz

Yeşilyurt/Malatya

Süleyman Adil 05423288614

Etimesgut/Ankara

Mehmet Nâzım 05459680561

Trabzon

Yavuz Arslan 05306492388

Osmangazi/Bursa

Rüstem Pehlivan 05530929870

Devrek/Zonguldak

Hasan Emrah Mekik- 05398110811

Kars

Ergin Bulut 05424701873

Adapazarı/Sakarya

Oğuzhan Kulaksız 05531130943

Kütahya

Numan Gökçimen 0505 625 5397

Aylık Baran Dergisi'ni nasıl temin edebilirsiniz?

Bizi 0533 166 20 50 telefondan arayabilir veya Whatsapp hattımıza isim, soy isim ve adresinizi göndererek satış işlemini yapabilirsiniz.

SİTEMİZDEN

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Aylık Baran dergisinin yeni ve eski sayılarını online satış sitemiz www.aylikbaran.com'dan satın alabilirsiniz.

ABONE OLARAK

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Aylık Baran dergisine abone olmak için 0533 166 20 50 irtibat numaramıza isim, soyisim ve adresinizi gönderebilirsiniz. Bir senelik abonelik ücreti kargo dahil 1900 TL'dir.

KİTAPÇILARDAN

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Gölge Kitabevi: Ali Kuşçu, Büyük Karahan Cad. 4A, 34083 Fatih/İstanbul 0212 511 0065

Kökler Kitabevi: Hırka-i Şerif, Kadı Sok. No:14, 34091 Fatih/İstanbul 0535 574 2226

Ağaç Kitabevi: Akşemsettin, Şehitkubilay Sok. No:6, 34010 Fatih/İstanbul 0212 415 2241

İnkılap Kitabevi: Fevzipaşa Caddesi, Şehitkubilay Sok. No: 6/A-B Fatih-İstanbul 0212 524 4499

Mephisto Kitabevi: Kuloğlu, İstiklal Cad. No:125, 34435 Beyoğlu/İstanbul 0212 249 0687

Sahhaflar Kitap Sarayı: Sahhaflar Çarşısı No:24-26 Bayezid İstanbul - 02125281978

Ankara Birleşik Kitabevi: Tuna caddesi Bulvar Pasajı, D:no:3/3, Çankaya/ Ankara 0543 694 0815

Gaziantep Akyol Kitabevi: Şahinbey, 44002. Bedesten Sok. No:15, 27410 Şahinbey/Gaziantep 0542 484 8948

Kitap Dünyası: Muzaffer Cad. No: 22

ÜNİVERSİTENİN KRİZİ: DİPLOMA, KADRO VE KAYBOLAN HAKİKAT

Kerim Kulu

SORULMAYAN SUAL

Üniversite etrafındaki tartışmalar çoğu zaman aynı başlıklar etrafında döner durur: özerklik, kalite, verim, sıralama, istihdam, uluslararasılaşma. Bunların hiçbiri önemsiz değildir. Ne var ki bütün bu bahislerin gerisinde çoğu zaman sorulmayan daha esaslı bir sual durur: Üniversite dediğimiz şey, hakikatte nedir?

Bu sual sorulmadığında üniversite meselesi ister istemez bir idare, finansman ve teknik düzenleme meselesine irca edilir. Tartışma, mevcut yapının hangi usulle daha verimli hale getirileceği etrafında döner. Daha çok bütçe, daha iyi kadro, daha güçlü alt-yapı, daha yüksek yayın performansı.

Bunların her biri kendi yerinde kıymetli olabilir; fakat hiçbiri tek başına üniversitenin mahiyetini açıklamaz.

Çünkü üniversite yalnızca ders verilen, diploma dağıtılan yahut meslek erbabı yetiştirilen bir yer değildir. Aynı zamanda neyin bilgi sayılacağını, hangi bilginin muteber kabul edileceğini, hangi suallerin ciddi bulunacağını ve kimin o bilgi adına konuşmaya salâhiyetli sayılacağını tayin eden bir merkezdir. Bu bakımdan üniversite, yalnız bir tahsil kurumu değil; bir bilgi nizamıdır. Onu tartışırken bu nizamı görmezden gelen her tenkit eksik, her müdafaa sathî, her reform teklifi de yarım kalacaktır.

BİLGİ NİZAMININ KURULUŞU

Modern üniversite bir anda ortaya çıkmış, kendi kendine teşekkül etmiş nötr bir yapı değildir. O, Batı tarihinde uzun bir seyir içinde, önce öğretim ve yetki sahası olarak, ardından araştırma ve ihtisas mahalli olarak, nihayet bilgi ile salâhiyeti aynı elde toplayan büyük bir kurum olarak şekillenmiştir. Ortaçağ Batı dünyasında üniversite,

çoğu kez söylendiği gibi yalnız serbest düşüncenin ya da sırf merakın mahsulü değildir. Onun doğuşunda şehir hayatı, kilise düzeni, hukuk ihtiyacı ve öğretim yoluyla aktarılan meşru bilgi anlayışı birlikte rol oynamıştır. Bu yüzden üniversite daha erken devirlerinden itibaren yalnız öğrenim yeri değil, muteber sözün korunduğu ve tedavüle sokulduğu bir saha olmuştur. Daha ilk safhalarında bile bir lonca mantığıyla çalışır: kabul şartlarını ve hiyerarşiyi kendisi tayin eder, yetki merciini kendisi kurar.

Asıl büyük dönüşüm, Sanayi Devrimi ile beraber üniversitenin öğretim mahallinden araştırmanın merkezine geçmesiyle başlar. On dokuzuncu yüzyılda billurlaşan yeni üniversite modeli, öğretim ile araştırmayı bir araya getirirken bunlara kritik bir üçüncü unsur daha eklemiştir: hakikat üreticisinin kurum olarak tanınması. Böylece ders veren, araştıran ve yetkili söz sahibi olan aynı yapı içinde birleşmiştir. Üniversite artık yalnız bilginin aktarıldığı yer değil, üretildiği ve sahibine meşruiyet kazandırıldığı yer haline gelmiştir.

Fakat bu dönüşümün bir bedeli de vardır. Araştırmanın merkeze yerleşmesi, aynı zamanda bilinebilir olanın sınırlarının daha keskin biçimde çizilmesi demektir. Hangi sahalara öncelik verileceği, hangi usullerin geçerli sayılacağı, hangi soruların ciddi bulunacağı artık bu yeni merkezden belirlenmektedir. Araştırma, yalnız masum bir keşif faaliyeti değildir; bir seçme, sınırlama ve yönlendirme işidir.

Bilhassa Kant'ın kurduğu çerçeve bu dönüşümün felsefî omurgasını oluşturur. Saf aklın sınırlarını çizerek metafiziği bilimin değil felsefenin alanına havale eden Kant, bir taraftan din ile bilimi birbirinden ayırırken öte taraftan bilinebilir olanı deneyime, yani müşahhas ve sınanabilir olana bağlamıştır. Modern üniversite de bu ayrımı benimseyerek kurulmuştur: Nihâî hakikat sualleri araştırmanın değil, şahsî kanaatin ya da teolojinin meselesi sayılmış; üniversitenin asıl işi ise bilinebilir olanı sistemli biçimde araştırmak ve bu araştırmanın neticelerini insan hayatını düzenleyecek tekniklere, siyasete yol gösterecek bilgiye ve

toplumu şekillendirecek uzmanlığa dönüştürmek olarak belirginleşmiştir. Böylece bilgi ile hikmet arasındaki mesafe yalnız fiilî değil, aynı zamanda kurumsal bir gerçek haline gelmiştir. Varlık ve anlam sualleri üniversitenin dışına itilmemiş; fakat "araştırılabilir" olmadıkları için tâli bir köşeye çekilmiştir. Bugün bir akademisyenin "bu ilmî bir sual değil" dediğinde kastettiği şey, büyük ölçüde Kant'tan miras kalan bu sınırın sessiz sedasız tekrarlanmasıdır.

Kadim dünyada bilgi, bütün kusurlarına rağmen çoğu zaman insanın kendisini, âlemi ve varlığın mânâsını kavrama çabasıyla irtibatlıydı. Bilmek ile olmak, öğrenmek ile kemale yönelmek arasında hissedilir bir bağ vardı. Modern dönemde ise bu bağ zayıflamış, araştırmanın omurgası gittikçe vakıalara, ölçülebilene ve tatbik edilebilene hasredilmiştir. Bilgi hikmetten uzaklaşarak faydaya; tahkik, tatbik ve idare hesabına yaklaşmıştır. Bu değişme, üniversitenin yalnız ne öğrettiğini değil, niçin öğrettiğini de değiştirmiştir.

KÜRESEL NÜFUZ VE GÖRÜNMEZ SINIR

Bilgi ile salâhiyetin tek çatı altında toplanması, üniversiteyi sıradan bir öğretim kurumundan ayıran asıl unsurdur. Fakat bu yapının küresel ölçekte ne anlama geldiği, yalnız Batı'daki tarihî seyrine bakılarak anlaşılabilir. Üniversitenin bugün dünyanın her köşesinde bu kadar belirleyici bir yer tutmasının sebebi, salt ilmî başarısından değil; bilgi üretimini, öğretimi ve meşruiyet dağıtımını aynı elde tutmasından kaynaklanır. Bunu her zaman açık bir yasak koyarak yapmaz; unvanlarla, derecelerle, hakemlik usulleriyle, yayın kanallarıyla, uzman diliyle yapar. Nature ve Science gibi dergiler yalnız araştırma neticelerini yayımlamaz; aynı zamanda hangi soruların ilmî sayılacağını, hangi usullerin geçerli kabul edileceğini fiilen tayin eder. Bir sözün kuvveti artık yalnız doğruluğundan değil, hangi kapılardan geçerek geldiğinden de ölçülür.

Batı akademisinin dünya üzerindeki hegemonyası da burada anlaşılır.

Darülfünun'dan bugüne uzanan hat bize şunu öğretmektedir: Bir toplum hangi hakikat telakki-siyle yaşayacağını tayin etmeden, üniversitesini sahih manada kuramaz. Bugün sorulması gereken soru, üniversiteyi nasıl daha verimli kılacağımız değil; hangi hakikat anlayışı üzerine yeniden düşüneceğimizeyizdir.

Mesele yalnız başarılı araştırmaların çoğalmasında değildir. Araştırmanın hangi biçimde yapılacağı, hangi dilin ilmî sayılacağı, hangi meselelerin merkezî hangilerinin tâli görüleceğinin de aynı merkezlerden belirlenmesi söz konusudur. Yani modern akademi yalnız cevap veren bir yapı değildir; hangi suallerin sorulabileceğini de şekillendirir. Hakikati yalnızca aramaz; hakikatin konuşulma çerçevesini de kurar.

Fakat burada bir ayırım yapmak gerekir. Batı akademisinin kazandığı yaygınlık ile hakikatin külliliği aynı şey değildir. Bugünkü üniversite ve bilgi düzeni çoğu zaman kendisini evrensel gibi sunar; oysa fiiliyatta karşımızda duran şey, dünya çapında yayılmış bir bilgi tertibidir. Küresel olan, geniş sahaya yayılmış olabilir; fakat bu, onun kendiliğinden küllî ve zarurî olduğu manasına gelmez. Modern akademinin en görünmez kudreti de burada yatar: kendi tarihî şartları içinde doğmuş ölçüleri, dünya çapında neredeyse tabîi ve tartışılmaz usuller gibi kabul ettirebilir.

Bu hal, merkez ile çevre arasındaki farkı da derinleştirir. Merkezdeki toplumlar yalnız daha çok araştırma yapmaz; araştırmanın dilini, usulünü, dergilerini, tanıma ölçülerini de belirler. Çevredeki toplumlar ise çoğu zaman iki arada kalır. Bir yandan bu düzenin dışında kalmak istemezler; çünkü meşruiyet buradan dağıtılmaktadır. Öte yandan kendi tarihî birikimlerini, kendi kavram dünyalarını ve kendi varlık anlayışlarını bu tertip içinde doğrudan konuşturmakta zorlanırlar. Sonunda ortaya eğreti bir aidiyet çıkar: usul oradandır, dil oradadır, muteberlik ölçüsü oraya göre kurulur; fakat meselelerin kökü, hayat tecrübesi ve hakikat tasavvuru başka yerde kalır.

İÇTEN TIKANMA

Batı akademisinin kendi merkezi de bugün ciddi bir tıkanmayla karşı karşıyadır. Çünkü bir zamanlar kuvvet kaynağı olan unsurlar yük haline gelmeye başlamıştır. Araştırma çoğalmış, yayın sayıları kabarmış, veri yığınları büyümüş, kurumlar genişlemiştir. Fakat bu genişleme, aynı ölçüde bir derinlik üretmemektedir. Tersine, üniversite giderek daha fazla ölçülebilir çıktı, hızlı yayın, proje fonu ve kurumun sıralama hesabına bağlanmakta-

dır. Araştırma, hakikatin peşine düşen sabırlı bir çaba olmaktan uzaklaşıp belirli takvimlere, değerlendirme cetvellerine ve fayda beklentilerine göre şekillenen bir işe dönmektedir. Makale sayıları artmasına rağmen çığır açıcı çalışmaların azalması, tekrar ve güvenli alan tercihinin yaygınlaşması bu tablonun alametleridir.

Buna hakemlik ve yayın düzenindeki yıpranma da eklenmektedir. Uzun süre akademik ciddiyetin başlıca teminatı sayılan değerlendirme usulleri, bugün hem yavaşlıkları hem kapalılıkları hem de suistimale açıklıkları sebebiyle güven kaybı üretmektedir. Sahte veriler, sipariş metinler, hayalet yazarlık, ücret karşılığı makale üretimi, son yıllarda geri çekilen çalışmalarda artış; üniversitenin yalnız ahlâkî zaafı değil, yapıdaki derin bir yorgunlukla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Bir sistem kendi muteberlik ölçülerini yayın ve tasdik mekanizmaları üzerine kurmuşsa, bu mekanizmaların içten aşınması sadece teknik bir sorun doğurmaz; doğrudan doğruya kurumun meşruiyetini sarsar.

Aynı tıkanma, üniversitenin hangi sahaları yaşatmaya değer bulduğunda da görünür. Bugün birçok büyük kurum, kısa vadede fayda üretmeyen ya da doğrudan teknik kudrete çevrilemeyen alanları daraltmaktadır. Sanat, klasik ilimler, beşerî sahalarda dil ve tarih çalışmaları ikinci plana itilirken; daha çok fon çeken, patent üreten, ölçülebilir çıktı sağlayan alanlar merkezleşmektedir. Örnekler artık tesadüf sayılamayacak ölçüde çoğalmıştır: Chicago Üniversitesi bazı beşerî bilimler doktora programlarına alımı durdurmuş; Brown ve Boston üniversitelerinde benzer daralma kararları alınmıştır. Wisconsin-Madison gibi köklü devlet üniversiteleri bütçe baskısıyla onlarca küçük bölümü kapatmış ya da birleştirmiştir. İngiltere’de ise durum daha da sertleşmiştir: Sussex, Roehampton ve Coventry üniversiteleri başta olmak üzere pek çok kurumda tarih, felsefe, dil ve edebiyat bölümleri ya küçültülmüş ya da tamamen lağvedilmiştir. Burada mesele yalnız bazı bölümlerin kapanması değildir. Daha derinde, üniversitenin hangi bilginin yaşamaya değer olduğuna dair ölçüsünün değişmesi vardır. Faydaya doğrudan çevrilemeyen bilgi, giderek

lüzumsuz ya da tâli görülmeye başlanmaktadır. Bu ise üniversitenin kendi iç bütünlüğünü yitirmesi demektir.

Bütün bunlara rağmen modern üniversite hâlâ büyük bir meşruiyet taşımaktadır. İşte kriz de tam burada derinleşir. Çünkü işlev kaybına uğrayan ama meşruiyetini sürdüren kurumlar en sert kabuklarını bu devirde üretir. Üniversite bir taraftan hakikat sorusunu daraltmakta, öte taraftan hakikat adına konuşma yetkisini elinde tutmaktadır. Mesele dışarıdan gelen baskıların değil, kendi iç mantığının, kendi kurucu tercihlerinin ortaya çıkardığı bir daralmadır.

TÜRKİYE: ARAYIŞ, DONMA VE BUGÜN

Türkiye’de üniversite meselesi, Batı’daki tarihî seyrin tabîi bir neticesi olarak değil, başka bir medeniyet tecrübesiyle karşılaşmanın baskısı altında teşekkül etmiş bir yapı olarak ortaya çıkmıştır. Bu sebeple buradaki gerilim baştan farklıdır.

Darülfünun tecrübesi bu bakımdan hâlâ düşündürücüdür. Orada görülen şey yalnız yeni bir mektep kurma teşebbüsü değildi; eski ilim nizamının sarsıldığı, yeni bilgi biçimlerinin kapıya dayandığı bir devirde bunları hangi çatı altında toplayacağını tam kestiremeyen bir arayıştı. Darülfünun, bütün eksiklerine rağmen, bir geçiş sancısının ifadesiydi. Ne tam manasıyla eskiyi devam ettirebildi ne de yeniye sahip bir merkez kazandırabilirdi. Fakat şu kadarını göstermişti: Bir toplumda üniversite meselesi, yalnız ders programı ve bina meselesi değildir; hangi bilgi anlayışının merkez alınacağı meselesidir.

İstanbul Üniversitesi’nin doğuşu ise bu arayışı başka bir istikamette dondurdu. Cumhuriyet, tereddütlü ve geçişli bir üniversite tecrübesini sürdürmek yerine daha merkezî, daha yeknesak ve daha buyurgan bir yapı kurmayı tercih etti. Böylece üniversite, yalnız ilim ve araştırma sahası olmaktan ziyade, yeni rejimin makbul insanını, makbul dilini ve makbul bilgi tertibini taşıyan bir kurum haline geldi. Bir tarafta gelenekle bağ kopmuş, öbür tarafta alınan yeni model de kendi tarihî ve felsefî zeminiyle birlikte buraya taşınmamıştı. Sonunda üniversite ne sahîh manada yerli bir ilim mahalli olabildi ne de

kendisini kuran modern tertibin iç tenkitlerini gerçekten yapabildi.

Bugünkü üniversite yapısında görülen tıkanma da biraz buradan doğmaktadır. Bizde üniversite bir yandan devletin merkezî tasnif ve denetim düzeni içinde çalışmakta, öbür yandan küresel akademik ölçülere göre muteber sayılmaya uğraşmakta, bir başka taraftan da piyasanın ve meslek dünyasının taleplerine göre insan yetiştirmeye zorlanmaktadır. Müfredat başka bir yerden, başarı ölçüsü başka bir yerden, meşruiyet dili başka bir yerden, içtimâî beklenti ise daha başka bir yerden gelmektedir. Aynı anda birkaç ayrı merkeze hesap veren ama hiçbirinde tam manasıyla derinleşemeyen bu yapıda geriye daha çok diploma, kadro, puan, yayın ve idare hesabı kalmaktadır.

Tam da burada Darülfünun ile İstanbul Üniversitesi tecrübeleri bugünün üniversitesi için ibret verici iki ayrı eşik gibi görünür. Birinde arayış vardı, fakat merkez zayıftı. Öbüründe merkez kuruldu, fakat arayış daraltıldı. Bugünkü yapıda ise ne sahîh bir arayışın sıcaklığı ne de sahici bir merkezin derinliği vardır.

Bu yüzden Türkiye’de üniversite meselesini yalnız YÖK üzerinden tartışmak da eksik kalır, yalnız özerklik ya da özgürlük başlığına irca etmek de. Bunların her biri kendi yerinde mühimdir; ancak hiçbiri tek başına mahiyet sorununu çözmez. Asıl soru şudur: Üniversite hangi bilgi telakkisi üzerine kurulacaktır? Araştırma yalnızca fayda ve teknik kudret hesabına bağlanırsa, öğretim yalnız meslek edindirme faaliyetine indirgenirse, insan da yalnız işlev sahibi bir unsur olarak görülürse; üniversite ne kadar büyürse büyüsün içten içe daralmaya mahkûm olacaktır. Bu sualler cevaplanmadan yapılacak her düzenleme, ancak yapının dış yüzünü tamir eder; iç istikametini kuramaz.

Darülfünun’dan bugüne uzanan hat bize şunu öğretmektedir: Bir toplum hangi hakikat telakkisiyle yaşayacağını tayin etmeden, üniversitesini sahîh manada kuramaz. Bugün sorulması gereken soru, üniversiteyi nasıl daha verimli kılacağımız değil; hangi hakikat anlayışı üzerine yeniden düşüneceğimizeyizdir.

PROF. DR. ÖMER ÖZYILMAZ:

ÜNİVERSİTELER BİZİM AMA ÜNİVERSİTELERİN DÜNYA GÖRÜŞÜ BİZİM DEĞİL

Prof. Dr. Ömer Özyılmaz Kimdir?

Prof. Dr. Ömer Özyılmaz, 1952'de Erzurum'da doğdu. Erzurum İmam Hatip Lisesini bitirdikten sonra 1977'de lisans eğitimini tamamladı. 1981'de Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri alanında asistan olarak akademik hayata başladı. 1981-1983 yıllarında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Pedagoji Bölümünde tez çalışmalarını yürüttü. Ardından Uludağ Üniversitesinde Din Eğitimi Bilimleri alanında 1986'da yüksek lisansını, 1991'de doktoraasını tamamladı. 1996'da doçent unvanını aldı. 1995-2007 arasında Erzurum milletvekili olarak TBMM'de görev yaptı, Millî Eğitim Komisyonu çalışmalarında bulundu. 2007 sonrası yeniden akademiye döndü. 2009'da Kırklareli Üniversitesinde profesör oldu. Başkent ve Ufuk Üniversitelerinde görev aldı. Hâlen İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim üyesidir.

YÖK ve üniversiteler arasındaki ilişkiyi nasıl görüyorsunuz?

Şimdi, bizim ülkemizde bu iki kurum yerli yerine oturtulamamıştır. Üniversitelerin sorunları denince hemen YÖK aklı gelir ve YÖK konuşulur. YÖK konuşulurken de oradan üniversitelerin sorunlarına geçilmez. Onun bir darbe sonucu oluşturulduğundan hareketle mesele ideolojik alana çekilir. Bir kısım çevreler YÖK'ün kaldırılması gerektiğine doğrudan hükmeder. Ondan sonra laiklik ve diğer konular araya girer, kavga olur. YÖK de kalmaya devam eder.

YÖK'ü kaldıralım diyenler iktidar olduklarında kaldırmamış, ondan yararlanmışlardır. Türkiye'de YÖK ile üniversiteler arasında böyle bir kaotik durum vardır. Ben YÖK'ün bu tartışma zeminindeki hâlinin -kendisini değil, kendisiyle ilgili düşüncem ayrı, onu söyleyeceğim- üniversitelerin sorunlarının konuşulmasının önünde engel olduğunu düşünüyorum. YÖK bu şekilde ele alınınca üniversitelerin sorunları konuşulmamaktadır. Bir de şöyle bir durum vardır: Üniversitenin sorunu konuşulurken neden YÖK konuşulur? Çünkü üniversiteyi yukarıdan baskıyla düzenleme çabası

vardır. Türkiye'de hep böyledir. Yargı da böyledir, diğer kurumlar da böyledir. Yukarıdan talimatla aşağıların düzeltileceği düşünülür. Bu, ilkokul, ortaokul ve lise için düşünülebilir; fakat üniversite için böyle bir şey olmamalıdır. Dolayısıyla üniversite ile YÖK'ün ilişkisi nasıl olmalıdır? Üniversite kendisini kendisi yönetmelidir. Öğretim üyesini alır, öğrencisini kabul eder. Öğretim üyesi istediği derse girer ve istediği konuları anlatır. Bir bilim insanı olarak, üniversitede yaşayan biri olarak söylüyorum; vakıf üniversitesinde de kamuda da durum böyledir. Kamuda da yıllarca çalıştım. Öğretim üyesi kendi programını hazırlar ve dersini anlatır. Bu iyi bir durumdur. Ancak ikisi arasındaki ilişki şu olmalıdır: Üniversite kendisini yönetmeli, YÖK ise başkanıyla, kurul üyeleriyle ve yöneticileriyle üniversitelerden daha bilgili, daha atak, daha değişimci, dünyayı daha çok takip eden, dünyayla aramızdaki mesafeyi daha iyi gören ve bunu nasıl kapatacağımıza yönelik projeler geliştiren bir yapı olmalıdır. Türkiye'de bu hiçbir zaman böyle olmamıştır.

Peki tam o mevzu üzerine, YÖK ve laik eğitimin ilim ve eğitim anlayışını değerlendirebilir misiniz hocam?

Şimdi YÖK Türkiye'de benim 'olması gerektiği' dediğim tarzda hiçbir zaman var olmadı. Peki niye var YÖK? Üniversiteleri kontrol etmek için. Neyini kontrol edecek? Üniversitelerin mevcut eğitim sistemini yürütüp yürütmediğini, mevcut sistemin dışına çıkıp çıkmadığını kontrol etmek için YÖK vardır. Üniversitelerin gelişip gelişmemesi ayrı bir meseledir. Olur ya da olmaz. Üniversite zaten kendi içinde bunu yürütür. Burada YÖK'ün, klasik YÖK'ün -bugün biraz de-

Yapılması gereken şu: Önce kendi dünya görüşümüzü belirlemek. Ardından eğitim felsefemizi ve insan felsefemizi ortaya koymak. Bilim üretmenin kriterleri vardır, Batı'nın kriterleri var, bizim de olmalı.

ğişti tabii- varlığının sebebi şudur:

Tıpkı HSYK'de olduğu gibi. Orada da hakimler, mevcut bir anlayış ve ideoloji çerçevesinde, onun dışına çıkmamaları için kontrol edilirdi. YÖK de aynı şekildeydi. Şimdi biraz değişti. Bugünkü yönetim değişirse YÖK yine aynı duruma dönebilir, HSYK da aynı duruma dönebilir. Dolayısıyla YÖK'ün hedefi, Batı'dan alıp getirdiğimiz üniversite eğitim sisteminin aynen devam edip etmediğini kontrol etmektir.

Peki hocam, üniversitelerimizin ne ülkemizin ne dünyanın ilim seviyesine bir katkı sunmadığı, daha ziyade iş ve kariyer alanı olarak görüldüğü hususunda neler söylemek istersiniz?

Şimdi bakın, aslında üniversitenin birkaç fonksiyonu vardır. Bu fonksiyonlar açısından baktığımızda birincisi bilim üretmektir. Eğitimde, hukukta, mühendislikte, tıpta, edebiyatta hangi alanda fakülte varsa, o alanlarda bilgi üretmek üniversitenin birinci görevidir. Bu şuna benzer: Bir hastane düşünün, hastanenin birinci görevi teşhis ve tedavi etmektir. Bunu yapamıyorsa diğerlerinin bir anlamı yoktur. Üniversitenin birinci fonksiyonu budur; bilim üretir ve bilimi yayar. İkinci fonksiyonu kadro yetiştirmek-

tir. Üçüncü fonksiyonu ise, özellikle üçüncü nesil üniversite anlayışında, ülke için tasarım hazırlamak ve vizyon geliştirmektir. Üniversite memleketin önünü açar; siyaset, ekonomi, tarım ve sağlık gibi bütün alanlar için tasarımlar ortaya koyar, vizyon geliştirir ve ülke o yönde ilerler. Şimdi bu açılardan baktığımızda bizim üniversitelerimiz bilim üretmemiştir. Bunu bir üniversite hocası olarak söylüyorum. Yıllarca bölüm başkanlığı, dekanlık, rektör yardımcılığı yapmış bir insanım. Ayrıca Meclis'te Millî Eğitim Komisyonunda 10 yıl görev yapmış biriyim. Bu konuyu iyi biliyorum. Bizim üniversiteler bilim üretmez. Niye? Üretemez mi, zekâ sorunu mu var? Hayır. Bizim üniversitelerimizi biz kurmadık. Hiçbir üniversiteyi biz kurmadık.

Üniversite anlayışını mı biz kurmadık demek istiyorsunuz?

Üniversiteleri de, bugünkü üniversite sistemini de biz kurmadık. Türkiye'de ilk üniversite 1900 yılında Osmanlı döneminde kurulmuştur. Abdülhamid'in tahta çıkışının 25. yılı şerefine kurulmuştur. Bugünkü İstanbul Üniversitesi odur, ilk üniversitedir. Üniversite kavramı ve üniversite anlayışı da o gün ülkemize gelmiştir. Ondan önce fakülteler ve yüksekokullar kurulmuştur. Mesela 1846'da öğretmen okulu, kız öğretmen okulu ve erkek öğretmen okulu kurulmuştur. Bunlar bugünkü eğitim fakültelerinin ilk hâlidir ve Batı'dan alınmıştır. Mülkiye kurulmuştur, hukuk kurulmuştur, mühendislik ve tıp kurulmuştur. Mesela 1827'de Tıp Fakültesi kurulmuştur. Bunların tamamı bizimle ilgisi olmayan bir anlayışla kurulmuştur.

Bizimle ilgisi olmayan anlayış bahsini açar mısınız hocam?

1900'de üniversite kurulurken Fen-Edebiyat Fakültesi vardır. Önceden kurulmuş olan Hukuk, Tıp ve Mühendislik fakülteleri de buna eklenmiştir. Bir de Şer'î İlimler şubesi vardır, yani İlahiyat Fakültesi. Bugünkü ilahiyat fakültelerinin ilk modeli odur. Biz bugüne kadar bu modeli değiştirmedik. Şimdi tıp fakültesi, mühendislik fakültesi, hukuk fakültesi, fen-edebiyat fakültesi ve ilahiyat fakültesi var ve bunların tamamı seküler-materyalist bir anlayışla kurulmuştur. İlahiyat ise Batı'daki teoloji fakültesi modeliyle buraya gelmiştir.

Bugünkü ilahiyat kitaplarındaki mevzuların kaynaklarında bile ağırlık olarak oryantalistler var.

Öyle. Şimdi bakın, bizde bir defa "ilahiyat fakültesi" kavramı yoktur. Ne Osmanlı'da vardır ne Selçuklu'da vardır ne Karahanlı'da vardır. Yani İslâm eğitiminde "ilahiyat bölümü" diye bir bölüm yoktur.

Ne var hocam?

Bütün bilimler ilahiyat anlayışıyla okunur. Kimya, fizik, biyoloji, tıp, mühendislik, cebir, eczacılık... Hepsi yeryüzünde bu bilim dallarına ait kanunları bulmaktır. Bu kanunları koyan Allah'tır. Biz Allah'ın kanunlarını bulmaya çalışıyoruz. Yani bizde seküler bir bilim anlayışıyla ayrı bir ilahiyat ayrımı yoktur. Mesela İbn Sina hem hafızdır hem tabiptir hem de filozoftur. Hârizmî, cebiri kuran insandır. İlk Müslümanlardandır, Türk'tür, hafızdır ve dünyada cebiri kurmuştur, hâlâ onu aşan yoktur. Aynı zamanda süfîdir.

Evet hocam, İbn Heysem'e bakıyoruz matematik, fizik, astronomi âlimi ve optik sahasında yaptığı çalışmalarla anılıyor. Yine Nasirüddin Tûsî astronomi ve matematikte büyük katkılar sunmuş aynı zamanda kelim ve tefsir sahasında eserler vermiş.

Evet. Bizde bilim insanları ve bilimler arasında böyle bir ayrım yoktur. İlahiyat kavramı bize ilk defa o dönemde gelmiştir. Nasıl gelmiştir? O gün şer'î ilimler fakültesinde tefsir okutulmuş, hadis okutulmuş. Bunlar bizim alanımızdır. Fıkıh okutulmuş. Bunun yanında din psikolojisi, din sosyolojisi gibi dersler de okutulmuştur. Bu yönüyle bakıldığında bu iyi. Ancak şöyle bir anlayış ortaya konulmuştur: "Sen ilahiyatçısın ama hukukta seküler-materyalist bir anlayış vardır. Tıpta, kimyada, fizikte, biyolojide de bu anlayış hâkimdir. Buralarda din inkâr edilir, Allah inkâr edilir. Sen bu alanlarla ilgilenmeyeceksin. Sen kendi alanında kalacaksın, hadisi okuyacaksın ama onu bugüne yönelik yorumlamayacaksın."

Hocam sanki merdiven altı bir Müslüman anlayışı bize dikte edilmiş. Senin yerin burası gibi yer tayin edilmiş.

Aynen öyle. Burası yerin demişler bize. Yani ben onu şöyle görüyorum: Eli kolu bağlı, dişleri çekilmiş, tırnakları sökülmüş bir aslan orada oturuyor. Aslan mı? Aslan. Ama fonksiyonu olmayan bir aslan.

Aslında din ve devlet işlerini birbirinden ayırmalarının da neticesi bu değil mi hocam? Ne din ayakta kalsın ne devlet!

Önce bu olmuş. O zaman din ile devlet işleri henüz birbirinden ayrılmamış. Buna dikkat etmek lazım. Osmanlı'da böyle bir ayrım yok. Ama üniversite kurulmuş ve kurulurken böyle bir yapı oluşturulmuş. Bu yapı da bugün aynen devam ediyor. O gün fizikte ne okutulacaksa, fizik fakültesini kuranlar getirmiş ve "bunları okutun" demişler. Biyoloji için de aynı şey söylenmiş, hukuk için de felsefe için de. Hepsi için "şunları okutun" denmiş. Şimdi insanın

aklına şu geliyor: "Bizde hiç hukukçu yok mu, bizim hukuk âlimlerimiz niye hukuk fakültesinde okutulmuyor?" Ama Batı'dan gelenler "Siz Ebû Hanîfe'yi de okutun" dememişler.

Felsefe dersinde İmam Gazzâlî görmüyoruz mesela veya kendi hikemi-yatçılarımız yer almıyor. Psikolojide de öyle, kendi ilim adamlarımız yok.

Göremeyiz de. 1900'lü yıllardaki anlayış bugün aynen devam ediyor. Dolaşısıyla üniversitenin genel sorunu şu: Üniversiteyi biz kurmadık. Binasını biz yaptık, öğretim üyesi bizim, öğrencisi bizim, içilen çay bizim. Ama üniversite anlayışı, üniversite bilgisi, üniversitenin dünya görüşü bizim değil. Peki bizim olmasın, yine de bilim üretelim diyebilir miyiz? Bu olmaz işte. Türkler 7. yüzyılda Müslüman olunca, daha 8. yüzyılda bilim üretmeye başladılar. Niye biliyor musunuz? Türkler Arap taklitçisi olmadılar. Araplar vasıtasıyla İslâm'ı öğrendiler. Arapları severler, sahâbeye canlarını verirler, Peygamberimize her şeylerini feda ederler. Mesela Ahmed Yesevî, 63 yaşından sonra çilehânedeymiş. Niye? "Peygamberimiz 63 yaşından sonra dünyada yaşamadı, ben de yaşamayacağım" diye hürmetinden dolayı. Türkler bu kadar bağlı Peygamberine. Kur'an'ı, hadisi ve diğer İslâm ilimlerini almışlar, okumuşlar ve daha iyisini üretmişler.

Mesela Buhârî; hadis ilmini sistemli şekilde toplayan bir Türk'tür. Bunun gibi pek çok İslâm bilgini vardır. Ancak Batı ile ilişkimizde böyle bir şahsiyet ortaya koyamamışız. Rahmetli Cemil Meriç'in bir sözü var: "Bizim Avrupa ile ilişkimiz, özellikle Osmanlılar döneminde teslimiyet ve teslimiyet anlayışına dayanır." Teslim olmazsan ilişki de olmaz. Temsil edecek ve teslim olacak bir anlayış vardır bizde. Bu yüzden bizim üniversitelerimiz bilim üretmeyi bilmez. Ayrıca bugünkü bilimden daha iyisini üretebileceğini de düşünmez.

Düşünürken bile dışarıya bağımlı olarak düşünüyoruz.

Evet, dışarıya bağımlı. Dışarıdan paket hâlinde geliyor. Mesela gelişim psikolojisi okutuluyor. Avrupa'da nasıl okutuluyorsa oradan alınıp anlatılıyor. Ben bunu değiştirmeye çalışıyorum, o ayrı. Ama hukukta, mühendislikte, tıpta nasılsa burada da aynısıdır. Değiştirmeye kalktığında üniversiteden atılırsın zaten. Şimdi biraz değişti. Felsefeden yazıyorsan İbn Sina'dan, Fârâbî'den dipnot verebiliyorsun. Önceden bunu verdiğin anda tez ya da makale baştan silinirdi.

Adeta Batı literatürüne bağlıyız.

Oraya mensubuz. Temelde şu var: Osmanlı bürokrasisi tarafından millet, Batı trenine bir vagona bindirilmiş ve o

trende giden bir millet hâline gelmiş. Bir tren düşünün; Batı büyük bir tren yapmış, Almanları, Japonları, Hindistanlıları, Çinlileri doldurmuş. Bir vagona da bizi koymuş. Bütün ihtiyaçlarımızı o belirliyor ve o karşılıyor. Vagonda gidip başka bir yerden ihtiyaç temin etme imkânımız yok. Eğitim açısından bakarsak ne yapacağımız, neyi öğreneceğimiz, neyi öğreteceğimiz oradan geliyor, biz de onu öğretiyoruz. Dersleri vagona anlatıyor, oradan gelen bilgiyi aynen aktarıyoruz. Dolayısıyla biz şunu hiç düşünmedik: Bilim üretelim, bilim tahsil edelim. "Avrupa'da şu yanlış yapılmış, biz daha doğrusunu yapalım, eksik bırakılanı tamamlayalım, daha iyisini ortaya koyalım" gibi bir düşünceye kapalıyız.

Tamamen yabancı, bize ait olmayan bir kültürle eğitim görüyoruz. Sonra yerli insan çıkmasını bekliyoruz.

Aynen. Şimdi bakın, Osmanlı'nın 1800'lü yıllarını çok iyi öğrenmemiz lazım. Bu yıllara modernleşme yılları deniyor. Özelliği şu: Osmanlı Devleti devam etmiş, yapıları ve kurumları aynen kalmış, kimse onlara dokunmamış. Ama Batı anlayışıyla ve Batı standartlarında yeni, paralel bir yapı kurulmuş. 1920'lerin başında Osmanlı bir arabaysa o durdurulmuş, bununla devam edilmiş. Şu anda da bununla devam ediyoruz. Kurumların tamamı da böyle. Mesela ilkokul, ortaokul, lise; bunları biz kurmadık. Hepsini Batıdan aldık. Üniversiteleri de biz kurmadık. Eğitim sisteminin dört temel umdesi vardır. Birincisi *dünya görüşü*, bu bizim değildir. Üniversitede de Millî Eğitimde de dünya görüşü bizim değildir. İkincisi *eğitim felsefesi*. Bizim eğitim felsefemiz yoktur. Üçüncüsü *insan felsefesi*. İnsan nedir, nasıl eğitilecek, hangi hedefe göre yetiştirilecek... Bu da bizim anlayışımız değildir. Dördüncüsü *bilimler*. Bilimleri biz üretmedik. Türkiye'nin en temel sorunu da budur. Şöyle düşünün: Bir çeşmeden akan, insanı bir anda öldürmeyen ama içtikçe değiştiren bir su. Yıllar sonra bakıyorsunuz ki bambaşka biri olmuşsunuz. Bizdeki bilimler de böyle, farkında olmadan insanı dönüştürüyor. Öğretmen namazını kılıyor, orucunu tutuyor, dersini anlatıyor ama anlattığı ders o çeşmenin suyu gibi. Öğretmenlerimizin çoğu inançlı insanlar, buna rağmen çocuk okuldan çıktığında bambaşka birine dönüşüyor. Üniversitenin temel sorunu şu: Bir, biz kurmadık. İki, üniversitenin dünya görüşü, eğitim felsefesi, insan felsefesi ve okutulan bilimler bizim değil ve yaklaşık iki asırdır bu alanların hiçbirine yönelik ciddi bir çalışma yapılmamış durumda.

Zaten bilim dediğimiz şey felsefenin bir ürünü aslında. Bizim felsefemiz bize ait değil ki bilimimiz bize ait olsun. "Doğru düşünce olmadan doğru düşünce faaliyeti de olmaz." Felsefenin bize ait

olmadığı bir zeminde kendimize ait bir bilim üretmeye çalışıyoruz. Necip Fazıl "Felsefe, hakikati bulmanın değil, ancak birbirinin yanlışını bulup çıkarmanın ve ebediyen hakikatten mahrum kalmanın aleti..." diyor ya, biz de burada boşa kürek çekiyoruz. Bu yüzden ortaya çıkan şey de yarım kalıyor.

Bizde temel sorun şu: Üniversitenin birinci fonksiyonu olan bilim üretme bizde yok. "Hocam yazmıyoruz, ne yapıyoruz peki?" Yazıyoruz. Kitap yazıyoruz, makale yazıyoruz, hatta dünyadaki en iyi dergilere gönderiyoruz. Ama ürettiğimiz şey bilgi değil. Oradan alıyoruz, oradan okuyoruz. Biz de bazı şeyler katıyoruz ama aslına, esasına dokunmadan, değiştirmeden farklı şekilde yorumlayıp yazıyoruz. Dolayısıyla ortaya çıkan bizim olmuyor.

Peki, üniversitelerin değerler açısından nötr olması, mevcut ilim anlayışı Batı merkezli olduğu için gençleri Batı değerlerine teslim etmek anlamına gelmiyor mu? Üniversitelerimiz gençlere milletin tarihi, mazisi, kültürü ve manevi değerleriyle barışık bir anlayış kazandırabiliyor mu? Kazandırması için ne yapılması gerekir?

Güzel bir soru. Önce şunu bir düzeltelim, üniversiteler değerler açısından nötr değil. Keşke nötr olsa.

Nötr olsa kendi anlayışımızı dayatabilir-dik mi demek istiyorsunuz hocam?

Tabii. O zaman annemizin, babamızın dediği bize yeterdi. Üniversiteler nötr değil. Üniversiteler "biz materyalistiz, biz seküleriz" diye bunu her zaman açıkça söylemezler. Çok az yerde, gerektiğinde söylerler. Nerede söyleneceğini iyi tespit ederler. Ama üniversiteler seküler-materyalist bir anlayışla kurulmuştur ve iki asırdır bu şekilde çalışır. Bugün dindarların kurduğu üniversiteler de var; adını vermeyeyim, A üniversitesi, B üniversitesi, C... Oralarda okutulan bilimler de aynıdır. Mesela psikoloji okutuluyor, dindar bir psikolog bulup ders verdiriyorlar. Tamam, ama yine Freud'u anlatıyor, Freud'un anlayışını anlatıyor.

Sosyoloji de öyle hocam. Bir sosyolojik vakiya bakarken kendi geleneğimizden, mazimizden, kendi anlayışımızdan bakmıyoruz. Sanki Amerika'da yaşıyoruz gibi değerlendiriyoruz.

Çok iyi dediniz, bizim bir sosyolojik durumumuza değerlendirmek için Avrupa ve Amerika'da yapılmış araştırmalara göre burayı değerlendiriyoruz. Bu manada üniversiteler nötr değil. Tamamen bir dünya görüşünü taşır. Şunu da söyleyeyim: Dünya görüşü esastır. Eğitim felsefesi dünya görüşünden çıkar ve amacı o dünya görüşünü insana aktarmaktır. İnsan felsefesi de buradan

çıkıyor. Bilimler de dünya görüşünden çıkar. Böyle durumlarda, yani bir eğitim sistemini -üniversite olsun, Millî Eğitim olsun- siz kurmamışsanız, başka bir medeniyetten almışsanız bu sistem size bilgi taşımaz. Mevcut bilgi blokları üzerinden o medeniyetin dünya görüşünü taşır. Mesela biyoloji, sosyoloji, psikoloji gibi alanlar üzerinden o dünya görüşü aktarılır. Amaç sizi fizikçi, biyolog, sosyolog yapmak değildir. Bu alanlar üzerinden kendi dünya görüşünü yerleştirmektir. Şu anda Türkiye'de olan da budur.

1980'lerden itibaren, Özal döneminde ve Dinçer'in bakanlığı sırasında ders kitaplarında inancımıza ve kültürümüze aykırı unsurları değiştirme çabası başladı. Sonraki dönemlerde de bazı çalışmalar yapıldı. Ama bu şekilde düzeltmek mümkün değil. Bu, çaya atılmış ve karışmış şekeri ayırmaya benzer, ki ayıramıyoruz.

Hocam, az önce 'Batı kendi dünya görüşünü dayatıyor' dediniz. Bunun acı bir örneğini bizzat müfredat hazırlayan ilahiyatçı bir profesörden duydum. Hazırladıkları müfredatın ancak UNESCO'dan onay alırsa kabul gördüğünü; bu yüzden 'namus, iffet, cihat' gibi kavramları mecburen kaldırdıklarını söyledi. Kavramlarımızın elimizden alınması, o bahsettiğiniz köksüzleştirme operasyonunun doğrudan bir parçası değil mi?

Aslında onlar kritik kelimelerdir. Onlar aslında kendi değerlerimizi temsil ederler, etmesinler diye kaldırılmıştır.

Tabii, namus olmazsa ahlâk da olmaz, ahlâk olmazsa din de olmaz.

Evet, kısacası bizim okullarımızda bize ait olmayan bilgiler bizim öğretmenlerimiz tarafından bizim çocuklarımıza öğretiliyor.

Anladım hocam. Batı ilim anlayışı Kartezyen bir temelde; ahlâkı ve metafiziği dışlayıp sadece deneye dayalı bilgiyi putlaştırıyor. İnsanı materyalist bir zemine hapseden bu 'inkârcı' ilim felsefesinin, insanlığa ve diğer medeniyetlere maliyeti ne olmuştur?

Şimdi Batı'daki eğitim anlayışı; ahlâkı, metafiziği, daha açık söyleyeyim inancı, tarihi ve kültürü dışlar. 1800'den önceki milletlerin inancını, tarihini ve kültürünü yok sayar. Hiçbir milletin insanlığa fayda sağlamadığı düşüncesine dayanır. Batı medeniyetini bunun üzerine kurmuştur. Batı'da iki türlü inkâr vardır: Birincisi, insanlığın yaptıklarını inkâr. İkincisi, kâinatın yaratıcısını inkâr. İnsanlığın yaptıklarını inkâr etmekle şu kastedilir: "Bu insanlar bugüne kadar cahil kaldılar, hiçbir şey yapmadılar. Kendileri için de insanlık için de bir katkıları olmadı. Şimdi biz onlara medeniyet ve bilim götüreceğiz." Bu anlayışla hareket ederler. Dolayısıyla bu düşünceye göre, gidilen yerlerdeki

yer altı ve yer üstü zenginliklerini almak hak görülür. Afrika'da, Asya'da, hatta Avrupa'da yapılanlar bunun sonucudur. Kolonizasyonun temelinde bu anlayış vardır.

Bilgiyi de öyle yaptılar hocam. İbn Arabî'den çalışıyorlar, kendiymiş gibi dayatıyorlar.

Tabii. Mesela Hârizmî, cebiri kuran insan. Ama "algoritma" derler, Hârizmî demezler. Aslında algoritma dediğimiz şey, Hârizmî'nin adının bozulmuş hâlidir.

Malum, ilim Endülüs'te yayıldı. Üç asır sonra Avrupa buna ulaştı. İnsanlar ilim için Endülüs'e gidiyordu. Ama bir anda mesele tersyüz edildi.

O dönemde Endülüs'e, İslâm medeniyetinin merkezi olan Bağdat'a, Beytül-Hikme'ye gidiliyordu. Bağdat'ta dünya çapında büyük kütüphaneler vardı. O coğrafya bütündü; bugünkü gibi parçalanmış değildi. İran, Afganistan, Suriye, Irak, Mısır... Hepsi aynı medeniyetin içinde yer alıyordu. Selçuklu'nun ve İslâm dünyasının topraklarıydı. İnsanlar buralara ve Endülüs'e ilim tahsil etmek için geliyordu. Sonrasında Batı, doğrudan kâinatın yaratıcısını inkâr edince bununla birlikte bütün dinleri de inkâr etti. Ancak Hristiyanlığı bir araç olarak kullandı. Çin'e girerken Hristiyanlıkla girdi, Japonya'ya da aynı şekilde girmeye çalıştı. Japonya buna karşı çıktı ve kovdu. Çin ise kabul etti ve bu süreç hâlâ devam ediyor. Bu inkâr anlayışıyla birlikte ahlâk ve metafizik de dışlandı. "Ahlâkın temelinde din olmak zorunda değildir" denir. Ancak bu yaklaşım, ahlâkı köksüz hâle getirir.

Başta ahlâk olmak üzere her şeyi izafileştirdiler.

Evet. Tamam, belli oranda kabul edelim; insan kendi başına bir ahlâk üretebilir. Ama biz böyle yapmayız. Bizim bir hazinemiz var, o hazineyi yararlanarak ahlâk sistemimizi kurarız, ondan uzak durmayız. Yine de diyelim ki bir ahlâk oluşturduklar; bu ahlâkın uygulanmasında, o kuralları koyanlar kendi menfaatlerine dokunduğu anda ahlâkı da çiğnediler, her şeyi çiğnediler.

Evet Gazze ile çöp olmadı mı hocam hepsi? İnsan hakları, demokrasi, evrensel değerler dedikleri kavramlar...

Hâlen öyle. Şu anda bakın, Trump diyor ki: "Beni dünyada durduracak hiçbir hukuk sistemi yoktur. Kendi anlayışım durdurursa durdurur." Geline nokta ortada bir sınır kalmamış. Batı medeniyetinin geldiği son nokta bu. Ahlâkı da kendi değerlerini de bir kenara bıraktılar. Şu anda geriye sadece uyguladıkları zulüm kaldı. Bir de Epstein meselesi var. Epstein'le birlikte bütün bu yapı daha da

açığa çıktı, yaptıkları ve kendileri ortada kaldı.

Aslında hocam tam böyle bir boşlukta Müslümanların, akademisyenlerin, profesörlerin artık kendi değerlerimize dayalı bir üniversite anlayışı ve literatürlerini geliştirmesi gerekmiyor mu?

Teşekkür ederim. Benim bu manada bir çalışmam var. Belki derginizde medeniyet üzerine bir sayı olursa bunu ayrıca konuşuruz. Şu anda bir proje üzerinde çalışıyorum. Geliştirdiğim projenin adı "Medeniyet Projesi", özel olarak da "İstanbul Medeniyeti". Hangi işin ne zaman ve nasıl yapılacağına kadar adım adım belirliyorum. Bu projeyi birçok yerde, çeşitli sivil toplum kuruluşlarında anlattım, birçok bilim insanıyla da istişare ediyorum. Söylediğimize katılıyorum, Batı medeniyeti artık üretmiyor, zulümle, gasp ve sömürüyle ayakta kalmaya çalışıyor. Özellikle Orta Doğu'ya yönelik bir yönelimi var. Tam da bu süreçte yapılması gereken, önce bizim dünya görüşümüzü ortaya koymaktır. Çünkü medeniyet, dünya görüşünün uygulanmış hâlidir. Dünya görüşü projesidir, medeniyet ise onun hayata geçmiş şeklidir. Bunu şöyle düşünün: Bir proje ve onun uygulanmış hâli olan bir bina gibi. Şimdi bizim dünya görüşümüzün ortaya konulması gerekiyor. Bunun için Türkiye'den, Pakistan'dan, Mısır'dan, Amerika'dan, Avrupa'dan Müslüman bilim adamlarını bir araya getirmek lazım. En az 20-25 kişilik bir heyetle "Müslümanların dünya görüşü nedir?" sorusuna cevap aranmalı. Çünkü bugün bu bütünlük bilinmiyor. Müslümanız, "La ilahe illallah" diyoruz, ibadetlerimizi yapıyoruz, bazı yönleriyle İslâm'ı biliyoruz ama İslâm'ın bir bütün olarak dünya görüşü nedir, bu açık şekilde ortaya konulmuş değil.

Hani hukuk, kimya, felsefe ayrı, ilahiyat da bunlardan apayrı yerde dediniz ya, hepsini bir bütün olarak görececek bir fikir sistemine ihtiyaç var.

Evet, bunu bir bütün hâlinde görmek gerekiyor. Bunun belirlenmesi lazım. Sonrasında bazı maddeler var, onları başka bir zaman ele alabiliriz. Ama şunu açıkça söyleyebiliriz: Müslümanlar olarak bir medeniyet projesi geliştirecek bilgi birikimine de sahibiz, kadroya da sahibiz, maddî imkânlarla da sahibiz, organizasyon gücüne de sahibiz. Yani gerekli olan her şey var. Yani un var, şeker var, su var, yağ var... Artık bunları bir araya getirip helvayı yapmak lazım. Şu anda bu helvayı yapabilecek durumdayız.

Bunları yapacak bir dünya görüşü eksik diyorsunuz hocam.

Dünya görüşü eksik. Bugün en kritik mesele bu. Hani denir ya, fikirler ortaya

çıkacağı anda en güçlü hâline ulaşır. Şimdi tam o noktadayız. Batı çözülme sürecinde. Osmanlı zayıfladığı dönemde Batı uygarlığı yükselmeyeydi Osmanlı devam ederdi. Ama o ortaya çıkınca Osmanlı'yı durdurdu. Şimdi biz bir medeniyet olarak yeniden ortaya çıkmaya başladığımızda tablo değişir. Yeni bir psikoloji, yeni bir sosyoloji üretmek gerekir. Bunu gökten indirmeyeceğiz. Kendi tarihimizde bugünkü sosyolojinin ele aldığı birçok mesele zaten işlenmiş. Oradan alacağız. Mevcut sosyolojinin sistematiğini gözden geçirip içindeki doğru bilgileri de alacağız ve Müslüman bir bakışla yeni bir sosyoloji ortaya koyacağız. Şu anda maddî yapıyı başkasına ait diyoruz ama bu bilimlerin tamamı bizim olacak. Sosyoloji mesela bizim kültürümüzde var, konuları çok iyi işlenmiş. Bugünkü doğru bilgileri de alacağız, onları yerli yerine koyacağız ve Müslüman bir bakışla yeniden üretmeye başlayacağız. Böylece yeni bir sosyoloji ortaya çıkacak. Şöyle düşünün: Bundan 25 sene önce İHA'yı dışarıdan alıyorduk. Ama bugün bir ekip çıktı, çalıştı. Kendi kültürünü, inancını, ahlâkını kattı, mevcut doğru bilgileri de aldı. Ama bugün herhangi bir İHA'yı alıp birebir taklit etmiyorlar. Bilgi alıyorlar ama kendileri üretiyorlar. Eğer bir sistematiği aynen alırsanız ona bağlı kalırsınız. Ama sistematiği parçalar, analiz eder, içinden doğru bilgileri alırsanız o bilgileri siz kullanırsınız. Batı da 15-16. yüzyılda bizden bilgiyi böyle aldı.

Terkip edebilmemiz gerekiyor hocam her meseleyi.

Evet, bugün bunun olması lazım. Bu gerçekleştiğinde ilk rakibimiz yine Batı olacak ve biz onu aşmak için mücadele edeceğiz. Ancak mevcut bilgi birikimimiz ve sahip olduğumuz imkânlarla, bilim üretmede de teknoloji geliştirmede de Batı'yı geçebileceğimize inanıyorum. Ayrıca biz bunlarla dünya görüşümüzü belirlediğimizde buna "Anadolu irfanı" diyeceğiz. Bizim eğitim felsefemizin adı da "irfan felsefesi" olacak. Anadolu bir göl gibidir. Selçuklu buraya akmış, Endülüs buraya akmış, Abbasî buraya akmış, Emevî buraya akmış, ilim buraya akmış. Bunun yanında Türk geleneği de buraya akmış. Burası bir birikim alanı. Anadolu irfanı dediğimiz şey de bu birikimin adıdır. Her türlü güzellik burada toplanmıştır. Ana burada, oğul burada. Gönül burada, Yunus burada, Mevlânâ burada. Anadolu irfanı; Kur'an'ın, sünnetin ve İslâm ilimlerinin özünün bu topraklarda yoğrulmuş hâlidir.

Konumuza tekrar dönecek olursak, modernizmin bencillik ve yönsüzlük sarmalında, üniversite gençliği savunmasız kalmış ve ciddi bir kimliksizleşme yaşıyor. Manevi boşluğu ilaçlarla

doldurmaya çalışıyor. Hatta bir programda gördüm, yüzlerce gencin olduğu bir ortamda “Kim antidepresan kullanıyor?” sorusuna neredeyse herkes el kaldırdı. Bu tabloyu nasıl değerlendiriyorsunuz? Gençliğin bu idealsizlik, başıboşluk ve yön kaybı meselesi hakkında neler söylersiniz?

Şimdi bugünkü eğitim sisteminin, Batı'dan aldığımız anlayışın hedefinde bu zaten vardı. Batı, kendi dışındaki inancı, tarihi ve kültürü inkâr etti. Çünkü sömürürken ve toplumları dönüştürürken, inancın, tarihin ve kültürün karşısına engel olarak çıktığını gördü. İnançlı insan Batı anlayışına direniyordu. Bunu kırmak için de bütün değerleri, inancı, tarihi ve kültürü aşağıladı. İnsanı köklerinden koparmak istedi, böyle daha kolay yönetileceğini düşündü. Bu yüzden Batı eğitim sisteminin olduğu yerde bir gencin ideal sahibi olması, bir dünya görüşü geliştirmesi, kendisi, ailesi, ülkesi ve ümmet için bir vizyon ortaya koyması mümkün olmaz. Bu anlayış buna aykırıdır. Bizde de mevcut eğitim felsefesi çıkarıcı bir temele dayanıyor. Bunun Amerikançası “individualism” ya da daha doğrusu “self-interest”. Bu olunca sadece kendi çıkarı kalıyor. Kendi çıkarı da eğlence, cinsellik ve maddî şeyler oluyor. Böyle bir anlayışla gençlerin ideal sahibi olması mümkün değil. Bütün bilimler, bütün bilgiler insanı bu hedefe götürecek şekilde ince ince kurgulanmış. Bu sistemde yetişen bir gencin dünya görüşü, felsefesi, kimliği, vizyonu olması, ülkesine dair bir hedef koyması mümkün değil.

Böyle olunca da hiçbir şeye insanî hasletlerle bakamaz ki hocam, tamamen iştahları doğrultusunda hareket eder.

Bakamaz. Şu olur; üniversite dışında beslendiği bir çevre varsa, oradan bir şey alır. O yoksa mümkün değil. Dolayısıyla bugünkü gençlerin yalnız bırakıldığını da düşünmüyorum, sadece yönlendiriliyorlar. İdealsizliğe, kimliksizliğe doğru yönlendiriliyorlar. Bu yönlendirmeyi de bugünkü eğitim sistemi yapıyor.

Mesela bizim ortaokul ve lisede gençliğe büyük bir kötülük yapıyoruz. Psikolojik olarak baktığımızda, genç ortaokulda ergenliğe girer, lisede ise kimliğini oluşturması, kişiliğini geliştirmesi ve geleceğe dair bir vizyon kurması gerekir. Ama biz ortaokulda öğrenciyi “Sakin başka bir şeyle uğraşma, iyi bir liseye girmek için sınava hazırlan” diyoruz. Lisede de aynı şekilde “Başka hiçbir şeyle ilgilenme, üniversiteyi kazan” diyoruz. Çocuk sınava hazırlanıyor, kazanıyor ya da kazanmıyor ama bu süreçte çok şey kaybediyor. Üniversiteye geldiğinde ise ciddi bir eksiklikle geliyor. Ben derste de söylüyorum, yanlış anlaşılmasın, bu bir suçlama değil, bir tespittir. Buraya gelen öğrencide kişilik gelişimi tamamlanmış değil.

Bir şahsiyet oluşmamış hocam.

Bir şey seçemiyor, iradesi yok, dünya görüşü yok, kimliği yok. Böyle olunca rüzgâr nereden eserse o tarafa savruluyor. Dolayısıyla daha ortaokul ve lisede gençleri kimliksiz bırakıyoruz.

Siz bir makalenizde “Eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve öğrencinin gerçek hayatta kullanabileceği becerileri kazanmasıdır” diyorsunuz. Ama bizim okullarda beceri kazandırmaya yönelik bir sistem de yok.

Yok, maalesef yok. Dolayısıyla üniversiteye geldiğinde bomboş geliyor. Böyle olunca da burada hoşuna giden şeylere yöneliyor; cinsellik, arkadaş ortamı, sohbet, kafe, oyun... Çocuğun bütün dünyası bunlardan ibaret hâle geliyor. Ve bu ülke çocukları buraya bırakıyor. Çocuklar nötr ama eğitim nötr değil. Üstelik eğitimi sadece sınıfla da sınırlamamak lazım, bu bir yaşam biçimi. Üniversite bir yaşam biçimidir. Bu yaşam biçimi içinde çocuklar korumasız şekilde yönlendiriliyor.

Tam bu noktada şunu sormak istiyorum hocam. Mesela Erzurum’un kendine ait bir kültürü, geleneği var. Ama oraya üniversite kurulduğunda bu kültür bozulmaya başlıyor. Eskişehir’de olduğu gibi, bazı şehirlerin İstanbul’dan bile daha farklı bir hâle geldiği görülüyor. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz? Bu bozulmanın sebepleri nelerdir ve nasıl önlenbilir?

Doğru. Fakat şöyle düşünemeyiz: “Üniversiteleri yıkalım, kurmayalım.” Bu doğru değil. Yapılması gereken şu: Önce kendi dünya görüşümüzü belirlemek. Ardından eğitim felsefemizi ve insan felsefemizi ortaya koymak. Bilim üretmenin kriterleri vardır, Batı’nın kriterleri var, bizim de olmalı. Bunları belirleyerek yeni bir üniversite anlayışı geliştirmemiz gerekir. Buna da bugün başlamak zorundayız. En az 15-20 yıl içinde ancak bir model ortaya çıkar. Üniversite aslında bulunduğu şehre ilim, irfan, ahlâk ve takva taşır. Bunu Hacı Bayram Veli’de görürüz, Eyüp Sultan’da görürüz. Anadolu’nun köşe taşlarında bu irfanın derinliğini görmek mümkündür. Mesela Buhara’da; Türkler Hz. Ömer döneminde Müslüman olmaya başladıktan sonra, 700-800’lü yıllarda Buhara’da binlerce öğretim üyesi ve pek çok ilim merkezi vardı. Şehir bir anda bilim, ahlâk ve tasavvuf merkezi hâline gelmişti. Üniversite şehri bozmaz, şehre hayat verir.

Toplum da bu şekilde düzelir. Demek ki her şeyde problemi doğuran sebep, eğitimdeki bozukluk.

Eğer eğitim sistemini dışarıdan alırsanız ve aldığınız yer size aykırıysa, o sistem size ikisini birden getirmesin. Sadece kendi dünya görüşünü taşır. Ahlâkını, inancını ya da inançsızlığını buraya aktarır.

Bilimleri okutmaz mı? Okutur. Ama az önce söylediğim gibi, mesela sosyoloji okuturken sizi dünya çapında bir sosyolog yetiştirmek gibi bir derdi yoktur. Sosyoloji üzerinden size kendi dünya görüşünü aktarır. Biyoloji üzerinden de kendi dünya görüşünü aktarır. Mesela biyolojide, insanı indirgenmiş bir varlık olarak ele alır. İnsanı yüceltmez, diğer canlılar gibi sadece yiyen, içen, üreyen ve ölüp giden bir varlık olarak tanımlar. Yani biyoloji Batı anlayışına göre insan bu olduğu için biyoloji üzerinden bize insanı böyle tanımlar.

Psikolojide olduğu gibi...

Psikolojide de aynı, sosyolojide de aynı, diğerlerinde de aynı. Dolayısıyla üniversite bir şehri bozuyorsa, orada şehrin de suçu yok, üniversiteyi değiştirmek lazım.

Mesela çocuklara verilen üç ödevden ikisinde hala Kemalizm var ama bir kere bile İslâm, Allah, peygamber yok. Sonra 14-15 yaşına geldiğinde bambaşka tipler ortaya çıkıyor. Suça meyilli gençler çoğalıyor.

Bizim eğitim sisteminin hedefi Kemalist insan yetiştirmek değildir. O bir paradır. Asıl hedef, Batı anlayışına göre insan yetiştirmektir. Zaten Kemalizm de bugün geri planda kalmıştır. Bugünkü Batı anlayışıyla bizim din anlayışımız arasında temel bir fark var. Bunu derste de anlatıyorum: “Religion” anlayışı ile “ed-Dîn” anlayışı. Batı dinle uzun süre mücadele etti. Kiliseyi ve Hristiyanlığı gerilettiler, zamanla bütün dinlere karşı mesafe aldı. Hedef, din olgusunu tamamen ortadan kaldırmaktı. Ancak yapılan çalışmalar bunun mümkün olmadığını gösterdi. En modern toplumda da en ilkel toplumda da dinin var olduğu görüldü. Din, insan hayatının içinde yer alır ve hayatı düzenler. Batı bunu ortadan kaldıramayınca farklı bir yol izledi. Din kavramının içini boşalttı. Nasıl ki bir telefonu telefon yapan içindeki çipse, o çip çıkarıldığında geriye sadece boş bir kutu kalır. Dinin de içini boşalttı. “Din istiyorsan al” dedi ama içi boşaltılmış bir din sundu.

Sonra diyorlar ki “Size izin veriyoruz namazını kılıyorsunuz, daha ne istiyorsunuz?”

Orada hedef şu: Din var ama sadece gönlünde kalsın. Hayatın diğer alanlarına taşınmasın. Devlete, üniversiteye, hukuka, bilime girmesin. Bu din anlayışında Tanrı yok, günah yok, sevap yok, ahiret yok. Yani çipi çıkarılmış bir kutu gibi. Bugün “dine karşı değiliz” derken kastettikleri de aslında bu.

Teşekkür ederim hocam, Allah razı olsun.

Sizlerden de.

BENİM ÜNİVERSİTELERİM

Muzaffer Doğan

Köyde doğdum. İlkokulu köyde okudum. Doğduğum ve ilkokula başladığım senelerde Demokrat Parti iktidardaydı. Adnan Menderes Başbakan, Celâl Bayar Cumhurbaşkanıydı. 27 Mayıs 1960 darbesi yapıldığında ilkokula devam ediyordum.

O senelerde Türkiye nüfusunun büyük çoğunluğu köylerde yaşıyordu. Yol yoktu, elektrik yoktu. İlkokulu bitiren ya köyde kalıp çiftçilik yapıyor yahut soluğu "taşı toprağı altın" sanılan İstanbul'da alıyordu. İstanbul'a palas pandıras gidip de bir müddet sonra takım elbise ve iskarpinle köye dönenlere imreniyorduk! İstanbul hayâllerimizi süslüyordu.

Son sınıfta ben de kafama koymuştum, İstanbul'a gitmeyi. Olmadı... Okul müdürü, 15-20 civarında mevcudu olan son sınıfta, benim de aralarında bulunduğu 4-5 çocuğun babasını okula çağırarak görüştü. "Bu çocukların okuması lâzım!" demiş. Köyde okuma nedir, bilen yok! O güne kadar ilkokuldan ilerisini okuyan tek kişi bile yok! Hayâl şehir İstanbul değil de Nevşehir çekti beni! O sene köyümüzün tarihinde ilk kez iki kişi ortaokula kayıt yaptırıldı.

Şehrin tek lisesi vardı. Ortaokul da lisenin bünyesindeydi. Bu sırada bir darbeye daha şahit olduk: 12 Mart 1971. İki darbe arasında ortaokul ve liseyi bitirdik. Lise son sınıfta "ülkü" arayışı içindeyiz! İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde üniversitelerde başlayan gençlik hareketleri, küçük şehirlere, liselere de sıçradı. Son sınıfta yaşıtlarım

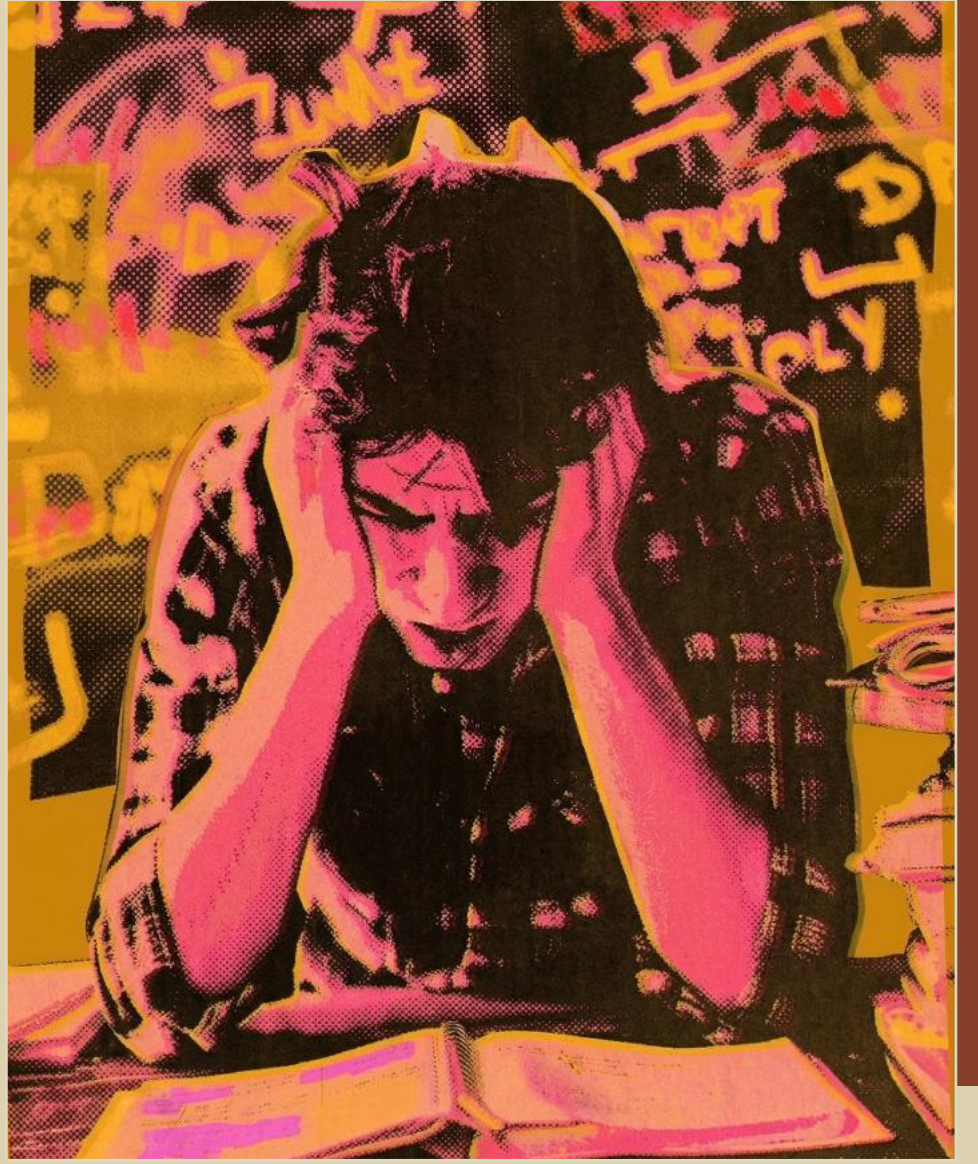
gibi ben de kendimi hareketin içinde buldum. Yolum "Ülkü Ocağı"na düştüyse de oradaki "ülkü" beni sarmadı!

Üniversiteye hazırlanıyorum. Kafamda birkaç okul var! Sağlıklı bir karar veremiyorum! O günlerde şehre yeni gelen bir öğretmenle tanıştım. Onun verdiği "Çöle İnen Nur"u okuyorum! Arkasından "Hazret-i Ali", "Çile", "İdeologya Örgüsü". Sonra Sezai Karakoç'un "Sütun" isimli kitabı. Şehre sığmaz oluyorum! Benim gibi düşünen birkaç arkadaşla sık sık buluşuyoruz. "Çöle İnen Nur"u günler ve geceler boyu okudum. "Değişmeyecek Ülküm"ü bulmuştum! Sevincime, coşkuma, heyecanıma sınır yoktu.

Erzurum Üniversitesine kaydoldum. Sonra Ankara! Müddeti sınırlı üniversite bitti.

Üçüncü darbenin, 12 Eylül 1980 darbesinin ardından öğretmenliğe başladım...

Seneler akıp gitti... Doğduğum köyde belediye başkanı oldum. Sonra İstanbul'da bir ilçede belediye başkanlığı... Sonra emeklilik... Bir üniversite bitirdim, öğretmen oldum. Seneler geçti, emekli oldum. "Çöle İnen Nur"dan aldığım aşkla asıl üniversitemi bulmuştum! Değişmez üniversitem, Kâinatın Efendisi olmuştu. Son

nefesime kadar aşkla devam edeceğim üniversitem!

Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Selmân-ı Fârisî, Bilâl-i Habeşî, Mus'ab bin Umeyr, Ebû Zer, Ebû Hüreyre, Ammâr, Hamza... Abdülkadir Geylânî, İmâm Gazâlî, İmâm-ı Rabbânî, Şâh-ı Nakşibend, Cüneyd-i Bağdâdî, Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî, Ahmed Yesevî, Mevlânâ Celâleddin, Yunus Emre, Niyâzî Mısırî, Azîz Mahmûd Hüdâyî, Akşemseddin, Seyyid Abdülhakîm Arvâsî; Fuzûlî, Şeyh Gâlib, Nâbî, Bâkî, Muallim Nâci; Alparslan Gâzi, Osman Gâzi, Fâtih, Yavuz, Abdülhamid Han; Şeyh Şâmil, Ömer Muhtar...

Ne çok üniversitelerimiz, ne büyük hocalarımız, ne büyük üstadlarımız var biz Müslümanların... Say say bitmez.

Efendimiz, Kurtarıcımız, Müjdecimiz Peygamberimizin değişmez önderliğinde Sonsuzluk Kervanı...

Necip Fâzıl kapısından girdiğim Büyük Doğu coğrafyasında, bu uçsuz bucaksız âlemdede çok üniversiteye girdim çıktım, çok hocadan ders aldım. Benim üniversitelerimin dışındakilerde 4-5 yıl devam ettikten sonra bir diploma veriyorlar! Benim üniversitelerimde ise temel bir kâide var: İlim, beşikten mezara kadar tahsil edilir. Diploma falan istemiyorum. Ben, üniversitelerime son nefesime kadar devam edeceğim. Son nefesime kadar bu üniversitelerin, bu hocaların gönüllü talebesi olacağım.

Rus yazarı Maksim Gorki'nin hayat hikâyesini anlattığı, yıllar önce "Benim Üniversitelerim" ismiyle Türkçeye tercüme edilmiş kitabı okumuştum. Bu yazı, o kitabın isminden yola çıkılarak yazılmış olsa da benim üniversitelerimle onunkiler birbirine hiç benzemez. Aralarında mâhiyet farkı var! Üniversitelerimi çok seviyorum.

TARİHTE NİSAN

1 Nisan

1980 - Salih Mirzabeyoğlu'nun "Hesaplaşma" başlıklı yazısı, ilk defa Necip Fazıl'ın Rapor 7 isimli aylık dergi-kitabında yayımlandı.

2014 - Yargıtay tarafından 24 Aralık 2013 tarihinde 32 İbda'cıya toplamda 228 yıl ceza verildi. Cezaların onaylandığı Bandırma İBDA-C İsyân Davası'nda tutuklama kararları çıkarıldı. Bu dava sebebiyle birçok gönüldaş tutuklandı.

2 Nisan

2001 - Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu, Başyücelik Devleti'ni kurmak ve bu yüzden de anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etmek suçlamasıyla, herhangi bir somut delile dayanılmaksızın, dönemin DGM'si tarafından idam cezasına çarptırıldı.

2011 - Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu'na verilen idam cezası, Baran Dergisi Yayın Kurulu Üyesi Kâzım Albayrak'ın organize ettiği, Baran ve Aylık dergileri öncülüğünde İbda fikriyatı cephelerinin de katılımıyla gerçekleştirilen bir eylem ile Taksim'de protesto edildi. Bu eylem "Salih Mirzabeyoğlu'na Özgürlük" eylemlerinin ve kamuoyunda bu haksız yargılamanın yeniden tartışılmasının fitilini ateşledi.

3 Nisan

1948 - ABD Başkanı Harry Truman Türkiye'yi ABD'ye hempa yapan Marshall Yardım Planı'nı imzaladı.

5 Nisan

1994 - Tansu Çiller hükümetinin 5 Nisan Ekonomik Kararları.

10 Nisan

1992 - Fatih'te Aydınlık Savaşçıları Gecesi... Polisin bu gece öncesinden İbda'cılara yaptığı 2. Panik Operasyonu.

*İşte çekildi isyan bayrağı
"gemileri yakmışız isteyerek
mümkünü yok dönüşümüzün
çizgimize gelen gelsin"
S. Mirzabeyoğlu*

12 Nisan

1991 - 1. Panik Operasyonu duruşması İstanbul DGM'de görüldü, 163. madde kalktı, Salih Mirzabeyoğlu ve gönüldaşlar tahliye oldu.

13 Nisan

1909 - II. Meşrutiyet'in ilânından sonra Abdülhamid Han idaresine karşı başlayan ayaklanma. (31 Mart Vakası'nın miladi yıl dönümü 13 Nisan'a denk gelmektedir.)

18 Nisan

2002 - Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu'nun "İBDA-C Terör Örgütü Lideri olmak iddiasıyla" yargılandığı davada verilen idam kararı Yargıtay tarafından tasdik edildi.

23 Nisan

1920 - I. Meclis'in açılması.

25 Nisan

1512 - Yavuz Selim Han Hazretleri'nin padişah olması.

27 Nisan

1909 - Abdülhamid Han Hazretleri'nin hâl edilmesi.

Sultan Abdülhamid Han'ın hal edilmesi, İngiliz istihbaratıyla bağlantılı Derviş Vahdeti gibi figürlerin Volkan gazetesi aracılığıyla halkı ve askerleri "şeriat" sloganlarıyla kışkırtmasıyla başlayan 31 Mart Vakası üzerine kurgulanmıştır. İttihatçıların meşrutiyeti koruma bahanesiyle Selanik'ten getirdiği, içinde Balkan çetecilerinin de bulunduğu kozmopolit Hareket Ordusu İstanbul'a girdiğinde; Sultan, Müslüman kanı dökülmemesi adına sadık Hassa birliklerine ateş açmama emri vererek büyük bir şahsi feragat göstermiştir. Ancak olayların asıl müsebbibi olan İttihat ve

Terakki'nin meclis üzerindeki baskısı, dış odakların teşviki ve meşruiyeti tartışmalı bir hal' fetvası ile 27 Nisan 1909'da tahttan indirilmiş; böylece imparatorluğu 33 yıl boyunca ayakta tutan irade, "mektepli-alaylı" nifakı ve dış destekli bir anarşi süreci neticesinde tasfiye edilmiştir.

30 Nisan

711 - Tarık bin Ziyad'ın İber Yarımadası'na geçerek gemileri yakması ve Endülüs medeniyetinin temellerini atması.

Tarık bin Ziyad'ın 30 Nisan 711'de başlattığı İber Yarımadası fethi, sadece askeri bir başarı değil, Avrupa'nın karanlık çağında doğan büyük bir aydınlanma hareketinin ilk adımıdır. Karaya çıktığında geri dönüşü imkânsız kılmak adına gemileri yaktıran Tarık bin Ziyad'ın bu çelikten iradesi, sekiz asır sürecek muazzam bir Endülüs medeniyetinin kapılarını aralamıştır. Bu fetihle birlikte İslamlaşan İspanya; tıp, astronomi, mimari ve felsefe gibi alanlarda dünyanın en ileri bilim merkezi haline gelerek modern Avrupa biliminin ve Rönesans'ın temel taşlarını döşemiş, ilim ışığını tüm kıtaya yaymıştır. Kuruluşundan itibaren yüzyıllarca insanlığın beşiği olan bu kültür havzası, tarihsel süreçteki iç çözümler ve dış baskılar neticesinde zayıflayarak Osmanlı İmparatorluğu'nun yükselme dönemine tekabül eden 1492 yılında (Gırnata'nın düşüşüyle) siyasi varlığını tamamen kaybetmiştir.

1030 - Büyük İslam komutanı Gazneli Mahmud'un vefatı.

NİSAN ŞEHİTLERİMİZ

HASAN BÜLBÜL

21 Nisan
Hasan Bülbül'ün Mersin'de
şehadeti.

19
76

HAMİT FENDOĞLU

17 Nisan
Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu
(Hamido) kendisine gönderilen bombalı
paketi açmasıyla gelini ve iki torunuyla
birlikte şehid oldu.

19
78

YUSUF AKYILDIZ BURHAN ALKOÇ

27 Nisan
Yusuf Akyıldız ve Burhan Alkoç Ankara'da
1 Mayıs afişlerini dükkanın duvarından temizler-
ken kızıl kuyrukçular tarafından şehid edildi.

Ankara İmam Hatip Lisesi talebesi
Burhan Çimen Ankara'da şehid edildi.

19
79

İBRAHİM ÇALI

30 Nisan
Sivas Akıncılarından MSP 2. Gençlik Kolları Ba-
şkkanı İbrahim Çalı, MSP'nin mitingi için gittikleri
Tokat Artova'da kavmiyetçilerin tahriki sonrası
kavgaya tutuştu. Karate de bilen İbrahim Çalı
kalabalık kavmiyetçi grubunda vurduğunu yere
serdi. Arkadan kahpece sert bir cisim vurmaları
sonucu kaldırıldığı hastanede şehid oldu.

19
80

MÜNİR KAYA

9 Nisan
Münir Kaya İstanbul Çeliktepe'de şehid edildi.

12 Nisan
Şehid Münir Kaya'nın cenazesinden sonra
komünistlerin silahlı saldırısına uğrayan
Mustafa Geçol ve Necip Kural Sanayi
Mahallesi'nde şehid oldu.

19
80

HİDAYET KAZAN

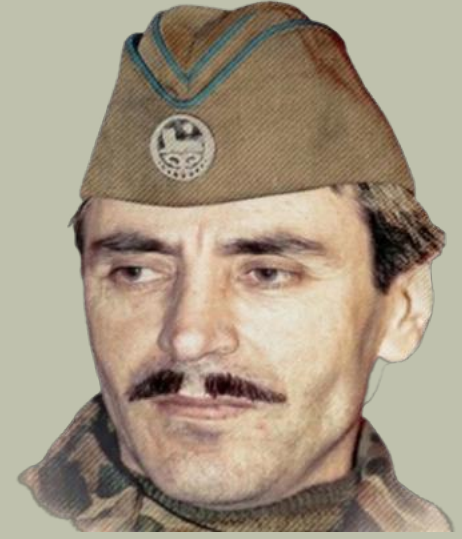
17 Nisan
Malatya'da Akıncı Hidayet Kazan şehid oldu.

21 Nisan
Ahmet Güzelsoy, Ankara'da şehid edildi.

19
80

19
96

CEVHER DUDAYEV

21 Nisan
Çeçen Devlet Başkanı Cevher Dudayev'in şeha-
deti.

Cevher Dudayev, 1944 senesinin ilk günle-
rinde Çeçenistan'ın Yalho köyünde doğdu.
Tarihin gördüğü en vahşi sürgünlerden biri ile
henüz kundakta iken, 500 bin insanla birlikte
Kazakistan'a sürgün gitti. Sadece yollarda
binlerce insan hayatını kaybederken Dudayev
Allah'ın takdiri gereği hayatta kaldı. O takdir ki,
gelecekte onu şanlı bir lider olarak bize tanıta-
cak ve mübarek bir şehit olarak aramızdan ala-
caktı. 6 Eylül 1991 tarihinde bağımsızlık kararı
alınınca, aday olarak girdiği başkanlık seçimle-
rinden oyların %85'ini alarak galip çıktı ve Çeçen-
istan devlet başkanı oldu. Dudayev'in en büyük
hayallerinden biri de Kafkasya halklarının birliği
idi. 1992 yılında başlayan Abhazya Savaşı'na
Şamil Basayev komutasında Çeçen savaşıları
gönderip Kafkas Halkları Konfederasyonu'na
destek verdi. Dudayev 21 Nisan 1996 günü
uydu telefonu ile bir Duma milletvekili ile görü-
şürken güdümlü bir füze saldırısı sonucunda
şehit edildi.

HASAN SAKLANAN

30 Nisan
Müslüman Anadolu'nun şerefini, haysiyetini,
izzetini canı bahasına müdafaa eden Anado-
lu Akıncısı Hasan Saklanan, Kudüs'te terörist
Yahudi askerini yaraladı ve Siyonist askerlere
yönelik gerçekleştirdiği saldırı neticesinde şa-
hadet şerbetini içti.

BİZİM ÜNİVERSİTELERİMİZ

Alper Kaan Aykut

Âlemde cereyan eden her Ahadiseyi, her oluş ve kuruluşu bir bütünlük içinde idrak eden insan şuuru için el atılacak her mevzu, parça-bütün ilişkisi içerisindedir. İktisattan sanata, siyasetten sosyolojiye kadar bu böyledir. Genel anlamda insanlığın, özel olarak da milletimizin kurtuluşu; ancak bütünlüklü bir dünya görüşüne nispetle kurulacak sistemle, unsurların birbiriyle ahenginden doğan nizam ve düzenle mümkündür. Dertler ve devalar, eleştiriler ve çözümler; sistemin tutarlılığı ve uygulanabilirliği oranında kıymetli ve yol göstericidir. Gerisi tutarsızlık ve hamasettir.

Böyle bir izahtan sonra ve bu iza-ha bağlı kalarak üniversitelerimizden bahsetmek; aslında insandan, âlemden, Türkiye'den ve bu çatı altına giren bütün insanî meselelerden bahsetmek demek olacaktır.

Öncelikle baş davamız gençliktir ki Üstad Necip Fazıl'ın ifadesiyle genç: "Genç; ideal mevcelerini kapan bir cihaz... inanmaya en müsait bünye... bütün dehalar gençliklerinde pırıldadılar ve bütün davalar gençler elinde yürüdü..." (İman ve Aksiyon Konferansı). Genç; varlığın "niçin"ini, oluşun "nasıl"ını soran, idealini arayan ruhtur. Hayat niçin ve nasıl yaşanmalı, kim

olunmalı, ne yapılmalıdır? İşte gencin ıstıraplı ruh dünyasını çatışmalı hâle getiren varoluş kaynaklı sorular bunlardır.

Ve bir millet, gençlerine yaşanmaya değer hayatın hesabını veremez; yerken, içerken, uyurken, çalışırken, düşünürken "bütün bunlar niçin?" diye soran genci aşkın davasına iletmezse; o hayat kaynağı, hayallerin, merakların, cesaret ve atılganlığın maliki genç; yapıcı, kurucu, ihya edici hüviyetini tam aksi yönde gerçekleştirir ve dinamizmin verdiği kuvvetle bütün bir medeniyeti, tarihi, kültürü ayaklar altına alır.

Demek oluyor ki bizim zaviyemizde eğitim ve öğretim müessesesinin zirvesini temsil eden üniversitenin rolü; pekâlâ genci zihniyle birlikte ruhunu da beslemek, onu öz milletinin önünde yürüyen; ilimde, teknikte, sanatta fatihler kılmaktır.

Üzülerek belirtiyorum ki Türkiye'de üniversitelerimizin manzarası bu idealden pek uzaktır. Tanzimat Fermanı'yla başlayan Batı taklitçiliği, Kemalist devrimlerle geri dönülemez bir yıkıma sebep olmuş; milletimiz kültüründen, dilinden, zevk ve irfanından tamamen koparılmıştır. Tabiri caizse varlık sebebimizi, ideallerimizi kaybetmiş ve tarihî sürekliliğimizi yitirmiş bulunuyoruz.

Bugün üniversitelerimiz postmodern bir anlayışa teslim olmuş, hakikat kavramını yitirmiştir. Öğrencisine tarihi, siyaseti, sosyolojiyi Batı literatürü ve bakış açısı üzerinden okutan akademisyenler; Batılı gözlük-

leriyle kendi kültür ve dinlerine adeta oryantalistler gibi bakmaktadırlar. Okutulan ve referans gösterilen kaynaklar tercüme eserlerdir ve yapılan çalışmaların meşruiyeti ancak Batı menşesine bağlanmaktadır. Bu gidiş, akademiye milletinin ruh kökünden her gün daha da uzaklaştırmaktadır.

Bugün akademi dünyası, 1400 yıllık İslâm kültür ve medeniyetine yabancılaşmış durumdadır. "Bir ilmin butlanı müntehasında belli olur." hikmetinden hareketle esfle belirtiyorum ki; kendi milletine olan yabancılığı, üniversitelerimizi işlevsiz hâle getirmiş durumdadır.

Siyasî, içtimaî ve iktisadî krizler içinde; zevk, tahassüs ve irfan kaynağını arayan milletimize söyleyecek hiçbir sözü bulunmamaktadır. Talebe, sadece diploma almak gayesi ve istihdam edilmek kaygısıyla günübirlik gayretler sarf ederken; mezun öğrenciler elleri boş bir şekilde üniversitelerden ayrılmaktadır.

Köksüzleşmiş eğitim ve öğretimin sonucunda; ailesine, vatanına, dinine, mukaddesatına yaban-

cılaştan gençlerin sayısı gün geçtikçe artarken; unvanlı, anlı şanlı akademisyenler dönüp işlenen ruh cinayetini ne gün fark edecek? Zihinlerini hangi vakit Batı kültür emperyalizminin sonucu olan hayat tarzı ve yanlış kabullerden kurtaracaklar?

Böyle bir umudumuz kalmamıştır.

Fakat Müslüman Anadolu'nun aziz evlatlarının; bütün menfî tesirlere rağmen kendilerini yetiştirecekleri, verilen zehri şifaya tahvil edecekleri; Batı'nın ve Doğu dünyasının bütün fazilet ve zaaflarını tespit ettikten sonra, bütün insanlığa "niçin"leri ve "nasıl"larıyla varlık, oluş, ilim, teknik, fert ve toplum ve daha nice insani meselelerin hakikatini İslâm'da göstereceği şanlı günlere umudumuzla inancımız sınırsız bağlıdır.

Ve her ne yapıyorsak bu gaye için, bu gaye etrafında yapıyoruz.

Bahsi geçen dejenerasyonun ürettiği hovarda şen sıra tipinin karşısında iftarlarda, çeşitli protesto ve basın açıklamalarında gördüğümüz Müslüman öğrenci profili, yani bu gençlik; gelişimi ve tekamülü oranında

Bugün üniversitelerimiz postmodern bir anlayışa teslim olmuş, hakikat kavramını yitirmiştir. Öğrencisine tarihi, siyaseti, sosyolojiyi Batı literatürü ve bakış açısı üzerinden okutan akademisyenler; Batılı gözlükleriyle kendi kültür ve dinlerine adeta oryantalistler gibi bakmaktadırlar.

Üstad'ın ifadesiyle Anadolu kıtası büyüklüğünde dava taşıını gediğine koymaya namzet olan nesildir. Bu davanın liyakat ölçüsü pazarlıksız Allah'ın kitabına ve Resulünün sünnetine teslim olmak sahabe kadrosunun temsil ettiği topluluk hakikati keyfiyetini 21. asırda tütürmektir. "Ashâbım yıldızlar gibidir. Hangisine tâbi olsanız hidayete erersiniz." Hadis-i Şerif'te böyle buyuruluyor. Bugünün İslâmci gençliği de onlardan başka örnek, model tanımamalıdır.

İslâm Âlemi'nin içinde bulunduğu malum durumu izah etmeye lüzum görmeden ve bütün İslâm beldelerini birbirine bağlı halkalar halinde bir zincir olarak tasvir edersek, bugün Türkiye'deki İslâmci gençliğin ve onların aslı faaliyet alanı olan üniversitelerin önemini belirtmiş oluruz. Ve Kumandan Salih Mirzabeyoğlu'nun meşhur Aydınlık Savaşçıları şiirinde dediği gibi;

Sen oradan kıracaksın zinciri

Ben buradan

Bir gün mutlaka kavuşacak ellerimiz

Her şey aydınlığa çıkmak için

Her şey

"Mutlak bir" için

Durumun tasviri açısından kendi tecrübemden de bir misal göstereceğim ve bu vesileyle cevap vermek niyetindeyim: İnancımız ve kavgamızdan haberdar olan bir akademisyen (kendisi verdiği derslerde insanlığın eriştiği ideal yönetim tarzının liberal demokrasiler olduğunu her dersinde yineler ve hâkim köhnemiş düzeni güzellerken), bana bir e-pos-

ta attı ve dedi ki: "Sen çok başarılı ve zeki bir öğrencisin. Senin akademisyen olmanı çok isterdim; fakat sen bu mesleği yapabilecek geniş perspektife ve sağduyuya sahip değilsin. Radikal düşüncelerinden vazgeçmeni öneririm."

Şimdi cevaben söylüyorum: Sizin ideal düzen ilan ettiğiniz başıboşluk rejiminde dünyada her gün çocuklar öldürülüyor, kadınların ırzlarına geçiliyor. Epstein skandalıyla ifşa olduğu gibi, aydınlarınız da bürokratlarınız da pedofili sapkınlıklarla anılıyor ve insanlık inim inim inliyor. Bize "radikal" diyenler; sessiz kalıp boyun eğenler, bütün bu karanlığın suç ortakları, işbirlikçileridir.

Ve bizim üniversitelerimiz, illa ki aslı sahiplerinin eline geçecek; insanlığa yol gösteren şahsiyetli aydınların yatağı olacaktır. Yeter ki bu toprakların evlatları, ruh kökleri olan İslâm'a pazarlıksız sarılsınlar; üzerlerindeki ataletten ve küçüklük ukdesinden kurtulsunlar. Her şeyin aslına ve esasına rücu edeceği günlerin arifesinde yaşayan bizler için; kendi öz nefsimizden başlayarak evimiz, ocağımız, üniversitemiz, çarşımız, pazarımız, atölyemiz, fabrikamız ve meydan yerleri kavganın verileceği cephelerdir.

Her yer ve her şey; Müslüman Anadolu evlatlarının gayretiyle, Allah'ın tevkifiyle İslâm olacaktır.

Sözlerimi bitirirken, mücadelemizin farklı cephelerinde görevini ifa eden kardeşlerime Fransız ihtilalinin büyük önderlerinden Danton'un şu sözlerini hatırlatmak istiyorum; "Cüret cüret ve daha fazla cüret"

Bütün imtiyazlar hamle ve taarruz sahipleriniindir.

PROF. DR. ÖMER ATALAR: EĞİTİMCİNİN VE MÜFREDATIN BİR MİLLİ MEFKÛRESİ OLMALI

Üniversitelerimizin geçmişe nazaran vaziyeti hususunda neler söylersiniz?

Seküler ve Batıcı yöntemlerle Batı'yı yakalamaya çalışan bir sistem zaten kurulmuş durumda. Bu durum sadece yükseköğretimde değil, eğitim sisteminin tamamında mevcut. Birini yakalamayı hedef edinen bir eğitim sistemi ufuk açıcı olamaz, ancak taklitçi olur. Çünkü önünde bir model var ve onu taklit etmek amacıyla, kendisine uymayan kalıplara girmeye çalışıyor. Verdiğimiz şey sadece öğretimden ibaret değildir hem eğitim hem de öğretimdir. Buradaki "eğitim" kavramı; değer yargılarınızla, dünyaya bakışınızla ve idealinizle uyumlu olmalıdır. Bizimle ilgili temel mesele zaten burada sınırlanmış olmamızdır. "Çağdaş medeniyet anlayışına erişeceğimiz bir eğitim sistemi" tanımı bile yanlış bir tanımdır. Bağlar bizi birbirimize bağlar ancak zincirimiz olamaz.

Ayrıca bu durumun temeli Milli Eğitim'in özünde, yani ilk eğitimde başlar. Üniversiteyi bir anda bu hale getiremezsiniz. Yanlış temel üzerine yüksek bina inşa etmek mümkün değildir. Bu eğitim sisteminin en baştan ele alınıp milli ve manevi değerlerin merkeze alınması gerekir.

Bireyin kendi değerleri ile barışık hale gelmesi için eğitimin, okul öncesinden, sübyan mektebi veya anaokulundan başlatılıp tedrici (kademeli) olarak sürdürülmesi gerekiyor.

Bu süreç düzgün müfredatlar ve donanımlı eğitimcilerle yürütülmelidir. Sadece müfredatın düzeltilmesi yetmez; eğitim fakültesi mezunlarının da bu kültüre uygun ve donanımlı şekilde yetişmesi gerekir. Öğretmenliğin cazip bir meslek haline gelmesi, ciddi seçim kriterlerinin uygulanması ve ücret olarak tatmin edici olması şarttır. Hem eğitimcinin hem de müfredatın bir milli mefkûresi olmalıdır ki üniversitelere de bu anlayış yerleşsinsin.

SİYASETÇİ YAZAR İBRAHİM KAVAZ:

YÖK, SİSTEMİ KORUMAK ADINA TEKELCİ ANLAYIŞA BAĞLI BİR EĞİTİMİ ESAS ALMIŞTIR

İbrahim Kavaz kimdir?

İbrahim Kavaz (1956, Erzurum), Türk akademisyen, araştırmacı-yazar ve siyasetçidir. 1981'de Atatürk Üniversitesi'nden mezun oldu; Fırat Üniversitesi'nde 2003'te profesörlüğe yükselip bölüm başkanlığı yaptı. 23. Dönem AK Parti Erzurum milletvekili olarak TBMM'de ve Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu'nda görev aldı. Necip Fazıl, Sait Faik ve Akif Paşa üzerine uzmanlaşan Kavaz'ın Harputlu Rahmi Divanı ve Belgelerle Akif Paşa gibi kitapları ile çok sayıda bilimsel makalesi mevcuttur. Fransızca ve Arapça bilen Kavaz, üç çocuk babasıdır.

YÖK ve üniversiteler arasındaki ilişkiyi nasıl görüyorsunuz?

YÖK'ün 1982 yılında kuruluşu askerî ihtilalin arakasından gerçekleşen bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Üniversitelerin denetlenmesini esas alan, merkezî yönetimi hâkim kılma arzusunun bir sonucu olarak ortaya çıkar. Hedefi belli olan bu kuruluş, uygulamalarıyla her şeyi kendi iradelerine göre şekillendirmek isteyenlerin arzu ettiği bir yapı olarak teşekkül eder. Daha sonraki yıllarda bu yapının yeni düzenlemelerle farklı bir boyuta evirildiğini söyleyebiliriz. Askerî iradenin yerini sivil yönetimin almasıyla yetkileri sınırlanan YÖK'ün yerine, üniversitelerin akademik işleyişinde "Üniversiteler Arası Kurul"un etkin olduğu bir düzenleme öne çıkar. Ancak bu, YÖK'ün etkisinin azaltıldığı anlamına gelemez. Bu noktada YÖK, yapıcı ve uygulayıcı özelliğinin yerine müdahale edici ve denetleyici vasfıyla etkili olmaya devam eder. YÖK'ün üniversitelerle ilişkisi akademik personelin dağılımı ve yeni kurulan üniversitelere akademik personel aktarımı konuları

hususlarında faydalı işler yapabileceği kanaatindeyim.

YÖK'ün ve laik-Kemalist temeldeki rejimin ilim ve eğitim anlayışını değerlendirir misiniz?

Bilimin esas alınması gereken kurumlarda ideolojik yaklaşımların öne çıkarılması doğru değildir. Yukarıda belirttiğimiz gibi YÖK, yüksek öğretimde kontrolü ellerinde tutmak isteyen ve kendi ideolojilerini tek geçerli anlayış olarak öne çıkarma düşüncesine sahip olanların kurumsallaştırdığı bir yapı olduğu için, ilmî seviyenin gelişmesi ve kaliteli bir eğitimin yapılması yerine, sistemi korumak adına tekelci anlayışa bağlı bir eğitimi esas almıştır. Öğrenciyi sürekli meşgul eden, ihtisastan uzaklaştıran, genel kültür kapsamında ortak dersler koyarak zamanını boşa harcatan uygulamalar üniversitelerin eğitim seviyesini olumsuz etkilemiştir. Son yıllarda yapılan değişiklik ve düzenlemeler belli seviyede yenilikler olmakla beraber, olması gereken seviyede değildir. Son yıllarda ders dışı çalışma ve bireysel etkinlik için daha fazla zaman ayırma ve alanda

ihhtis kazanmaya yönelik programlarla, üniversitelerin misyon ve vizyonlarıyla ilgili çalışmalar geliştirilerek yüksek öğretim anlayışının rejimin ideolojik bakış açısından kurtarılıp ilmî anlayışın gerektirdiği yönde olması temennimizdir.

Üniversitelerimizin ne ülkemizin ne dünyanın ilim seviyesine bir katkı sunmadığı, daha ziyade iş ve kariyer alanı olarak görüldüğü hususunda neler söylemek istersiniz?

Bir devletin kurumlarının her birinin ülkenin gelişmesine katkılarını tek tek ele almanın bizleri doğru sonuçta ulaştırmayacağı kanaatindeyim. Devletin sistemi bir bütündür. Bir yerde var olan aksaklık sadece o alanın bozulması değil, bütün yapının zarar görmesi sonucunu doğurur. Bizim devlet yapımızda en sıkıntılı tarafımız, kurumsallaşmanın eksik oluşu, hatta kurumsallaşmanın olmamasıdır. Bizde kurumsallaşma, el yordamıyla, kişilere göre yahut ihtiyaç duyulduğunda başka bir yerden alınıp uygulanan bir yapıdan ibarettir. Hukuk anlayışından, devlet yapısına, müesseselerin işleyişinden

devlet-millet ilişkisine kadar hemen hepsinde düalizm (ikilik/farklılık) söz konusudur. Kurumsallaşmanın, devletin bütün alanlarında olmadığı, her şeyin günlük ihtiyaçlara göre gündeme geldiği, iç dinamiklerden bağımsız olarak dışardan alınarak uygulamaların gerçekleştirildiği bir işleyişte, üniversitelerden dünyanın ilmi seviyesine katkı beklemek mümkün değildir. Kendi gayretiyle yetişen insanlarımızın dışarıya gitme sebebi de bunlar değil mi?

Bu konu hakkında çok şey dile getirilebilir. Sadece şunu belirterek konuyu noktalamak istiyorum. Kendi değerlerine bağlı olarak dünya literatürüne giremeyenler başkalarından aldıklarını onlara aktarmak garabetinden kurtulamazlar. Taklit ile bilim olmaz.

Üniversitelerin değerler açısından nötr olması mevcut ilim anlayışı Batı merkezli olduğu için gençleri Batı değerlerine teslim etmek demek değil midir? Üniversitelerimiz, gençlerimize, milletimizin tarihi, mâzisi, kültürü ve manevî değerleri ile barışık bir anlayış kazandırabiliyor mu?

Üniversitelerimize değerler açısından bakınca, yukarıda belirttiğimiz düşüncelerin ötesinde, daha sıkıntılı bir durum karşımıza çıkıyor. Kurumlar medeniyet merkezli projelere göre şekillenir. Batı odaklı medeniyet anlayışına göre şekillenen eğitim müesseselerinden Batı değerlerine göre yaşayan insanların yetişmesi sonucu çıkar. Medeniyetlerin tekevvün sürecine baktığımızda şu hususu görürüz: Bir medeniyet milletlerin tarihî, kültürü ve manevî değerleri çerçevesinde doğar, gelişir ve uzun bir kökleşme sürecinden sonra, ilkelerine göre müesseselerini kurar ve asırlar içerisinde kendi medeniyetinin değerlerini toplum hayatına yansıtır. Bizde, "Bir medeniyet dairesinden çıkıp başka bir medeniyet dairesine girme" dediğimiz Tanzimat Fermanı ile başlayan değişimin ana karakterini, kendi medeniyet dairesinden ayrılıp Batı medeniyeti dairesine yönelme teşkil etmektedir. Bu durum, kurumsallaşmada "düalizm" dediğimiz ikilik anlayışı şeklinde, başta eğitim ve askerî sahada olmak üzere hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Devlet yönetimiyle toplum değerleri dediğimiz tarihî, kültürel ve manevî alanlardaki kopukluğun sonucu ise yabancılaşma dediğimiz kimliksizleşmedir. "Batı Medeniyeti" anlayışı yerine, mesela Fatih dönemiyle başlayan ve referansını inanç

değerlerinden alan "İstanbul Medeniyeti" anlayışını kurumsallaşmada öne çıkarırsak, bu ikilemden kurtulup üniversitelerimizde kendi değerlerimize bağlı insan yetiştirmeye başlayabiliriz. Bunun tarihe mâl olmuş örnekleri olarak, Batı'da Endülüs ve Doğu'da Osmanlı medeniyetlerini görüyoruz.

Batı ilim anlayışı Kartezyen temelde ve gözlemlenebilir bilgiyi esas almakta, ahlâk ve metafizik alan dışlanmaktadır. Bilgi putlaştırılmakta ve bu da materyalist bir alana çıkmaktadır. Böyle bir eğitim daha doğrusu öğretim anlayışını kabul ediyor musunuz? İtirazlar neden zayıf çıkmaktadır?

Medeniyetler, ilkeleriyle beraber kendi kavramlarını da getirirler. İlmî temele dayalı tespitler, varlıklarını kendi terim ve deyimleriyle dışa vururlar. Bizim bilgi anlayışımız, sadece ahlâk kuralları yahut metafizik ilkelerle sınırlı değildir. Nazarî, teorik, kuramsal bilgi, diğer bir ifadeyle fizikî yahut gözlemlenebilir bilgi, bizim medeniyet anlayışımızın temelini teşkil eder. Endülüs'te Müslüman ilk göz doktorunun heykelini görenler, Fatih'in İstanbul'un fethindeki faaliyetlerini okuyanlar bunu daha iyi anlayacaklar.

Bilgiyi putlaştıran materyalist anlayış, insanı da manevî değerlerden uzaklaştırdığı için sonuç ortadadır. Geçmişinden kopuk nesiller geleceklelerini kuramadıkları gibi, Batı medeniyetinin şekillendirdiği kurumlarda eğitilen insanlar Batının eğitim kurumlarıyla rekabet edemezler. İtirazların zayıf olması konusunda çok şey söylenebilir. Her şeyden önce itiraz isyan değildir. Toplum hayatının bütün alanları, kendi medeniyet anlayışına göre kurumsallaştırıldığı zaman, eğitim sistemini de kendi medeniyet anlayışına göre geliştirebilirsin...

Bilimle ruh ve ahlâk birleşebilir mi? Bunun İslâm tarihinde büyük örnekleri vardır: İbn Sina, Bîrunî, Pirî Reis, Ali Kuşçu vs. O zamanlar bilimle din at başı gidiyordu. Günümüzde bütün üniversitelerde irfan eğitimi verilebilir mi? Bunun önündeki engeller neler?

"Endülüs medeniyeti" yahut "Osmanlı medeniyeti" kavramları ile bu hususa, devletler ve devirler çerçevesinde yukarıda işaret ettik. Şunu da belirtelim ki materyalist düşünceyi esas alan "Batı medeniyeti" dediğimiz, Hristiyan inanç ve kültürüne göre şekillenmiştir. "Endülüs ve Osmanlı medeniyetleri"

dediğimiz bu iki medeniyet ise İslâm inanç ve kültürüne dayalı olarak vücut bulmuştur.

Üniversite gençliğinin, modernizmin doğurduğu bencillik, bireysellik, idealsizlik ve yalnızlaşma gibi problemler açısından savunmasız oldukları hakkındaki görüşlere katılır mısınız? Çözüm nedir?

Soruda belirttiğiniz hususlar, çağımız üniversite gençliğinin temel problemleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu problemler açısından kendilerini koruyabilecekleri manevî ve psikolojik bir donanımlarının bulunmaması sebebiyle, savunmasız oldukları düşünceye katılıyorum. Modernizm, Batı kültürünün ortaya koyduğu ve kendi medeniyetinin ilkeleri olarak dünyaya sunduğu birtakım değerlerin putlaştırılmasıdır. Kendi kültürüne yabancılaşanlar başka kültürlerin ortaya koyduğu kavramların baskısı altında kalırlar. Kendi kimliğini tanımayan bireyler, başkalarının ona sunduğu değerlerin kölesi olmaktan kurtulamazlar. Çözüm, kendi kimliğini tanımak, Üstad Necip Fazıl Kısakürek ifadesiyle, "*Ben kimim ve bütün bunlar neyin nesi?*" sorusuna cevap aramak ve bulmak suretiyle olacaktır.

Necip Fazıl temel eseri İdeolocya Örgüsü'nün üniversite bahsinde şöyle diyor: "Bizim üniversitelerimizin adı "Külliye"dir. Millî Şahsiyet ve şuurun ilim ocağını temsil edecek olan müesseseyi yabancı bir kelimeyle isimlendirmekteki abes üstü abes düşünülemez. İstanbul, Ankara, İzmir, Erzurum vesaire Külliye... Üniversitelerimizi böyle anacak ve isimlendireceğiz. Zaten "Külliye"-nin küllî delâleti yeter." Necip Fazıl'ı seviyoruz ve doğru buluyoruz. Ancak sözlerini yapmıyoruz. Neden ve ne yapmalıyız?

Bu sorunun cevabını Üstad zaten vermiş. Bize düşen sistemin, değerlerimize göre yeniden yapılanmasına gayret göstermektir. Kültürel değerler boşluk kabul etmez. Kendin olmaktan vazgeçersen başkalarını taklit ederek onlara benzersin. Dolayısıyla kendini unutursan kimliksizleşirsin. Sonuç, kendi değerlerine göre kurumsallaşmakla ve dünyayla rekabet edecek inanç, bilgi ve birikime sahip nesiller yetiştirmekle yarınlarımızı yeniden inşa edebiliriz.

Teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

S. AHMET ARVASI'NİN

EĞİTİM ANLAYIŞI

Mehmet Sami Pınar

Modern çağda eğitim meselesi çoğu zaman teknik bir konu gibi ele alınır. Müfredatlar, sınav sistemleri, diplomalar ve meslekî yeterlilikler üzerinden yürütülen tartışmalar, meselenin asıl boyutunu çoğu zaman gölgede bırakır. Hâlbuki eğitim; bir toplumun bilgi üretme mekanizması olmanın ötesinde, o toplumun ruhunu, kimliğini ve istikametini belirleyen temel etken olmalıdır. Seyyid Ahmet Arvasî, *Eğitim Sosyolojisi* adlı eserinde bu gerçeğe dikkat çeker ve eğitimin, fert ile toplum arasındaki bağı kuran ve bir milletin varlığını devam ettirmesini sağlayan en temel yapı olduğunu belirtir.

Arvasî'nin eğitim anlayışı pedagojik bir teorinin sınırları içinde kalmaz. O, eğitimi doğrudan doğruya bir medeniyet meselesi olarak ele alır. Bu sebeple eğitim, yalnız okulda verilen derslerden ibaret bir faaliyet olarak görülemez. Aile, çevre, kültür ve toplumun bütün kurumları bu sürecin parçasıdır. İnsan tek başına eğitilemez; eğitim sosyal bir süreçtir ve fert, toplum içinde şekillenir. Bu sebeple eğitim meselesi ele alınırken öğretim yöntemleri kadar toplumun kültürü, değer sistemi ve tarihî birikimi de dikkate alınmalıdır.

Arvasî'nin düşüncesinde eğitim, bir milletin kültürel sürekliliğini sağlayan en önemli araçtır. Her toplum, kendi tarihinden ve değerlerinden doğan bir kültür dünyasına sahiptir. Bu kültür dünyası, eğitim yoluyla yeni nesillere aktarılır. Eğitim sistemi bu kültürel zeminden uzaklaştığında, toplum ile eğitim kurumları arasında büyük bir uçurum oluşur. Böyle bir durumda yetişen aydınlar kendi toplumuna yabancılaşır, toplum ise kendi içinden çıkan aydınları benimsemekte zorlanır. Arvasî'ye göre modern dönemde yaşanan birçok sosyal gerilimin arkasında bu kopuş bulunmaktadır.

Bu noktada Arvasî'nin dikkat çektiği mesele, millî kültür ile eğitim arasında-

ki bağıdır. Arvasî, eğitim sisteminin bir milletin tarihî tecrübesini ve kültürel değerlerini temel almak zorunda olduğunu belirtir. Bu yaklaşım dünyaya kapanmak anlamına gelmez. Arvasî, Batı medeniyetinin bilimsel ve teknik kazanımlarının öğrenilmesini gerekli görür. Ancak bu kazanımların körü körüne taklit edilmesi yerine, millî bünyeye uygun biçimde değerlendirilmesi gerektiğini savunur. Eğitim, bir milletin kimliğini güçlendiren ve kültürünü taşıyan bir kurum olmalıdır.

Arvasî'nin eğitim düşüncesinde merkezî bir yer tutan kavramlardan biri de "aydınlar kadrosu" meselesidir. Ona göre bir milletin en büyük serveti yeraltı kaynakları veya maddî zenginlikleri değildir; asıl servet, yetişmiş insan gücüdür. Eğer bir toplum nitelikli aydınlar yetiştiremiyorsa sahip olduğu doğal kaynaklar da onu kalkındıramaz. Bu nedenle eğitim sisteminin temel görevi, meslek sahibi insanlar yetiştirmekle sınırlı tutulamaz; aynı zamanda milletin ruhunu ve idealini taşıyacak aydınlar yetiştirmek gerekir.

AYDINLAR KADROSU VEYA AYDINLAR ARİSTOKRASİSİ

Bu noktada Arvasî'nin aydınlar kadrosu fikri, Üstad Necip Fazıl'ın ortaya koyduğu "aydınlar aristokrasisi" anlayışıyla aynı istikamette düşünülmelidir. Necip Fazıl'a göre tarih boyunca her büyük inkılâp belirli bir kadroya dayanmıştır; fikir ve davalar ancak bu kadrolar aracılığıyla hayata geçebilmiştir. İslâm inkılâbında da belirleyici unsur, menfaat gruplarına dayanan bir sınıf yapısı değildir; fikir çilesi çekmiş, idrak ıstırabıyla yoğrulmuş üstün şahsiyetlerden oluşan bir aydınlar zümresidir. Üstad'ın "fikir soyluları" olarak tarif ettiği bu kadro, cemiyetin üzerinde bir tahakküm kurmak için ortaya çıkan bir elit zümreyi temsil etmez; bilâkis hakkı ve adaleti temin edecek bir idrak aristokrasisini ifade eder. Toplumların yönünü belirleyen unsur, çoğu zaman kalabalıklar olmaktan ziyade, fikir üretme

Arvasî'nin düşüncesinde eğitim, bir milletin kültürel sürekliliğini sağlayan en önemli araçtır. Her toplum, kendi tarihinden ve değerlerinden doğan bir kültür dünyasına sahiptir. Bu kültür dünyası, eğitim yoluyla yeni nesillere aktarılır.

gücüne sahip, idrak sorumluluğunu taşıyan ve hakikat arayışını hayatının merkezine yerleştiren bu şahsiyetlerdir. Eğitim düzeni de böyle bir fikrî kadronun doğmasına imkân hazırladığı ölçüde gerçek fonksiyonunu yerine getirmiş olur.

Arvasî'nin aydın anlayışı elitist bir karakter taşımaz. O; halktan kopmuş ve kendi toplumuna tepeden bakan aydın tipini açık şekilde eleştirir. Günümüzde "aydın" olarak ortaya çıkan birçok kişi, düşünce dünyasını büyük ölçüde Batı literatürüne bağlamış durumdadır. Fikir üretimi Batı kavramları ve Batı düşünce çevresi içinde dolaşır; İslâm kültürüyle, Türk-İslâm medeniyetinin fikrî mirasıyla ve kendi geleneklerimizle kurulan bağ giderek zayıflar. Bu nedenle aydın olarak öne çıkan bazı çevreler, toplumun değerlerini anlamak ve geliştirmek yerine çoğu zaman bu değerleri tasfiye etmeye yönelen bir tavır sergiler.

Arvasî ise, "Aydın; kendi milletinin kültürünü tanıyan, İslâm medeniyetinin fikir kaynaklarına vâkıf olan ve bu mirası çağın meseleleriyle irtibatlandırabilen şahsiyet olmalıdır." der. Bu sebeple eğitim kurumlarının görevi yalnız bilgi kazandırmakla sınırlı olmamalıdır. Okullar; genç nesillere Türk-İslâm medeniyetinin temel değerlerini telkin eden, kendi kültürüyle bağ kurabilen ve toplumun ruh köklerinden beslenen bir aydın tipini yetiştirmek zorundadır. Böyle bir kadro yetişmediği sürece eğitim sistemi, toplumun fikrî istikametini kurmakta yetersiz kalacaktır.

Günümüzde eğitim çoğu zaman diplomaya indirgenen bir süreç hâline gelmiştir. Okullar, fertleri hayatın anlamı ve toplum içinde sorumluluk şuuru ile donatmak yerine çoğu zaman sınavlara hazırlayan kurumlara dönüşmektedir. Böylece eğitim ile toplum arasındaki bağ zayıflıyor ve yetişen kuşaklar kimlik bunalımı yaşar hâle geliyor. Arvasî'ye göre eğitim sistemi, bir milletin ruhunu taşıyan bir yapı olmalıdır. Eğitim toplumun

değerleriyle bağını kopardığında, yetişen kuşaklar kendi kültürüne yabancılaşır. Böyle bir toplumda bilgi artışı gerçekleşse bile kültürel bütünlük zayıflar ve toplum içinde değer çatışmaları ortaya çıkar.

Bugünün eğitim tartışmalarında Arvasî'nin fikirleri özellikle üç noktada önem kazanır. Birincisi, eğitim ile kültür arasındaki bağın yeniden kurulmasıdır. Eğitim sistemi teknik bilgi veren bir yapı olarak sınırlandırılmaz; fertlerin şahsiyetini ve değer dünyasını da şekillendirmelidir. İkincisi, eğitim politikalarının kısa vâdeli siyasî tartışmaların ötesine taşınmasıdır. Eğitim, bir milletin geleceğini belirleyen uzun vâdeli bir meseledir ve köklü bir perspektif gerektirir. Üçüncüsü ise aydın meselesidir. Eğitim sistemi toplumdan kopuk elitler yetiştiren bir yapı olmamalı, kendi milletinin meselelerini anlayan ve çözüm üreten kadrolar ortaya çıkarmalıdır.

Seyyid Ahmet Arvasî'nin *Eğitim Sosyolojisi* eseri bu bakımdan yalnız bir eğitim kitabı değil, aynı zamanda bir medeniyet tasavvurudur. Arvasî eğitimi; fert ile toplum arasındaki bağı kuran, millî kültürü geleceğe taşıyan ve içtimai kalkınmayı mümkün kılan bir kurum olarak ele alır. Ona göre gerçek kalkınma, teknik ilerlemeden önce insanın yetişmesiyle başlar. Bir millet kendi insanını yetiştiremediği takdirde ne ekonomik kalkınma sağlayabilir ne de kültürel varlığını sürdürebilir.

Sonuç olarak Arvasî'nin eğitim anlayışı bugün de güçlü bir düşünce çerçevesi sunmaktadır. Eğitim meselesi yalnız okul reformlarıyla çözülebilecek bir problem olarak görülmemelidir. Bu mesele; bir milletin kimliğini, kültürünü ve geleceğini ilgilendiren büyük bir medeniyet meselesidir. Bu gerçeği kavrayamayan toplumlar eğitim alanında ne kadar teknik düzenleme yaparsa yapsın kalıcı bir çözüm üretemez. Çünkü eğitim, her şeyden önce bir milletin kendini yeniden kurma iradesidir.

KENDİ KAYNAKLARIMIZA DÖNMELİYİZ

Arvasî'nin eğitim düşüncesinde önemli bir mesele de genç nesillerin kendi medeniyet kaynaklarıyla buluşturulmasıdır. Ona göre sağlıklı bir millî eğitim, milletin tarih

boyunca meydana getirdiği klasik eserler üzerine kurulmak zorundadır. Her millet çocuklarını eğitirken önce kendi kültür ve medeniyetinin temel metinlerini öğretir; sonra diğer medeniyetlerin fikir ve sanat dünyasına yönelir. Batı dünyasında İncil, Greko-Latin düşünürleri ve kendi klasik eserleri eğitim hayatının merkezinde yer alır. Aynı tavır İsrail'de ve Japonya'da da görülür. Arvasî, bu gerçeği hatırlatarak Türk milletinin eğitim hayatında da Kur'ân-ı Kerîm, Peygamber Efendimizin hayatı, İslâm büyüklerinin eserleri ve Türk-İslâm medeniyetinin meydana getirdiği klasiklerin temel bir yer tutması gerektiğini vurgular.

Arvasî'ye göre son iki asırda uygulanan kültür politikaları, genç nesilleri bu köklü mirastan uzaklaştırmıştır. Türk-İslâm düşüncesinin büyük eserleri eğitim hayatının dışında kalmış, buna karşılık Batı klasiklerinin tercümeleleri eğitim dünyasında geniş bir yer bulmuştur. Böyle bir kültür politikası, genç nesillerde köksüzlük ve yön kaybı doğurur. Kendi medeniyetini tanımayan bir gençlik geçmişle bağ kuramaz, içinde yaşadığı toplumun değerlerini anlamakta güçlük çeker. Bu durum fertte hem eksiklik duygusu hem de yabancılaşma üretir. Eğitim sistemi kendi mede-

niyet mirasını ihmal ettiğinde, toplumun ruh kökleri zayıflar.

Bu sebeple Arvasî'nin teklif ettiği eğitim anlayışı iki temel üzerine dayanır. İlk adım, genç nesilleri Türk-İslâm medeniyetinin klasik eserleriyle buluştur-

Arvasî'ye göre son iki asırda uygulanan kültür politikaları, genç nesilleri bu köklü mirastan uzaklaştırmıştır. Türk-İslâm düşüncesinin büyük eserleri eğitim hayatının dışında kalmış, buna karşılık Batı klasiklerinin tercümeleleri eğitim dünyasında geniş bir yer bulmuştur.

maktır. Kur'ân-ı Kerîm'den başlayarak İmâm-ı Gazâlî, Fârâbî, İbn Sînâ, Mevlânâ, İbn Haldûn ve benzeri büyük düşünürlerin eserleri eğitim hayatında canlı tutulmalıdır. İkinci adım ise bu sağlam temelin üzerine dünya kültürünü tanımaya imkân veren mukayeseli bir eğitim inşa etmektir. Böyle bir eğitim modeli hem millî şahsiyeti güçlendirir hem de genç nesillere çağın meseleleri karşısında geniş bir ufuk kazandırır. Arvasî'nin işaret ettiği yol, köklerinden kopmadan gelişmenin mümkün olduğunu gösteren bir eğitim perspektifi sunar.

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ DR. HÜSEYİN DURSUN:

ÜNİVERSİTENİN ASLÎ VAZİFESİ KÖKLERİYLE İRTİBATINI KOPARMAMIŞ ŞAHSİYETLER İNŞA ETMEKTİR

Dr. Hüseyin Dursun Kimdir?

Dr. Hüseyin Dursun, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Arap dili ve belagat alanında uzmanlaşan Dursun, temel İslâm bilimleri üzerine çalışmalar yürütmekte, akademik dergilerde makaleler yayımlamakta ve çeşitli konferanslarla ilmî katkı sunmaktadır.

YÖK ve üniversiteler arasındaki ilişkiyi nasıl görüyorsunuz?

Yükseköğretim sisteminin merkezî düzenleyici kurumu olarak YÖK ile üniversiteler arasındaki ilişki, teorik düzlemde bir "eşgüdüm ve kalite güvencesi" ilişkisi olarak tasarlanmış olmakla birlikte, pratikte çoğu zaman "merkezî yönetim ile kurumsal özerklik" arasındaki hassas denge ekseninde şekillenmektedir. Bu ilişkiyi değerlendirirken, bir yandan yükseköğretimde standartlaşma, akreditasyon, kalite güvence mekanizmaları ve stratejik planlama gibi alanlarda YÖK'ün üstlendiği rolün sistem açısından vazgeçilmez olduğunu teslim etmek gerekir; zira özellikle hızla genişleyen yükseköğretim yapısında belirli normların ve asgarî akademik ölçütlerin korunması, keyfî uygulamaların önlenmesi ve ulusal ölçekte bir akademik çerçevenin oluşturulması, güçlü bir üst kurul varlığını gerektirir. Ancak diğer yandan, üniversitelerin tarihsel ve ontolojik mahiyetine bakıldığında, onların aslî kimliğinin "fikrî özgürlük", "bilimsel özerklik" ve "eleştirel düşünce üretimi" üzerine kurulu olduğu da göz ardı edilemez. Dolayısıyla YÖK ile üniversiteler arasındaki ilişkinin sağlıklı bir zeminde ilerleyebilmesi, bu iki ilkenin—merkezî koordinasyon ile akademik özerklik—birbirini dışlayan değil, tamamlayan unsurlar olarak yeniden yorumlanmasına bağlıdır.

Kanaatimce mevcut yapıda temel sorun, bu ilişkinin zaman zaman normatif bir çerçeveden ziyade idari bir

hiyerarşi görüntüsü arz etmesidir. Bu durum, üniversitelerin kendi akademik önceliklerini belirleme, disiplinler arası yenilikçi çalışmalar yürütme ve yerel/evrensel ihtiyaçlara göre özgün programlar geliştirme kapasitesini sınırlandırmaktadır. Oysa çağdaş üniversite anlayışı, yalnızca bilgi aktaran değil, aynı zamanda bilgi üreten, eleştiren ve dönüştüren dinamik bir yapı öngörür. Bu bağlamda YÖK'ün rolü, üniversiteleri yönlendiren ve sınırlandıran bir otorite olmaktan ziyade, onları teşvik eden, destekleyen ve küresel rekabet ortamında güçlendiren bir "stratejik rehberlik kurumu"na evrilmelidir. Özellikle araştırma üniversiteleri, bölgesel kalkınma odaklı üniversiteler ve tematik ihtisaslaşma alanları gibi farklılaşan yükseköğretim modelleri dikkate alındığında, tek tip bir yönetim anlayışının yerini esnek, çoğulcu ve performans odaklı bir ilişki biçiminin alması zaruridir.

İdeal bir eğitim anlayışı; akıl ile vahyi, bilim ile hikmeti, bilgi ile ahlâkı ve teori ile pratiği birbirinden koparmayan bir bütünlüğü esas alır. Bu bağlamda YÖK ve genel eğitim sistemi, bilimsel yöntem ve kurumsal düzeni muhafaza ederken, aynı zamanda insanın manevî derinliğini besleyen, değer merkezli ve hikmet odaklı bir yaklaşımı daha görünür kılmalıdır.

Bununla birlikte, YÖK ile üniversiteler arasındaki ilişkinin yeniden yapılandırılmasında yalnızca kurumsal yetki paylaşımı değil, aynı zamanda akademik kültürün dönüşümü de belirleyici olacaktır. Üniversitelerin kendi iç yönetim mekanizmalarını güçlendirmesi, şeffaflık, hesap verebilirlik ve liyakat ilkelerini içselleştirmesi, bu ilişkinin daha dengeli bir zemine oturmasını sağlayacaktır. Aksi takdirde, yalnızca üst yapı düzenlemeleriyle kalıcı bir iyileşme sağlamak mümkün değildir. Sonuç olarak, ideal bir yükseköğretim sistemi için YÖK ile üniversiteler arasında "denetleyen-denetlenen" eksenli bir ilişki yerine, "eşgüdüm sağlayan-özgürce üreten" bir iş birliği modelinin tesis edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu model, hem ulusal akademik standartların korunmasına katkı sağlayacak hem de üniversitelerin evrensel bilim dünyasıyla daha güçlü ve özgün bir şekilde entegre olmasına imkân tanıyacaktır.

YÖK'ün ve laik-Kemalist temeldeki rejimin ilim ve eğitim anlayışını değerlendirir misiniz?

YÖK'ün ve laik-Kemalist temelde şekillenen eğitim anlayışının ilmi perspektiften değerlendirilmesi, meselenin yalnızca kurumsal ve ideolojik boyutlarıyla değil, aynı zamanda "ilim" kavramının mahiyeti, gayesi ve insan tasavvuru ile olan ilişkisi üzerinden ele alınmasını gerekli kılar. Zira ilim düşüncesinde ilim, salt bilgi üretimi ya da teknik beceri kazanımıyla sınırlı olmayıp, insanın hem Rabbini tanımasına (ma'rifetullah) hem de kendini idrak etmesine vesile olan bütüncül bir sü-

reçtir. Bu çerçevede Kur'ân-ı Kerîm'de ilim, çoğu zaman iman, hikmet ve takvâ ile birlikte zikredilmekte; bilginin ahlâkî ve manevî sorumluluk boyutuna özellelikle vurgu yapılmaktadır. Dolayısıyla İslâmî ilim anlayışı, bilginin kaynağını sadece akıl ve deneyle sınırlamayan; vahiy, akıl ve tecrübe arasında dengeli bir bütünlük kurmayı hedefleyen çok katmanlı bir epistemolojik zemine sahiptir.

Bu bağlamda modern eğitim sisteminin ve YÖK'ün temsil ettiği kurumsal yapının, büyük ölçüde seküler ve pozitivist bir bilgi anlayışına dayanması, İslâmî ilim tasavvuruyla tam anlamıyla örtüşmeyen bazı yönler barındırmaktadır. Özellikle bilginin değer boyutundan arındırılarak nötr bir araç gibi sunulması, İslâm geleneğinde merkezi bir yere sahip olan "ilim-amel bütünlüğü"nü zayıflatabilmektedir. Zira klasik İslâm âlimlerine göre ilim, sahibini hakikate yaklaştırdığı ölçüde kıymetlidir; aksi takdirde, insanı sorumluluktan uzaklaştıran bir yük hâline dahi gelebilir. Bu noktada eğitim sisteminin yalnızca zihinsel donanımı geliştirmeye odaklanması, kalbî ve ahlâkî terbiyeyi ihmal etmesi durumunda, ortaya çıkan insan tipinin teknik açıdan yetkin fakat anlam ve değer açısından eksik kalma ihtimali söz konusudur.

Bununla birlikte, İslâmî açıdan meseleye yaklaşırken modern kurumların bütünüyle reddi ya da karşıt bir konumda değerlendirilmesi de isabetli değildir. Zira İslâm medeniyet tarihi incelendiğinde, Müslüman âlimlerin farklı bilgi kaynaklarını bir araya getirme ve onları hikmet süzgecinden geçirerek yeniden üretme konusunda son derece dinamik bir yaklaşım benimsedikleri görülür. Bu açıdan YÖK'ün sağladığı kurumsal yapı, disiplinli bilgi üretimi, akademik standartların korunması ve bilimsel araştırmaların teşviki bakımından önemli bir imkân olarak değerlendirilebilir. Ancak bu imkânın, İslâmî ilim anlayışının temel unsurları olan hikmet, ahlâk ve maneviyat ile desteklenmesi gerekmektedir. Aksi hâlde eğitim, insanı sadece dış dünyaya hâkim kılan bir araç olurken, iç dünyasını ihmal eden eksik bir süreç hâline gelebilir.

Netice itibarıyla, ideal bir eğitim anlayışı; akıl ile vahiy, bilim ile hikmeti, bilgi ile ahlâkî ve teori ile pratiği birbirinden koparmayan bir bütünlüğü esas alır. Bu bağlamda YÖK ve genel eğitim sistemi, bilimsel yöntem ve kurumsal düzeni muhafaza ederken, aynı zamanda insanın manevî derinliğini besleyen, değer merkezli ve hikmet odaklı bir yaklaşımı daha görünür kılmalıdır. Böyle bir dönüşüm, yalnızca bireyin içsel olgunluğunu artırmakla kalmayacak; aynı zamanda ilmi, insanı hakikate ulaştıran ve toplumu adalet, merhamet ve hikmet ekse-

linde dönüştüren bir güç hâline getirecektir.

Üniversitelerimizin ne ülkemizin ne dünyanın ilim seviyesine bir katkı sunmadığı, daha ziyade iş ve kariyer alanı olarak görüldüğü hususunda neler söylemek istersiniz?

Üniversitelerimizin ilim dünyasına yeterli katkı sunmadığı ve giderek bir "kariyer basamağı"na dönüştüğü yönündeki eleştiriler, bütünüyle temelsiz olmamakla birlikte, genelleştirici bir hüküm olarak da ihtiyatla ele alınmalıdır. Zira Türkiye'de bazı üniversiteler ve araştırma merkezleri, belirli disiplinlerde nitelikli yayınlar ve özgün çalışmalar üretmekte; uluslararası akademik dolaşıma katkı sunmaktadır. Ancak genel eğilim açısından bakıldığında, yükseköğretim sisteminin önemli bir kısmında ilmin üretiminden ziyade, diplomaya dayalı istihdam beklentisinin öne çıktığı inkâr edilemez bir gerçektir. Bu durum, üniversitenin klasik anlamdaki "hakikat arayışı" misyonunu gölgede bırakmakta ve onu daha çok ekonomik ve sosyal mobilitenin bir aracı hâline getirmektedir.

Bu dönüşümün temelinde yalnızca kurumsal yetersizlikler değil, aynı zamanda küresel ölçekte bilginin araçsallaşması süreci bulunmaktadır. Günümüzde bilgi, büyük ölçüde piyasa dinamikleriyle ilişkilendirilmekte; akademik başarı ise çoğu zaman niceliksel performans ölçütleriyle değerlendirilmektedir. Bu çerçevede üniversiteler, öğrenciler nezdinde "iyi bir işin anahtarı", akademisyenler açısından ise "yayın ve yükselme mekanizması" olarak algılanabilmektedir. Böyle bir zeminde, derinlikli, eleştirel ve özgün düşünce üretimi ikinci plana itilmekte; kısa vadede sonuç veren, ölçülebilir ve çoğu zaman tekrara dayalı çalışmalar ön plana çıkmaktadır.

Bununla birlikte, bu tabloyu değiştirmek imkânsız değildir. Üniversitelerin yeniden ilim üretim merkezleri hâline gelebilmesi için, yalnızca yapısal reformlar değil, zihniyet düzeyinde bir dönüşüm gerekmektedir. Eğitim sürecinin, salt meslek kazandırma işlevinin ötesine geçirilerek, eleştirel düşünceyi, entelektüel merakı ve bilimsel derinliği teşvik eden bir yapıya kavuşturulması elzemdir. Aynı şekilde akademik değerlendirme sistemlerinin de nicelikten ziyade nitelik, özgünlük ve etki odaklı biçimde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, üniversitelerin bugün büyük ölçüde kariyer odaklı algılanması, sadece Türkiye'ye özgü bir sorun değil, küresel bir yükseköğretim krizinin yansımasıdır. Ancak bu durum, üniversitenin asli misyonunun tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmez. Doğru politikalar, güçlü akademik kültür ve

ilme yüklenen anlamın yeniden inşası ile üniversiteler, hem ülkemizin hem de dünyanın ilim birikimine sahici ve kalıcı katkılar sunabilecek potansiyele hâlen sahiptir.

Üniversitelerin değerler açısından nötr olması mevcut ilim anlayışı Batı merkezli olduğu için gençleri Batı değerlerine teslim etmek demek değil midir? Üniversitelerimiz, gençlerimize, milletimizin tarihi, mâzisi, kültürü ve mânevî değerleri ile barışık bir anlayış kazandırabiliyor mu?

Üniversitelerin "değerler açısından nötr" olduğu iddiası, teorik olarak bilimsel tarafsızlığı ifade etse de hakikatte hiçbir eğitim sistemi bütünüyle değerden bağımsız değildir. Bugün hâkim olan ilim anlayışının büyük ölçüde Batı merkezli bir epistemolojiye dayanması, gençlerin farkında olmadan kendi medeniyet tasavvurlarından, tarihî köklerinden ve manevî referanslarından uzaklaşma riskini beraberinde getirmektedir. Bu durum açık bir dayatma şeklinde değil; daha çok hangi bilginin "merkez", hangisinin "talî" kabul edildiğini belirleyen zihinsel çerçeve üzerinden dolaylı bir yönlendirme olarak tezahür etmektedir.

Millî ve manevî açıdan meseleye bakıldığında ise üniversitenin aslî vazifesi yalnızca meslek sahibi bireyler yetiştirmek değil; aynı zamanda kimlik sahibi, değerlerine bağlı, kökleriyle irtibatını koparmamış şahsiyetler inşa etmektir. İlim, insanı sadece dış dünyayı anlamaya değil, kendi hakikatini kavramaya ve daha yüksek bir ahlâkî idrake ulaşmaya sevk etmelidir. Bu bağ zayıfladığında, bilgi artar fakat hikmet eksilir; başarı çoğalır fakat anlam derinliği kaybolur. Nitekim kendi tarihine, kültürüne ve manevî mirasına yabancılaşan bir neslin, evrensel ölçekte sahici ve özgün bir katkı sunması da zorlaşmaktadır.

Bugün üniversitelerimizde millî ve manevî değerlerin tamamen ihmal edildiğini söylemek doğru olmaz; ancak bu değerlerin çoğu zaman sistemin merkezinde değil, daha çok talî alanlarında yer aldığı görülmektedir. Oysa ihtiyaç duyulan şey, gençlerin hem kendi medeniyet birikimiyle derin bir bağ kurmasını sağlayan hem de onları evrensel ilim dünyasıyla güçlü bir şekilde buluşturan bütüncül bir eğitim anlayışıdır. Böyle bir denge kurulduğunda, ne köksüz bir evrensellik ne de içine kapanık bir yerellik ortaya çıkar; aksine köklerinden güç alan, fakat ufku geniş bir ilim ve insan tasavvuru inşa edilebilir.

Batı ilim anlayışı Kartezyen temelde ve gözlemlenebilir bilgiyi esas almakta, ahlâk ve metafizik alan dışlanmaktadır. Bilgi putlaştırılmakta ve bu da materyalist bir alana çıkmaktadır. Böyle bir eğitim daha doğrusu öğretim anla-

Yışını kabul ediyor musunuz? İtirazlar neden zayıf çıkmaktadır?

Batı merkezli modern ilim anlayışının, özellikle Kartezyen düşünceyle birlikte şekillenen rasyonalist ve deneyci temeli, bilginin doğrulanabilirliğini ve nesnellliğini esas alarak büyük bir bilimsel ilerlemenin önünü açmıştır. Bu yönüyle söz konusu yaklaşımın, doğa bilimlerinde sağladığı metodolojik başarıları inkâr etmek mümkün değildir. Ancak aynı yaklaşımın zamanla bilgiyi yalnızca "ölçülebilir" ve "gözlemlenebilir" olanla sınırlaması, insanın varlık tasavvurunu daraltan bir etkiye de yol açmıştır. Ahlâk, değer, anlam ve metafizik gibi insanî tecrübenin asli boyutlarının bilimsel alanın dışına itilmesi, bilginin kapsamını genişletmek yerine onu indirgemiş; insanı yalnızca maddî gerçeklik içerisinde tanımlayan bir perspektifin güç kazanmasına zemin hazırlamıştır. Bu durum, bilginin hakikate götüren bir vasıta olmaktan ziyade, kendi başına mutlaklaştırılan bir "amaç" hâline gelmesi riskini doğurmuştur.

Bu çerçevede, modern eğitim anlayışını bütünüyle reddetmek ilmî bir yaklaşım olmayacağı gibi, onu mutlak ve tek geçerli paradigma olarak kabul etmek de aynı derecede problemlili bir tutumdur. Asıl mesele, bilginin yöntemine değil, onun anlamına ve sınırlarına dair yapılan kabullerdedir. İnsanı yalnızca bilen bir varlık olarak değil, aynı zamanda anlam arayan, değer üreten ve aşkın olana yönelen bir varlık olarak gören bir perspektif, bilginin hem sınırlarını hem de sorumluluğunu yeniden tanımlamayı gerektirir. Bu açıdan bakıldığında, ilmin metafizik ve ahlâkî boyutlardan tamamen arındırılması, kısa vadede teknik başarılar üretse de uzun vadede insanın içsel bütünlüğünü zedeleyen bir sonuç doğurabilmektedir. Nitekim bugün küresel ölçekte yaşanan anlam krizleri, etik sorunlar ve insanî yabancılaşma, bilginin hikmetten koparıldığında ne tür boşluklar ürettiğini açıkça göstermektedir.

İtirazların zayıf kalmasının sebeplerine gelince, burada birkaç temel unsur öne çıkmaktadır.

Öncelikle modern bilim anlayışı, kurumsal ve akademik düzeyde küresel bir hegemonya kurmuş durumdadır; bu da alternatif epistemolojik yaklaşımların görünürlük kazanmasını zorlaştırmaktadır.

İkinci olarak, eleştiri üreten çevrelerin çoğu zaman sistematik, tutarlı ve metodolojik açıdan güçlü bir alternatif model ortaya koymakta yetersiz kaldığı görülmektedir. Sadece eleştiri düzeyinde kalan, fakat kendi içinde işleyen bir ilim tasavvuru geliştiremeyen yakla-

şımlar, akademik dünyada karşılık bulmakta zorlanmaktadır. Üçüncü olarak ise, modern eğitim sisteminin sunduğu pragmatik faydalar—meslek, statü, ekonomik imkân—bu yapıya yönelik eleştirilerin geniş kitleler tarafından benimsenmesini sınırlamaktadır.

Manevî açıdan bakıldığında ise asıl mesele, bilginin mahiyetinin yeniden düşünülmesidir. İlim, insanı sadece eşyaya hâkim kılan bir güç değil; aynı zamanda onu hakikate yaklaştıran, ahlâkını olgunlaştıran ve varlıkla irtibatını derinleştiren bir süreçtir. Bu bağlamda ihtiyaç duyulan şey, modern bilimin yöntemsel kazanımlarını koruyarak, onu hikmetle, ahlâkla ve metafizikle yeniden buluşturan bütüncül bir ilim anlayışdır. Böyle bir yaklaşım, ne bilimi reddeder ne de onu putlaştırır; bilakis onu hakikatin daha geniş bir ufku içerisinde konumlandırır. Ancak bu denge kurulabildiğinde, eğitim sistemi insanı sadece başarılı değil, aynı zamanda anlamlı, sorumlu ve derinlik sahibi bir varlık hâline getirebilir.

Bilimle ruh ve ahlâk birleşebilir mi? Bunun İslâm tarihinde büyük örnekleri vardır: İbn Sina, Bîrunî, Pîrî Reis, Ali Kuşçu vs. O zamanlar bilimle din at başı gidiyordu. Günümüzde bütün üniversitelerde irfan eğitimi verilebilir mi? Bunun önündeki engeller neler?

Bilim ile ruh ve ahlâk arasındaki ilişki, tarih boyunca farklı medeniyetlerin ve özellikle İslâm medeniyetinin entelektüel geleneğinde uzun yıllar boyunca bir arada yürütülmüş bir perspektif olarak karşımıza çıkar. İbn Sînâ, Bîrûnî, Pîrî Reis ve Ali Kuşçu gibi âlimler, ilimle irfanı, felsefî düşünceyle manevî derinliği, gözlemlerle içsel hikmeti aynı potada eritmiş; bilginin yalnızca nesnel gerçeklikleri açıklamakla kalmayıp, insanın ruhsal ve ahlâkî olgunluğunu da şekillendirebileceğini göstermişlerdir. Bu şahsiyetler, ilmin, sadece teknolojik veya pratik sonuçlar üretmekle sınırlı olmadığını; aynı zamanda insanın kendini tanımaya, varoluşun anlamına ve toplumsal sorumluluğa dair bir bilinç geliştirmesine hizmet edebileceğini kanıtlamışlardır. Dolayısıyla İslâm tarihinde bilim ve maneviyat birbiriyle çatışan değil, tamamlayıcı iki yön olarak ele alınmıştır; bilimsel arayış, ahlâkî ve metafizik bir çerçeve içinde yürütülmüş; ruh, bilginin merkezinde konumlanmıştır.

Günümüzde ise modern yükseköğretim kurumlarında bilimin çoğu zaman teknik bir araç, bilgi üretiminin ise ölçülebilir çıktılarla sınırlandırıldığı bir anlayış hâkimdir. Bu paradigmada ilim ile ruh ve ahlâk arasındaki organik bağ büyük ölçüde kopmuş durumdadır. Üniversitelerde "irfan eğitimi"nin yaygın biçimde

verilmesinin önündeki engeller de buradan kaynaklanmaktadır:

Birincisi, eğitim sisteminin müfredat ve metodolojik yapısı, ölçülebilir başarı ve performans kriterleri üzerine kuruludur; ruhsal ve ahlâkî olgunluğu hedefleyen dersler, sistemin merkezine oturmamaktadır.

İkincisi, akademik teşvik mekanizmaları ve bilimsel yayın kriterleri, niceliksel çıktılara öne çıkararak içsel değer üretimini ikincil plana itmektedir.

Üçüncüsü, modern dünyada bilgiye yaklaşımın epistemolojik temeli çoğunlukla materyalist ve pozitivist olduğu için, metafizik ve manevî boyutları eğitim sisteminin asli bir unsuru olarak görmek yaygın bir paradigma değildir.

Ancak engellerin varlığı, imkânsızlığı anlamına gelmez. Üniversitelerde irfan ve ahlâk eğitiminin bütüncül biçimde uygulanabilmesi, öncelikle bilginin ve eğitimin mahiyetine dair zihniyet dönüşümünü gerektirir. İlim, yalnızca dış dünyayı açıklayan bir araç değil; insanı dönüştüren, ruhunu yücelten ve topluma karşı sorumluluk duygusu kazandıran bir süreç olarak yeniden konumlandırılmalıdır. Bu bağlamda, ilimle irfanın yeniden buluşturulması, gençlerin sadece teknik beceri kazanmalarını değil, aynı zamanda değerler dünyasıyla uyumlu, anlamlı ve derinlikli bir entelektüel varlık hâline gelmelerini sağlayacaktır. Böyle bir eğitim, kısa vadede ölçülebilir çıktılar üretmese de, uzun vadede hem birey hem de toplum için kalıcı bir zihniyet ve karakter dönüşümü yaratacaktır; tıpkı İslâm tarihindeki büyük âlimlerin uyguladığı ve başarıyla sonuçlandırdığı sentez gibi, bilimin ışığında ruhun ve ahlâkın geliştiği bir eğitim anlayışı yeniden mümkün hâle gelecektir.

İslâm'ın ilim anlayışıyla günümüz üniversitelerinin bilim anlayışı örtüşür mü? Neden?

İslâm'ın ilim anlayışı ile günümüz modern üniversitelerinin hâkim bilim anlayışı arasında temel bir örtüşme olduğunu söylemek, tarihî ve epistemolojik bağlam göz önüne alındığında oldukça güçtür. İslâm medeniyetinde ilim, sadece teorik veya deneysel bilgi üretimi olarak değil; insanın yaratılış gayesi, ahlâkî olgunluğu ve hakikate yönelişi ile iç içe geçmiş bir süreç olarak kavranmıştır. Kur'an-ı Kerim'de "Rabbini adını anarak oku" (Alak, 96:1) emri, bilginin ilâhî bir bağlamla başladığını ve onun sadece dünyayı anlamak için değil, insanın ruhunu yüceltmek ve toplumsal sorumluluğunu pekiştirmek için de gerekli olduğunu vurgular. Bu perspektifte ilim, sadece gözlemlenebilir olgulara

indirgenmez; akıl, nakil, tefekkür ve hikmet gibi boyutlarla birlikte, insanın hem iç dünyasını hem de toplumsal hayatını yönlendiren bir araçtır.

Buna karşılık, modern üniversite sistemi, özellikle Batı merkezli ve Kartezyen temelli bilim anlayışına dayandığında, bilginin temel ölçütünü gözlemlenebilirlik ve deneyle doğrulanabilirlik olarak belirler. Bu yaklaşım, elbette teknolojik ve pratik ilerlemeler için vazgeçilmezdir; ancak aynı zamanda bilginin ahlâkî, ruhsal ve metafizik boyutlarını genellikle ikinci plana itmektedir. Modern üniversite sisteminde ilim, çoğunlukla bir araç olarak ele alınmakta; bireyin değerler dünyası, manevî olgunluğu ve toplumsal sorumluluk bilinci sistematik olarak önceliklendirilmemektedir. Halbuki İslâm geleneğinde ilim ile takva, bilgi ile ahlâk, gözlem ile tefekkür, birbirinden ayrılmaz bir bütün oluşturur. İbn Sînâ'nın metafizik çalışmaları, Bîrûnî'nin evren anlayışı ve Ali Kuşçu'nun astronomi çalışmaları, bilimin sadece "nasıl" sorusuna değil, "niçin" sorusuna da cevap aradığını açık biçimde gösterir.

Bu farkın temel sebeplerinden biri, İslâm ilim anlayışının epistemolojik temeli ile modern bilimin epistemolojik temeli arasındaki farklılıktır. İslâm'da ilim, hakikatin bir parçası olarak Allah'ın varlığını, insanın sorumluluğunu ve evrensel düzeni anlamayı hedeflerken; modern bilim, çoğunlukla doğa yasalarını açıklamak ve pratik sonuçlar üretmek üzerinden şekillenir. Dolayısıyla metodolojik olarak bazı örtüşmeler olsa da—örneğin gözlem, akıl yürütme ve sistematik araştırma gibi—amaç ve değer boyutunda ciddi bir fark vardır. Günümüz üniversitelerinin hâkim paradigması, bilgi üretimini niceliksel, ölçülebilir ve çoğu zaman pragmatik fayda odaklı kılarak, ilmin manevî ve ahlâkî boyutlarını göz ardı etme eğilimindedir. Oysa İslâm geleneğinde bilginin en yüksek ölçütü, insanın içsel olgunluğu, toplumsal faydası ve Allah'a yönelişi ile ölçülür.

Bu perspektiften bakıldığında, İslâm'ın ilim anlayışı ile günümüz üniversitelerinin bilim anlayışı arasında örtüşme sınırlıdır; örtüşen noktalar yalnızca metodolojik araçlarda ve araştırma disiplinlerinde görülür. Manevî ve ahlâkî boyut ise modern sistemde genellikle eksiktir. Üniversitelerin İslâmî ilim geleneğiyle uyumlu hâle gelebilmesi için, bilginin yalnızca ölçülebilir çıktılarla sınırlı olmadığı; ruhun, kalbin ve toplumun ihtiyaçları ile entegre olduğu bir eğitim yaklaşımının yeniden inşa edilmesi gerekir. Bu bağlamda Kur'ân-ı Kerîm'in "Gerçekten biz, her şeyi bir ölçü ve dengede yarattık." (Kamer, 54:49) ve Hz. Peygamber'in "İlim, öğrenmek isteyen herkes için farzdır" hadisleri, ilmin hem bireysel

hem toplumsal hem ahlâkî hem de metafizik boyutunu bütüncül bir biçimde ele alan bir anlayışın rehberi olarak günümüzde de yol gösterici olabilir.

Modern üniversiteler teknik ve deneysel başarılar açısından yüksek potansiyele sahip olsa da İslâm'ın ilim anlayışının derinlik, hikmet ve manevî boyutunu tam olarak içselleştirememektedir. Üniversitelerin misyonu, yalnızca bilgi üretmek değil; aynı zamanda ruhu yücelten, ahlâkî olgunlaştıran ve toplumsal sorumluluğu güçlendiren bir ilim ve irfan atmosferi yaratmak olmalıdır. Bu dengenin sağlanması, hem gençlerin entelektüel derinliğini artıracak hem de toplumun değerleri ile uyumlu, manevî olarak güçlü bir akademik kültürün inşasını mümkün kılacaktır.

Üniversite gençliğinin, modernizmin doğurduğu bencillik, bireysellik, idealsizlik ve yalnızlaşma gibi problemler açısından savunmasız oldukları hakkındaki görüşlere katılır mısınız? Çözüm nedir?

Üniversite gençliğinin modernizmin ürettiği bencillik, aşırı bireysellik, idealsizlik ve yalnızlaşma gibi sorunlar karşısında görece daha savunmasız olduğu yönündeki tespitler, bütünüyle abartılı olmakla birlikte, dikkatle ele alınması gereken sosyolojik ve psikolojik bir gerçekliğe işaret etmektedir. Modern hayatın hız, rekabet ve performans odaklı yapısı, bireyi sürekli olarak kendisini ispat etmeye zorlamakta; bu süreçte insan, çoğu zaman anlam, aidiyet ve değer bağlarını ikinci plana itebilmektedir. Üniversite gençliği ise tam da kimlik inşasının en kritik döneminde bulunduğu için, bu tür kırılmalara daha açık hâle gelmektedir. Dijitalleşmenin ve sosyal medya kültürünün de etkisiyle kurulan yüzeysel ilişkiler, insanî bağların yerini almakta; bu durum gençlerde yalnızlık, amaçsızlık ve yönsüzlük hissini artırabilmektedir. Dolayısıyla söz konusu eleştiriler, gençliği suçlayan değil; aksine içinde bulunduğu çağın şartlarını doğru okuyan bir perspektifle değerlendirilmelidir.

Bu problemlerin temelinde, yalnızca bireysel zayıflıklar değil, aynı zamanda anlam üreten büyük anlatıların zayıflaması yatmaktadır. Geleneksel toplumlarda insan, kendisini bir aileye, bir topluluğa, bir inanç sistemine ve daha geniş bir medeniyet tasavvuruna ait hissederken; modern birey çoğu zaman bu bağlardan kopuk, kendi anlamını tek başına üret-

İslâm'ın ilim anlayışı ile günümüz modern üniversitelerinin hâkim bilim anlayışı arasında temel bir örtüşme olduğunu söylemek, tarihî ve epistemolojik bağlam göz önüne alındığında oldukça güçtür. İslâm medeniyetinde ilim, sadece teorik veya deneysel bilgi üretimi olarak değil; insanın yaratılış gayesi, ahlâkî olgunluğu ve hakikate yönelişi ile iç içe geçmiş bir süreç olarak kavranmıştır.

mek zorunda kalan bir varlık hâline gelmiştir. Bu durum özgürlük gibi görünse de aynı zamanda ağır bir varoluşsal yükü de beraberinde getirmektedir. İdealsizlik olarak ifade edilen mesele de çoğu zaman bu anlam boşluğunun bir sonucudur. Çünkü insan, kendisinden daha büyük bir gayeye bağlanmadığında, kısa vadeli hedefler ve bireysel çıkarlar içinde sıkışıp kalabilmektedir.

Çözüm meselesine gelince, burada yalnızca pedagojik ya da psikolojik müdahaleler yeterli olmayıp, daha bütüncül bir yaklaşım gerekmektedir. Öncelikle üniversitelerin sadece bilgi aktaran kurumlar değil,

aynı zamanda "anlam ve değer üreten" entelektüel merkezler hâline gelmesi elzemdir. Müfredatların ve akademik ortamların, gençlerin sadece zihinsel değil, aynı zamanda ahlâkî ve manevî gelişimini de destekleyecek şekilde yeniden düşünülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, ilim ile hikmetin yeniden buluşturulması; öğrencilerin kendi tarihleri, kültürleri ve medeniyet birikimleriyle sahipsiz bir bağ kurmalarını sağlayacak içeriklerin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Genç, kendi köklerini tanıdıktan sonra, yalnızlık hissinden uzaklaşır; kendisini daha geniş bir anlam dünyasının parçası olarak konumlandırabilir.

Bununla birlikte, manevî açıdan güçlü bir perspektifin eğitim sürecine dengeli ve sahipsiz bir şekilde dâhil edilmesi, gençlerin içsel boşluklarını doldurmada önemli bir rol oynayacaktır. İnsanın sadece akıl değil, aynı zamanda kalp sahibi bir varlık olduğu gerçeği göz ardı edildiğinde, ortaya çıkan eğitim modeli eksik kalmaktadır. Bu nedenle üniversitelerde, doğrudan ideolojik bir yönlendirme olmaksızın, ahlâk, sorumluluk, dayanışma ve anlam arayışını besleyen bir kültürün inşa edilmesi gerekmektedir. Bu, sadece ders içerikleriyle değil; akademisyen-öğrenci ilişkisi, kampüs kültürü ve sosyal faaliyetler aracılığıyla da desteklenmelidir.

Millî perspektiften bakıldığında ise gençlerin kendi tarihî ve kültürel miraslarıyla güçlü bir bağ kurmaları, onları hem kimlik bunalımından koruyacak hem de daha büyük ideallerle buluşturacaktır. Kendi medeniyet birikimini tanımayan bir gençlik ya taklitçi bir zihniyete sürüklenmekte ya da köksüz bir bireysellik içinde savrulmaktadır. Oysa köklerinden güç alan bir gençlik hem evrensel dünyaya açık olabilir hem de özgün katkılar sunabilir. Bu nedenle üniversitelerin, gençlere sadece meslek değil, aynı zamanda bir "medeniyet bilinci" kazandırması gerekmektedir.

Modernizmin ürettiği bireyselleşme ve yalnızlaşma sorunları karşısında gençliği korumanın yolu, onu daha fazla kontrol altına almak değil; aksine daha güçlü bir anlam, değer ve aidiyet zeminiyle buluşturmadır. İlim, ahlâk ve maneviyatın dengeli bir şekilde bir araya geldiği bir eğitim anlayışı, gençlerin hem bireysel potansiyellerini gerçekleştirmelerine hem de toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket etmelerine imkân taniyacaktır. Bu denge sağlandığında, üniversite gençliği sadece başarılı bireyler değil; aynı zamanda derinlikli, ideal sahibi ve topluma yön veren şahsiyetler hâline gelebilecektir.

Necip Fazıl temel eseri İdeolocya Örgüsü'nün üniversite bahsinde şöyle diyor: "Bizim üniversitelerimizin adı "Küllîye"dir. Millî Şahsiyet ve şuurun ilmî ocağını temsil edecek olan müessesiseyi yabancı bir kelimeyle isimlendirmekteki abes üstü abes düşünülemez. İstanbul, Ankara, İzmir, Erzurum vesaire Külliyeleri... Üniversitelerimizi böyle anacak ve isimlendireceğiz. Zaten "Küllîye"nin küllî delâleti yeter." Necip Fazıl'ı seviyoruz ve doğru buluyoruz. Ancak sözlerini yapmıyoruz. Neden ve ne yapmalıyız?

Bir akademisyen olarak meseleye bütüncül bir perspektiften bakıldığında, Necip Fazıl Kısakürek'in "külliye" vurgusunun basit bir isimlendirme teklifinden ibaret olmadığı, bilakis köklü bir medeniyet tasavvuruna ve ilim anlayışına yöneltilmiş bir eleştiriyi temsil ettiği açıkça görülür. Modern üniversite modeli, büyük ölçüde seküler, parçacı ve çoğu zaman metafizik boyuttan kopuk bir bilgi anlayışı üzerine inşa edilmişken; "külliye" kavramı, İslâm medeniyetinde ilim, hikmet, ahlâk ve irfanın mezcedildiği, insanı sadece bilgiyle değil anlam ve istikametle de inşa eden bütüncül bir yapıyı ifade eder. Bu nedenle söz konusu teklif, bir terminoloji değişikliğinden ziyade, bilgiye yüklenen anlamın, varlık tasavvurunun ve insan anlayışının yeniden inşasını hedefleyen epistemolojik ve ontolojik bir çağrıdır.

Ne var ki asıl problem, bu yüksek ideallerin neden hayata geçirilemediği sorusunda düğümlenmektedir. Bu durum, yüzeysel bir ihmalin ötesinde, modernleşme sürecinde yaşanan zihinsel kırılmanın ve medeniyet perspektifindeki çözülmenin bir sonucudur. Günümüz yükseköğretim yapısı, büyük ölçüde dış referanslı bir modelin etkisi altında şekillenmiş; ilim, değer ve anlam boyutundan soyutlanarak teknik ve araçsal bir zemine indirgenmiştir. Bunun neticesinde üniversiteler,

yapılması gereken, hakikati sadece ifade etmek değil, onu yaşamın merkezine yerleştirmektir. Sözü eyleme dönüştürmek, bilgiyi ahlâkla tahkim etmek ve inanılan değerlerin bizzat şahidi olmak, bu sürecin en temel adımlarıdır.

meslek kazandıran fakat şahsiyet ve ideal inşasını ikinci plana iten kurumlara dönüşmüştür. Dolayısıyla "külliye" ruhunun ihya edilememesi, bir tercih meselesinden ziyade, köklü bir paradigma sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada daha derin bir hakikatle yüzleşmek gerekir: Necip Fazıl Kısakürek'i sevmek ve fikirlerini doğru bulmak, onu anlamak için yeterli olsa da onun işaret ettiği istikamette yürümek için kâfi değildir. Çünkü sevgi çoğu zaman zihinsel ve duygusal bir yakınlık üretirken, hakikate sadakat; fedakârlık, kararlılık ve eylem gerektirir. Modern bireyin temel açmazı da burada ortaya çıkar: Doğruyu tasdik eder, fakat hayatını o doğrulara göre yeniden inşa etme cesaretini gösteremez. Bu durum, İslâm düşüncesinde şiddetle eleştirilen ilim ile amel arasındaki kopuşun günümüzdeki en belirgin tezahürlerinden biridir. Dolayısıyla mesele, hakikatin bilinmemesi değil; bilinen hakikatin yaşanmasına yönelik irade eksikliğidir.

Bu kopukluğun arka planında ise alışkanlıkların belirlediği konfor alanı, faydacılığı merkeze alan pragmatik yaklaşım ve fikri hayata dönüştüren sahici örnekliklerin yetersizliği gibi unsurlar belirleyici olmaktadır. Böyle bir zeminde en güçlü fikirler dahi teorik bir değer olarak kalmakta, toplumsal hayata nüfuz edememektedir.

Bu çerçevede çözüm, yüzeysel düzenlemelerde değil, geniş bir zihniyet dönüşümünde aranmalıdır. Öncelikle ilim ile ahlâk, bilgi ile hikmet ve teknik ile değer arasındaki kopukluk giderilmeli; eğitim anlayışı insanın sadece meslekî değil, varoluşsal boyutunu da kuşatan bir muhtevaya kavuşturulmalıdır. Müfredatlar, bireyi yalnızca üretken kılan değil, aynı zamanda anlam arayışına yönelten bir içerikle yeniden yapılandırılmalıdır. Bununla birlikte üniversiteler, gençlerin sadece kariyer planladığı mekânlar olmaktan çıkarılarak, kimlik, şahsiyet ve ideal inşasının merkezleri hâline getirilmelidir.

Bu dönüşümde en büyük sorumluluk, hiç şüphesiz akademisyenlere düşmektedir. Zira hoca, yalnızca bilgi aktaran bir figür değil; temsil ettiği değerlerle yön veren, yaşadığıyla örneklik teşkil eden bir şahsiyettir. Aynı şekilde öğrencinin de pasif bir alıcı değil, bilinçli ve sorumluluk sahibi bir özne olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.

Ancak bütün bu tespitlerin ötesinde, meselenin düğümlendiği asıl nokta, bedel ödemeyi göze alabilen sahici bir iradenin

ortaya konulup konulamayacağıdır. Zira tarih boyunca hiçbir büyük medeniyet hamlesi, konfor alanlarını terk etmeden, alışkanlıkları sorgulamadan ve mevcut düzenin dayattığı kolaylıkla yüzleşmeden gerçekleşmemiştir. Hakikat, çoğu zaman rahatın değil direncin; edilgenliğin değil mücadelenin, seyretmenin değil sorumluluk üstlenmenin neticesi olarak tecelli eder. Bu sebeple, dile getirilen idealin gerçekleşmesini isteyen herkesin öncelikle şunu kabullenmesi gerekir: Medeniyet inşası, söylemle değil sabırla, temenniyle değil sebatla, arzu ile değil fedakârlıkla mümkün olur.

Bu noktada asıl imtihan, doğruları bilmek değil, o doğruların gerektirdiği yükü omuzlayabilmektir. Çünkü insan çoğu zaman hakikate karşı değildir; fakat hakikatin talep ettiği dönüşüme karşı dirençlidir. Modern hayatın sunduğu konfor, statü ve güvenlik hissi, bireyi derin bir edilgenliğe sürükleyerek onu ideallerinden uzaklaştırır. Böyle bir zeminde yüksek fikirler alkışlanır, fakat uygulanmaz; doğru kabul edilir, fakat yaşanmaz. İşte bu durum, yalnızca bireysel bir zaaf değil, aynı zamanda toplumsal bir ataletle dönüşerek düşünce ile hayat arasındaki mesafeyi giderek derinleştirir.

Bu nedenle bugün ihtiyaç duyulan şey, yeni kavramlar üretmekten veya mevcut kavramları yeniden adlandırmaktan ziyade, fikri hayata dönüştürecek bir aksiyon ahlâkıdır. Söylenen ile yapılan arasındaki uçurumu kapatacak olan da ancak bu ahlâkî kararlılıktır. Her birey, kendi bulunduğu konumda—ister akademide ister eğitim ortamında ister entelektüel üretim sahasında—hakikatin temsilcisi olma sorumluluğunu üstlenmelidir. Çünkü büyük dönüşümler, çoğu zaman merkezi kararlarla değil, fert fert inşa edilen bilinç ve irade ile gerçekleşir.

Netice itibarıyla sorun, ortaya konulan fikirlerin değerinde değil; o fikirleri hayata taşıyacak cesaretin, sürekliliğin ve samimiyetin yeterince ortaya konulamamasındadır. Dolayısıyla yapılması gereken, hakikati sadece ifade etmek değil, onu yaşamın merkezine yerleştirmektir. Sözü eyleme dönüştürmek, bilgiyi ahlâkla tahkim etmek ve inanılan değerlerin bizzat şahidi olmak, bu sürecin en temel adımlarıdır. Ancak bu şekilde üniversiteler, yüzeysel bir dönüşümle değil, derinlikli bir yeniden inşa ile gerçek anlamda birer "külliye" hüviyeti kazanabilir; ilmin hikmetle, bilginin ahlâkla ve eğitimin şahsiyetle bütünleştiği sahici medeniyet merkezlerine dönüşebilir. Selam ve dua.

Teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

ANADOLU FİLİSTİN İÇİN AYAKTA!

İslâm coğrafyasının kalbi bir kez daha kuşatma altında. Mescid-i Aksa, yalnızca taş ve kubbeden ibaret bir mabed değil; ümmetin hafızası, izzeti ve istikametidir. Bugün oraya Yahudi eliyle vurulan kilit, aslında bütün Müslümanların vicdanına vurulmak istenen prangadır. Fakat hesap edilemeyen bir hakikat var: Anadolu insanı, bütün dağınıklığına, gündelik meşgalesine, iç sıkıntılına ve bölgede yaşanan çatışmalara rağmen kalbinin bir köşesini hâlâ Gazze'ye ve Kudüs'e mühürlemiştir. Unutmadı, vazgeçmedi, alışmadı.

29 Mart tarihinde, İstanbul'da Fatih Camii avlusu, bir kez daha direnişin dili oldu. Sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünde toplanan kalabalık, yalnızca bir protesto gerçekleştirmedi; sürdürülmesi istenen bir hakikati haykırdı. Mescid-i Aksa'nın günlerdir ibadete kapatılması, sıradan bir güvenlik tedbiri

değil; doğrudan doğruya bir tahakküm ilanıdır. Bu idrakin şuurunda olan kalabalık, Beyazıt Meydanı'na doğru yürürken yalnız adımlarını değil, asırlık bir mesuliyeti taşıdı.

27 Mart tarihinde, Ankara'da ise Kocatepe Camii'nden yükselen tekbirler, başkentini soğuk taşlarını titretti. Binler-

ce Müslüman, Sıhhiye Meydanı'na doğru yürürken, sadece bir yürüyüş yapmadı; bir hükmü ilan etti: Zulüm karşısında tarafsızlık diye bir şey yoktur. Bu yürüyüşte özellikle Akıncı Gençlik Teşkilatı'nın varlığı, meydanın ruhunu keskinleştiren bir damar olarak öne çıktı. Taşdıkları pankartlar, taşdıkları semboller ve sergiledikleri tavır, sıradan bir protesto diliyle sınırlı kalmayan, doğrudan hesap soran bir üslubun ifadesiydi. Benjamin Netanyahu üzerinden kurulan sembolik infaz sahnesi, bir şahsa yönelmiş öfkenin ötesinde, işgalin kendisine yöneltilmiş bir hüküm ilanı-

dı. "Hüküm belli, kesen belli" ifadesi, sadece bir slogan değil; zihinde çoktan verilmiş bir kararı resmetti.

19 Mart tarihinde ise Bingöl'de Bingöl İslâmî Kardeşlik ve Dayanışma Platformu, işgalci İsrail'in Ramazan ayında Mescid-i Aksa ve İbrahim Camii'ni ibadete kapatmasına karşı Kent Meydanı'nda bir araya gelmiş; teravih namazı sonrası gerçekleştirilen eylemde Aksa'nın yalnızca bir mabed değil, Müslümanların izzeti ve onuru olduğu vurgulanırken, suskunluğa gömülen İslâm dünyasına ve yetkililere yönelik çağrı sözde değil fiilde karşılık bulacak somut adımlar talebiyle sesini yükseltmişti. Bütün bu eylemler, tek tek olaylar gibi görünse de aslında tek bir damarın atışıdır. Anadolu'nun farklı

şehirlerinde yankılanan bu ses, aynı kalpten çıkmaktadır. Çünkü bu toprakların insanı, meseleleri sadece ekran başında izleyen bir seyirci değildir. O, kendi gündelik hayatının ağırlığı altında ezilse bile, Gazze'de akan kanın kendi kanı olduğunu bilir. Unutmaz. Unutturamaz.

Bugün Mescid-i Aksa kapatılabilir. Gazze kuşatma altına alınabilir. Dünya kamuoyu susabilir. Fakat Anadolu'nun bağrında hâlâ diri olan bu şuur, bütün hesapları bozan asıl kuvvettir. Bu insanlar, belki henüz bir düzen kurmuş değiller; fakat hangi düzenin karşısında duracaklarını çoktan seçmiş durumdadır. Ve bu seçim, bir yürüyüşten, bir protestodan ibaret değildir. Bu, yavaş yavaş mayalanan bir istikamettir. Bugün meydanlarda slogan olan söz, yarın bir nizamın cümlesi hâline gelebilir. Çünkü Gazze unutulmadıkça, bu coğrafyada hiçbir şey gerçekten bitmiş sayılmaz.

NECİP FAZIL'IN SİYASÎ MÜCADELESİ VE PARTİLERE BAKIŞI

Dr. Kâzım Albay

1943 tarihinde *Büyük Doğu* dergileriyle cemiyet meydanına atılan Necip Fazıl'ın 40 senelik mücadelesi, ideolojik muhtevastından dolayı siyasî ve iktidar hedeflidir. Onun siyasî partilere karşı tavrı da bu ideolojik gayeyle yakın alâkalıdır. Büyük Doğu mücadelesi uzun soluklu bir strateji ve taktik dilini ihtiva etmektedir. Aşağıda dönem dönem bu mücadeleyi misallendireceğiz.

Necip Fazıl gibi bir mütefekkir ve bir dünya görüşü kurucusunun filan yahut falan partili olması düşünülemez. Zira bütün İslâm âlemini kapsayan ve "Doğunun doğuşu" mânasına gelen Büyük Doğu İdeologyasının bir parti programına sığması mümkün değildir. Yani Necip Fazıl ne MSP ne MHP ne AP'lidir. Bu partileri konjonktüre göre desteklese bile Necip Fazıl MSP, MHP ve AP'li değil, Büyük Doğucudur.

Necip Fazıl, "baş eser"i *İdeologya Örgüsü*'nde yönetim biçimi olarak sistemleştirdiği Başyücelik Devleti'ni gerçekleştirmek istediği için pek tabii olarak siyasî bir mücadele içine girmiş ve bu hususta her türlü manevelayı denemiştir. Önce o, 29 Haziran 1949'da seçimlere iştiraki mümkün bir yapılanmada Büyük Doğu Cemiyeti'ni kurmuş, ancak herhangi bir seçime girmeden iç sorunlarından dolayı 1951'de kendini tasfiye zorunda kalmıştır. Bu noktada Necip Fazıl'ın gerek kimseye güvenmemesi ⁽¹⁾ gerekse "üstad" vasfından dolayı böyle bir teşkilatçılığa uygun olmamasında dolayı bu teşebbüsü akamete uğradığını söyleyebiliriz. Bu tecrübeden sonra Necip Fazıl'ın, mevcut sağ siyasî partilerle ilişki içine girdiği ve onlara davasını aşılama ve taşıma amacı güttüğünü görmekteyiz. Nitekim kendisi de partileşme macerasını *Büyük Doğu Cemiyeti* eserinde anlatmak-

tadır.

Öte yandan Necip Fazıl 1965 senesinde siyasî parti amacı gütmeksizin Büyük Doğu Fikir Kulübü'nü kurmuştur. Ancak bu faaliyet, Anadolu'da şubeler açmasına rağmen uzun sürmemiş ve 1968 senesinde sonlanmıştır.

En başta şunu belirtelim ki Necip Fazıl'ın siyasî partilere bakışında Cumhuriyet Halk Partisi ayrı bir yerdedir. Bu parti için, "CHP, alışılmış manada parti değil, Türk milletinin topyekûn ruhuna ve maddesine musallat bir şekavet karargâhidir." ⁽²⁾ tesbitinde bulunur. Bundan dolayı Necip Fazıl'ın siyasî tercihlerinde, "Ebu Cehil ocağı" ⁽³⁾ diye de nitelediği CHP hiçbir zaman yer bulamaz. Sağ partileri ise CHP'ye karşı olma ve Büyük Doğu davasını taşıma noktasında siyasî konjonktüre göre destekler, daha doğru bir tabirle onlara Büyük Doğu aşısı yapmaya gayret eder.

Necip Fazıl'ın siyasetteki temel stratejisi, yukarıda da ifade edildiği üzere, bu milletin ruh kökü olan İslâm'ı kurutmakla vazifeli ve şer odağı olarak gördüğü CHP'ye karşı durmak ve bu çerçevede Büyük Doğu davasına uygun sağ partilere aşı yapmaktır. CHP'den ayrılanlarca kurulan Demokrat Parti ve Menderes'i 1950-1960 arası desteklemesi de bu manadadır. Demokrat Parti'yi her zaman destekleyen ve Menderes'le defaatle görüşen, ondan örtülü ödenekten para alarak günlük gazete çıkarılan Necip Fazıl, bu partinin CHP

zihniyetinden kurtulması ve parti içinde masonların etkinliğinin kırılması için uğraşmıştır. Bu minvalde 1960 Askerî Darbesi öncesi Menderes'e çok önemli tavsiyeleri olmuş, ancak Menderes bunları yapmaya cesaret edememiş ve göz göre göre gelen darbenin kurbanı olmuştur. Necip Fazıl'ın, *Benim Gözümde Menderes* kitabı hem siyasî hâtırat hem Necip Fazıl'ın siyasetteki hedefleri açısından önemli bir eserdir.

Üstad, 1971'de kurulan Milli Nizam Partisi ve peşinden gelen Milli Selamet Partisi'ne ümit bağlamış, ancak bilâhère hayal kırıklığına uğramıştır. 1971 senesinde MNP kurulunca İslâmî renginden dolayı bu partiyi ve peşinden onun devamı olarak kurulan MSP'yi desteklemiş, onlara ideologluk yapmış, seçim meydanlarında kürsüye çıkıp konuşmuş, parti yönetimine manevî babalık yapmıştır. Ancak bu partinin, CHP ile koalisyona girmesi, nefsanî hesaplarla Büyük Doğucu adaylara yer vermemesi gibi hususlardan dolayı "dava hamurkârı" olan Üstad onlara tavır almış, ikazları da sonuç vermeyince bu partiyle iplerini koparmıştır. Bu davanın fikirde telif hakkı Üstad'ın üzerinde olup davayı akamete uğrattığını söylediği bu partiye yönelik ağır eleştirileri de bu yüzden olmuş ve Üstad büyük inkisar yaşamıştır. Şunun altını çizelim ki

Üstad bir dava adamıydı ve parti-dernek vb. teşkilâtları davasına göre desteklemek veya karşı olmak durumundaydı.

Üstad, MSP ve onun lideri Necmettin Erbakan'da aradığı liderlik ve siyasî duruşu bulamıyınca Büyük Doğu davasının aşısını MHP'ye (Milliyetçi Hareket Partisi) yapmış ve 1977 seçimlerinde o partiyi desteklemiştir. Üstad'ın MHP ile ilişkisi şöyle olmuştur. 1977 seçimleri öncesi MHP'nin Üstad'la yakınlaşması söz konusu olmuş, MSP'den umduğunu bulamayan Necip Fazıl bu kesime ideolojik aş yapmayı davasının aksiyonuna uygun bulmuştur. Necip Fazıl, kendi kaleme aldığı ve İslâmî mesajlar ağırlıkta olan bir beyannameyi bu partinin bastırıp bütün teşkilatlara dağıtmasından sonra onları desteklemiş, daha uygun bir tâbirle milliyetçi kesime Büyük Doğu davasını telkin etmeye başlamıştır.

Üstad, daha önce eleştirdiği AP (Adalet Partisi) ve Demirel'i bu amacına uygun ortam olunca desteklemekten de çekinmemiştir. Nitekim 1978-1980 arası AP ile de ilişkisi olmuştur. Öte yandan 12 Eylül 1980 İhtilâli sonrası parti kurma çalışmalarında Üstad'ın Turgut Özal'la teması olduğu, bu partinin genel sekreteri Akgün Albayrak'a bazı tavsiyelerini yazdığını da ekleyelim.

Aksiyon adamı ve gözükara olan Necip Fazıl, davasını iktidara taşımak için Türkeş'e de çengel atmaya çalıştığını Türkeş'in hatıralarından okuyoruz. Söz konusu hatıratta "Necip Fazıl'ın İhtilâl Önerisi" başlığında anlatıldığına göre Üstad randevu alıp bir evde baş başa görüştüğü Türkeş'e (1965-1969 arası) şöyle bir teklifte bulunmuş: "Sizin, Silâhlı Kuvvetler'deki taraftarlarınız, gücünüz ve gençlik içindeki taraftarlarınızla, benim Büyük Doğu Derneği'ndeki gücümü bir araya getirirsek, bu memleketin idar-

resini ele alabiliriz." (4) Türkeş, bu tekliften ürkmüş olacak ki Üstad'dan, başında bulunduğu CKMP'yi desteklemesini istemiş ve demokrasiden dem vurarak bu teklife yanaşmamıştır. Necip Fazıl ise teklifinde ısrar etmiş, ancak beklediğini bulamamıştır.

Üstad'ın siyasî parti tercihlerinde İslâm'ın faydasını gözettiği şuradan anlaşılabilir ki 1979 senesinde MSP'ye yakınlığıyla bilinen Akıncılar teşkilâtı içinden Büyük Doğu çizgisinde olarak zuhur eden Akıncı Güç kadrosunu, onların geldiği partiye bakmaksızın Üstad Necip Fazıl bağrına basmış, onlar hakkında Müjdelerin Müjdesi ve Işık yazılarını kaleme almıştır. Salih Mirzabeyoğlu'nun idaresinde çıkan *Akıncı Güç* dergisine gönderdiği Işık yazısında "Ümidim şimdilik hangi çevreden olursa olsun, işte bu gençlerin belirttiği mayadadır." (5) demiştir.

Burada şu hususu belirtelim ki Necip Fazıl gibi bir mütefekkir ve bir dünya görüşü kurucusunun filan yahut falan partili olması düşünülemez. Zira bütün İslâm âlemini kapsayan ve "Doğunun doğuşu" mânasına gelen Büyük Doğu İdeolojyasının bir parti programına sığması mümkün değildir. Yani Necip Fazıl ne MSP ne MHP ne AP'lidir. Bu partileri konjonktüre göre desteklese bile Necip Fazıl MSP, MHP ve AP'li değil, Büyük Doğucudur.

Necip Fazıl'ın farklı siyasî partileri destekleyip desteklememesi ise siyasî pozisyonlarla ve Üstad'ın o partilerde bulunduğu ümit ve inkisarla alâkalıdır. Şunu da ilave edelim ki yorulmaz bir hareket adamı olan Necip Fazıl, davasının rengini vermek için siyasî partilerle hep dirsek temasında olmuş, âdeta her kapıyı zorlamıştır. Yani pasif ve dışarıdan seyredici bir tavrı olmamıştır.

Bir benzetmeyle Necip Fazıl'ın siyasî tercihlerini şöyle de ifade edebiliriz. Necip Fazıl, pergelin sabit ayağı olarak CHP'ye muhalif olurken diğer

hareketli ayağıyla sağ partilere yaklaşmış, onlarla münasebetleri olmuştur. Onun siyasî tercihlerini beğenir yahut beğenmeyiz ayrı mesele, ancak onun amacının bu olduğunu bilmeliyiz.

Burada duygusal tepkilere de cevap niteliğinde bir hususu belirtelim ki Necip Fazıl'ın 1980 öncesi Erbakan Hoca ve partisinin siyasetine karşı olması ile Üstad'ın hayatta olmadığı 28 Şubat döneminde Büyük Doğucuların bu partiyi desteklemesi birbiriyle çelişen şeyler değildir. Yani iki dönemde de aynı parti ve aynı lideri olsa da Üstad'ın asıl karşı olduğu bu partinin 1974-1980 dönemindeki İslâm siyaset ve stratejisinden uzak tavrıdır. Diğer yandan 12 Eylül Askerî Darbe döneminde yargılanan Erbakan ve arkadaşları için Necip Fazıl'ın, "Biz, Erbakan için de 'oh, iyi oldu!' diyemeyiz; Allah onları da kurtarsın. Küfrün onlara muamelesine razı olamayız!" (6) dediğini de nakledelim.

Her kişiyi davası ve manasına göre değerlendirmek gerekir. Karşımızda sıradan bir insan değil de Necip Fazıl gibi deha varsa daha dikkatli olmalı, basit ve hissî hesaplara göre yorumda bulunmamalıyız. Nitekim Necip Fazıl hasis hesaplarla parti destekleyecek biri olmadığı gibi onun tercihlerini de "fikir, sanat ve aksiyon" adamı özelliklerine göre değerlendirmeliyiz. O, "davayı temsil kadrosunu kurmak için bıkıp usanmadan kapı kapı dolaşan adamdaki değişmez anlayış ve soylu mizacı" (7) temsil etmiş olup çalınan her kapının mensubu değildir. Kısaca, fikir ve fikir adamını, parti ve parti liderine göre değerlendiremeyiz.

Büyük Doğu dergisinde bir okuyucunun MSP ve MHP hakkındaki sorusuna Üstad'ın kaleminden, "Büyük Doğu'nun tüm hakikatiyle İslâm'dan başka bir gaye tanımadığı ve bu gayeye yaklaştıkları nisbette partiler ve insanlara yaklaşacağı ve uzaklaşacak-

ları nisbette de uzaklaşacağı" (8) şeklinde cevap verildiğini de nakledelim.

Bugünden bakarak şunu söylemek mümkündür. Erbakan'ın yolundan giden Saadet Partisi'nin CHP ile ittifakı ve 6'lı masa sebebiyle onların düştüğü zelim durumdan (CHP lideri için "mücahid Kılıçdaroğlu" sloganı atmaları vs.) ve MHP ile Cumhur İttifakı yapan Ak Parti'nin iktidarı sola kaptırmama siyasetinden, Üstad'ın o zamanlar çizmeye çalıştığı stratejisinin bir kıymeti, bir neticesi olarak bahsedilebilir. Tabii ki ilki uyulmayan, ikincisi ise uyulan nasihatler olarak.

Netice olarak, 1950'lerde Menderes'ten itibaren sağ siyasî partilerle yakın teması olan mütefekkir Necip Fazıl, davasını taşıtmak için birer vasita olarak gördüğü partiler üzerinde zaman zaman farklı tercihlerde bulunmuştur. Ancak Necip Fazıl'ı bir parti ile anamayız, çünkü o, Büyük Doğu ekolünün kurucusu olarak herhangi bir partiye sığmayacak bir niteliktedir.

Dipnotlar:

- 1) Necip Fazıl Kısakürek, Hesaplaşma, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2014, s. 24.
- 2) Necip Fazıl Kısakürek, Rapor 3/4, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2009, s. 97.
- 3) Necip Fazıl, Rapor ¾, s.121.
- 4) Hulûsi Turgut, Şahinlerin Dansı, ABC Yayınları, İstanbul, 1995, s. 405.,
- 5) Necip Fazıl, Rapor 5/6, 2015, s. 129; Akıncı Güç Dergisi, 15.07.1979, sayı 3, s.1; Salih Mirzabeyoğlu, İdeolojya ve İhtilâl, İbda Yayınları, İstanbul, 2017, s. 22.
- 6) Salih Mirzabeyoğlu, Tilki Günlüğü, cilt 2, İbda Yayınları, İstanbul, s. 371.
- 7) Mirzabeyoğlu, İdeolojya ve İhtilâl, s. 134.
- 8) Necip Fazıl Kısakürek, Sizinle Başbaşa, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2024, s. 511.

İNKILÂP YOLUNDA Faaliyetler

Büyük Doğu Akıncıları Genel Merkezinde Ramazan ayı boyunca her hafta cumartesi günü iftar programı tertiplendi. İftar programlarında gönüldaş buluşmaları gerçekleştirirken, birçok farklı kesimden de katılımlar oldu. Farklı üniversitelerden gelen öğrencilerle fikrî ve kalbî köprüler inşa edildi.

BÜYÜK DOĞU AKINCILARI DERNEĞİ'NDE İFTAR BULUŞMASI

KÂZIM ALBAY: HER SAHADA BRANŞLAŞMAMIZ GEREK

Aylık Baran Dergisi Yayın Kurulu Üyesi Kâzım Albay, Büyük Doğu Akıncıları Derneği'nin iftar programında yaptığı konuşmada, Büyük Doğu-İBDA bağlılarına yönelik önemli uyarılarda bulundu. Albay Üstad Necip Fazıl ve Salih Mirzabeyoğlu gibi "devlerin" mirasına yaslanıp dış dünyaya karşı körü körüne bir "keskinlik" sergilemenin davanın temsil liyakatine zarar verdiğini belirtti. Fikriyatın sadece bir slogan veya dışlayıcı bir araç olarak kullanılmaması gerektiğini vurgulayan Albay gönüldaşların bu dünya görüşünü içselleştirerek eşya ve hadiseler karşısında topluma, gençliğe ve halka hitap edebilecek, kapsayıcı bir "taktik dil" geliştirmeleri gerektiğini ifade etti. Konuşmasının merkezine "branşlaşma" ve "kadrolaşma" ihtiyacını koyan Albay, davanın kuru bir mülkiyetçilikle değil, her alanda yetkin şahsiyetler yetiştirerek yükselebileceğini belirtti. Gençlerin hu-

kuktan iktisada her branşta otorite sahibi olmaları gerektiğini dile getiren Albay, "İbda'nın gölgesinde yürümeyin, İbda'yı özümseyin" diyerek, nitelikli bir aksiyonun ancak ehliyet ve liyakatle mümkün olacağını ifade etti.

MEVLÛT KOÇ: AKIL, ANCAK İLAHİ SIRLARLA KUŞATILDIĞINDA HAKİKİ MENZİLİNE ULAŞIR

Sözü alan Mevlüt Koç, Salih Mirzabeyoğlu'nun tefekkür dünyasındaki "akıl ve keşif" dengesine dair ufuk açıcı bir değerlendirme yaptı. Mirzabeyoğlu'nun Batı düşüncesini kendi rasyonel zemininde yargılayıp mağlup ettiğini, ancak orada durmayıp "akıl üstü" bir ufka yöneldiğini belirten Koç, bu eserlerin sadece akademik bir merakla değil, ancak "imanî zevk" ile idrak edilebileceğini vurguladı. Ona göre akıl, ancak ilahi sırlarla kuşatıldığında hakiki menziline ulaşır, aksi takdirde kuru bilginin sınırları içerisinde hapsolür. Koç, modern bilimin geçmişteki yanılgılarını (anne sütü örneği üzerin-

den) hatırlatarak, mevcut sistemin insan zihnini nasıl programladığını ve kuşattığını dile getirdi. Bu kuşatmayı kırmanın yolunun, Mirzabeyoğlu'nun Ölüm Odası gibi "kâinat kitabı" niteliğindeki eserleriyle kurulan kalbi bağdan geçtiğini aktardı.

SAADEDİN USTAOSMANOĞLU: MİSYON SAHİBİ BİRER ŞAHSİYET HALİNE GELMELİYİZ

İftar programında konuşan Saadeddin Ustasomanoğlu, İbda fikriyatının özünde yer alan "zevken idrak" kavramını açıkladı, bu kavramın "anlamadan anlamak, hesaplama sezmek ve sırlardan koku almak" manasına geldiğini ifade etti. Gerçek bir İbda bağlısının sadece Mirzabeyoğlu'nun gölgesine sığınmakla kalmayıp, bu orijinal manevi duyuşu yakalaması gerektiğini belirtti. Meselenin kalabalık kitleler oluşturmak değil, kalbi bir itminana (huzura) ermiş ve misyon sahibi birer şahsiyet haline gelmek olduğunun altını çizdi. Davanın sadece fikrî bir iddia değil, bizzat yaşanması ve hissedilmesi gereken bir hakikat yolu olduğunu hatırlattı.

MUZAFFER DOĞAN: BAŞYÜCELİK SİSTEMİ, SİYONİZM'İN VE KÜRESEL SÖMÜRÜNÜN PANZEHRİDİR

Büyük Doğucu Muzaffer Doğan, Aylık Baran Dergisi'nin de temel gündemi olan "Başyücelik Devleti" modelinin Türkiye ve İslâm dünyası için tek gerçekçi kurtuluş yolu olduğunu vurguladı. Mevcut anayasal düzenin sadece maddelerine değil, özüne muhalif olduklarını belirten Koç, Necip Fazıl'ın temellerini attığı bu nizamın Siyonizm'in ve küresel sömürünün panzehri olduğunu ifade etti. Bu fikrin bir kâr gayesi gütmeksizin, bir mesajın yaşatılması adına her platformda haykırılması gerektiğini dile getirdi ve konuşmasını bir şiirle tamamladı.

MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ'NDE İNTİKAM YEMİNİ!

Medeniyet Üniversitesi'nde Akıncı Güç Gençlik Hareketi Başkanı Harun Şimşak öncülüğünde gerçekleştirilen iftarda, gençlerin Büyük Doğu-İbda fikriyatına artan ilgisi ve edilen "İbda intikam yemini" ile üniversitelerde aksiyoner bir uyanışın sinyalleri verilirken; Büyük Doğu Akıncıları Derneği de haftalık buluşmalarla yeni nesille fikri

ve kalbi köprüler kurmaya devam etti. Müslüman üniversite gençliğinin silik tavırlardan kurtularak reaksiyoner bir kimlik kazandığının vurgulandığı süreçte, derneğin yürüttüğü faaliyetlerin sahadaki tesiri ve emperyalist kuşatmaya karşı sergilenen tavizsiz duruş, genç kitlelerin bu aksiyoner tavır etrafında kenetlenmesini sağladı.

ŞEHİT BAYRAM ALİ ÖZTÜRK'ÜN DAVASI İÇİN İSMAILAĞA'DA İMZA STANDI AÇILDI

Büyük Doğu Akıncıları'nın gençlik oluşumu Akıncı Güç Gençlik Hareketi'nin de bünyesinde bulunduğu Şehit Bayram Ali Öztürk Platformu, Bayram Ali Öztürk Hoca cinayetinin aydınlatılması için faaliyetlerine devam ediyor. Şehit Bayram Ali Öztürk Platformu 16

Mart Kadir Gecesi'nde İsmailağa Camii Şerifi'nde Bayram Ali Öztürk dosyasının aydınlatılmasına yönelik başlattığı imza kampanyası için stand açtı. Büyük Doğu-İbda bağlıları şehitlerin yolunu sürdürecektir ve zalim küfür zümresinin bütün cepheleri ile öyle veya böyle hesaplaşacaktır.

ÜSKÜDAR'DA MİLLET MCDONALD'S İSTEMİYOR!

Üsküdar'da Bahçelievler Mahallesi'nde açılması planlanan McDonald's şubesine karşı mahalle sakinleri, 174 gündür protesto eylemleri düzenliyor. Protestocular, işletmenin açılmaması için imzalar toplayarak Üsküdar Belediyesi'ne başvurdu.

CEZAEVİNDE İLK ÇOCUK HAFIZ

Diyarbakır Çocuk Ceza ve Islah Evi'nde kalan bir hükümlü, Manevi Rehberlik Birimi desteğiyle hafız oldu. Çocuk cezaevleri tarihinde bir ilk olma özelliği taşıyan bu gelişme, kamuoyunda ve sosyal medyada geniş yankı buldu. Genç mahkûmun hafız olduğuna dair gazeteci-yazar Serdar Arseven'in 'Çocuk cezaevinde bir ilk. Bir mahkûm hafız oldu. Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur' diye yazan paylaşımına İçişleri Bakanı Mustafa Çiftçi'den cevap geldi. Çiftçi, "Maşallah. Her şerde bir hayır vardır dedikleri bu olmalı" ifadelerini kullandı.

İFŞA EDİLEN ÇİFTE VATANDAŞ SİYONİST KATİLLERE SUÇ DUYURUSU

Özgürlük Nöbeti Platformu, İsrail ordusunda görev aldığı tespit edilen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı 10 şahıs hakkında suç duyurusunda bulundu. 22 avukatın imzasıyla sunulan dilekçe, soykırım suçlarına iştirak gerekçesiyle Netanyahu hakkındaki mevcut soruşturma dosyasına ek beyan olarak eklendi. Platform, bu isimlerin Türkiye topraklarında ticaret yapmalarının ve serbestçe dolaşmalarının engellenmesi için hukuki sürecin sonuna kadar takipçisi olacağını ilan etti.

HAYME-İ HADRA, NUSRET-İ A'LA, RÛTBE-İ ULYA, DEVLET-İ KÛBRA

Handan Özduygu

Mânalari ile uçup giden kaybettiğimiz kelimelerden birkaçı sadece. Kelimelerimizi unutunca, bize taşıyıp getirdikleri mânalardan da mahrum kaldık.

İsmail Hakkı Bursevî, bir şiirinde Kur'ân ehline olan fazl u inâyeti bu kelimelerle anlatıyor.

Hayme-i hadrâ, mâlûm yeşil çadır; Kur'ân-ı Kerîm'in mahzâ ilim ve mârifet olduğu, böylece ehlini koruma ve saltanat alanı ile kapsadığına işaret ediyor. Hayme-i hadrâya dâhil olduğunuz zaman nusret-i a'lâ, yüce yardıma; rûtbe-i ulyâ, yüksek rûtbeye ve devlet-i kübrâ, büyük devlete erişiyorsunuz. Bu kelimelerle ifade edince olayın ruhu daha iyi kavranıyor, ister istemez mevzuya cezbediliyorsunuz.

Kur'ân ehli olmanın manevî boyutu ve incelikleri olduğuna dair uyarılıyorsunuz. En dünyevî, mekanik kalpte bile derin mânalardan bir sızıntı, bir sinyal hissiyle farklı katmanlar ve boyutlar söz konusu olduğuna dair bir uyanış olabiliyor. Yani emrolduğumuz her ibadetin bir arka planı, ard alanı ve hakikat boyutu var. An itibarıyla dünya ve ahiret kazanımları mevcut. Bugünkü ifadeyle Kur'ân-ı Kerîm ve onun emrettiği ibadetler ve hâller, Müslümana muazzam bir konfor alanı ve bakış açısı sağlıyor.

Buna en güzel örnek Resûl-i Ekrem, Nebiyi-Muhterem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin "Müminin ferasetinden sakının, zira o ferasetle nazar eder..." buyurmasıdır. Feraset sahibi olmak bir nevi hakkı bâtıldan ayırt edebilme özelliğidir. Kendi kişiliğinde bu özellikleri henüz geliştirmemiş, fakat olaylar karşısında mangalda kül bırakmayan insanın kifayetsiz hâlleri hem kendine hem dâvâyâ maalesef zarar vermektedir.

Tefsir çalışırken en mutlu olduğum şey, hangi hadis-i şerifin, hangi âyet-i kerîmin tefsiri ve açılımı olduğunu fark etmektir. Feraset deyince de Allahu âlem neşet ettiği âyet-i kerîme: "... Bu Kur'ân,

Rabbinizden gelen basiretler, kalp gözlerinizi açan beyanlardır. İnananlar için hidayet ve rahmettir..."

Doğru okuma yapabilmemiz ve en doğru tavır sergileyebilmemiz için geçmişte ve gelecekte yaşanan ve yaşanacak olayların kodları bize bildirilmiş. Biz Kur'ân-ı Kerîm ile teçhizatlanmaz, fikrî ve zikrî alt yapımızı onunla donatmaz isek hayata karşı nasıl mukavemet sergiler, düşmana karşı nasıl savunma yapabiliriz?

Kur'ân-ı Kerîm ile olması gereken ilişkiyi kuramayan, bu dünya yolculuğunda onu rehber edinmeyen, sıkıntılar karşısında onun reçeteleri ile yolunu aydınlatamayan, vahy-i ilâhîden bihaber Müslümanın hâli; teşbihte hata olmasın, Abdülkadir Geylânî Hazretlerinin bir sohbetinde verdiği misal üzere, dolunayın olmadığı karanlık bir gecede eline gelenin ne olduğunu bilmeden ormanda odun toplamaya çalışan biri gibidir. Hayatı yaşarken ferdî ya da içtimaî başka başka imtihanlara maruz kalırken, Kur'ân-ı Kerîm'deki açılımından ve çözümünden bihaber, isabet etmeyen çıkarsamalarla bocalayıp duran insanın hâli...

Bu itibarla mesela hafızlık meselesinin çok yanlış anlaşıldığını düşünüyorum. Günümüzde hâfızların bir kısmı, Kur'ân'ı yaşayıp yaşatan ehil olanları tenzih etmekle birlikte, çok da bir işe yaramayan, topluma bir hayrı, bir etkinliği olmayan birtakım mecralarda sadece poz verip fotoğraf çekilen milletvekilleri gibiler. Bir de ses veriyse Mevlâ, meclislerde birkaç aşır okur, hatta içlerinde bazılarının bazı artistlerin evine gidip ücreti mukabili seslendirmeler yaptığı ile övünenlerle de karşılaşabilirsiniz. Nerede kaldı ki hayme-i hadrâ, nusret-i a'lâ, rûtbe-i ulyâ, devlet-i kübrâ...

Kur'ân kendini "Tibyânen li-küllî şey" yani "her şeyin açıklaması" olarak tanımlar. "Biz bu Kur'ân'da her türlü örneği insanlar için açıkladık." Vâkıf olduğu oranda, insanın kazanımlarını bugünkü merte-

besiyle tahayyül edebilmek müşkül. Yöneliş yetersiz, mesafe açık olsa da yine de toplum mühendisleri, sosyologlar, uluslararası ilişkiler uzmanları, özellikle diplomatlar, eğitimciler, hâfızlar ve Kur'ân ilimleri ile donatılmış kişilerden oluşmalıydı. Zira yaşanan olayları, gelen tehlikeleri en doğru Kur'ân-ı Kerîm perspektifinden bakabilen âlimler tahlil edebilir; devlet adamlarını doğru onlar yönlendirebilir, danışmanlık edebilirler. Bugün bütün İslâm ülkelerinde fevkalâdenin fevkinde işgaller, katliamlar ve savaşlara maruz kalıyoruz.

Yine bugünlerde öğreniyoruz ki, Müslümanlara İbrahim Aleyhisselâm kartı oynayıp Abraham anlaşmaları yapan, Yahudi diye bildiğimiz kesim, önceki

Kur'ân-ı Kerîm ile olması gereken ilişkiyi kuramayan, bu dünya yolculuğunda onu rehber edinmeyen, sıkıntılar karşısında onun reçeteleri ile yolunu aydınlatamayan, vahy-i ilâhîden bihaber Müslümanın hâli; teşbihte hata olmasın, Abdülkadir Geylânî Hazretlerinin bir sohbetinde verdiği misal üzere, dolunayın olmadığı karanlık bir gecede eline gelenin ne olduğunu bilmeden ormanda odun toplamaya çalışan biri gibidir.

yazılarımda da ifade ettiğim gibi Musa Aleyhisselâm'a da tam anlamıyla hiçbir zaman itibar etmemişler, Musa Aleyhisselâm ile birlikte Mısır'dan çıktuktan sonra yolda puta tapan bir kavimle karşılaşmışlar, biz de puta tapalım diye pek heves etmişlerdi. Sâmirî, buzağı heykelini bu heves üzere yapmış ve tapmaya başlamışlardı.

O gün bugündür putperest ve her türlü sapık bir kavimle karşı karşıyayız fakat âlimler toplumu bilgilendirmediği için devlet erkânı da ekranlarda "Musevî vatandaşlarımız" diye ima ederek bir kamuflaj tercih ediyor. Böyleyken bugün artık her yerde simgesi kullanılan buzağıdan bozma öküz mü, iri kıyım bir keçi mi, direkt Sâmirî'nin buzağısı mı, boynuzlu bir put mu; Baal efsanesi dillerde dolaşiyor. Belki de doğrusu, şeytanı remzeden, şeytanın vücut bulmuş hâlinin heykelidir.

Aslında biz bu şeytanî simgeye câmi süslemelerinde, seccadelerimizin desenlerinden âşinâyız da, her nedense görmezden gelmeyi tercih ediyoruz...

Kur'ân-ı Kerîm donanımına sahip olsaydık, ya da bize âyetleri yanık sesleri ile okuyan kârilerimizden çok, anlamını anlatan, öğreten, yazan ulemamız olsaydı Sâffât Sûresi'nde geçen "Ahsenü'l-Hâlikîn'i bırakıp ba'le mi yalvarıyorsunuz" âyetinden haberimiz olurdu.

Mesela, had safhaya ulaşan gıda terörü bu kadar gündemdeyken "yeryüzünde bozgunculuk yapan, ekin ve nesli yok etmeye çalışanlar"ı ilgili âyetlerle birlikte okurduk.

Abdullah bin Mes'ûd -radiyallahu anhubuyurdu ki:

"Siz fukahası çok kârîsi az, Kur'ân'ın kıraatinden çok ahkâmına önem gösterilen bir zamandasınız. İnsanlara bir zaman gelecek ki fukahası az kârîsi çok, Kur'ân'ın ahkâmından çok kıraatine önem gösterecek."

Farz-ı muhal, Muvatta'da İmâm Mâlik'in

bu rivayeti ilim sahiplerinin olduğu bir mecliste zikredilse ya da okunsa ne olur; hiç... Tıpkı şeytan simgesini seccadesinde görüp umursamamak gibi; başlar sallanır, mânalı mânâsız bakışmalar olur ve dağılır. Sanırım artık hakikatlerden etkilenmeyen bir topluma dönüştük. Biz her sene Kur'ân-ı Kerîm'i güzel okuma yarışmaları yapıyoruz. Kur'ân'ı doğru ve güzel anlama müzakerelerinin yapıldığı, ahkâmının konuşulduğu programlar kimsenin aklına gelmiyor. Gerçi böyle programlar için zaman zaman hazırlıklarım ve gayretlerim oldu; TRT ve özel kanalların kapısında... Tabii kimseler duymadı...

Kur'ân-ı Kerîm'i tanısaydık, onunla yaşamayı bilseydik, emin olun her hâlin, her gündemin açılımını yapan, yol gösteren âyetler olduğunu görürdük. Kerremallâhu Vecheh Hz. Ali'ye nisbet edilen "Ayakkabımın bağını kaybetsem onu Kur'ân'da bulurum." ifadesi de bu mânâyı işaret eden bir mecazdır ve elbette ki: "Kur'ân'da hiçbir şey eksik değildir...", "Kur'ân her şeyin açıklamasıdır..." âyetlerinden mülhem bir sözdür. İşi ayakkabı bağına indirmesi ise elbette en küçük detayların, iç ve dış sorunların bile çözümünün bulunduğu imasıdır. Bu, Kur'ân'ın hem dış dünyayı hem iç âlemi kuşatan bir açıklaması olarak yorumlanabilir. Bir önceki yazımın başlığında olduğu gibi âyet-i kerîmeler "yol arkadaşımız" olabilseydi, hayatlarımız bambaşka olurdu. Kur'ân'ın cihanşümül ve eksiksiz rehberliğini kullanabilseydik, en azından bugün olduğu gibi toplum olarak saçma sapan hastalıklarla psikiyatristlerin kapısında birikmezdik.

Efendimiz Aleyhisselâm'ın "Allahümme erinel eşyâ kemâ hiye", "Allah'ım bana eşyanın hakikatini göster" niyazında olduğu gibi, bizim de Kur'ân'a her yöneldiğimizde âyet-i kerîmelerle ne kastedildiğini, anlamamızı murad ettiğin şekilde anlamayı nasip et duasıyla okumaya başlamamız gerekirdi. Eşyanın hakikatini görmek, her şeyin arka planını bilmek; böylece basiretin en yüksek mertebesini talep etmek,

hakikati perdeleyen vehimlerden arınmak, nefsi bakış açılarından kurtulmak, âyet, esmâ ve varlık arasındaki tecelliye vâkıf olmak demektir.

Kur'ân-ı Kerîm'i tahsil etmek bizi feraset ve basiret sahibi yaparken, aksi hâlde bu mahrumiyette iç dünyamızdaki karanlık ve ruhî hastalıklardan tutun da dış dünyadaki esaret ve zillete kadar götüren bir körlük söz konusu...

"Kim de benim zikrimden yüz çevirirse bilsin ki; onun dar bir geçimi olur ve kıyamet gününde Biz onu kör olarak haşrederiz..."

O da şöyle der: "Rabbim! Dünyada gören bir kimse olduğum hâlde, niçin beni kör olarak haşrettin?"

Allah, "Evet, öyle. Âyetlerimiz sana geldi de sen onları unuttun. Aynı şekilde bugün de sen unutuluyorsun, der."

Zikirden yüz çevirenlere tahsis edilen dar geçim, elbette sadece maddiyat olarak algılanmamalı. O dar geçim, imtihan ve rütbe için olandan maada tüm ruhî hastalıkları ve mutsuzlukları da içermekte; zulmette kalma bir nevi. Hayatın tamamı, feraset ve basiretle görme ile körlük arası bir salınım. Kim bilir, belki de tüm filmin adı uzaktakiler ve yakındakiler olmalıydı...

İbn Mâce'nin mukaddime bölümünde geçen rivayette Efendimiz Aleyhisselâm şöyle buyuruyor:

"Şüphesiz insanlardan Allah'a yakın olanlar vardır."

Ashâb-ı kirâm: "Ey Allah'ın Resûlü! Onlar kimlerdir?" diye sorunca Efendimiz Aleyhisselâm

"Onlar Kur'ân ehli, Allah ehli ve Allah'ın has kullarıdır."

Evet, insan başı sonu bir hazin hikâye. Yaklaştığı ve ubudiyeti ihtisas ettiği oranda hayme-i hadrâ, nusret-i a'lâ, rütbe-i ulyâ ve devlet-i kübrâ gibi nimetler, konfor ikram ve ihsanlar söz konusu, uzaklaştıkça da mahrumiyetler...

ABD-İSRAİL-İRAN-İNGİLTERE-ÇİN DERİN KÜRESEL SAVAŞ

İbrahim Tatlı

Orta Doğu'da şu an büyük bir savaş var. Bunun öncesinde ben 12 gün savaşları sırasında bir yazı yazıp kendi görüşlerimi beyan etmişim ama şimdi biraz daha tafsil edip başka ilavelerle tekrar bir yorum yapmaya çalışacağım.

Şimdi öncelikle taraflar kimdi onlara bakalım. Bir tarafta Trump Amerika'sı... Tabii direkt Amerika diyemiyoruz çünkü Demokratların Amerikası başka bir Amerika, Trump'ın Amerikası başka. Onun yanında Netanyahu'nun İsrail'i... Tabii ki başka bir İsrail daha var; Netanyahu Siyonist, onların ideolojilerine ayrıca geleceğim zaten.

Diğer tarafta İran; İran'ın yanında Rusya, Çin ve daha derinde İngiltere. Onunla beraber İngiltere'nin güdümünde İspanya, Fransa, Almanya... Şimdi şu manzaraya bakınca burada aslında güçlü olan güya Amerika olmakla beraber avantajlı olan İran.

Şimdi öncelikle bu tarafların ideolojileri nedir bir onlara bakalım. Bunlara bakmadan böyle doğrudan «Amerika'nın kötü olması, emperyalist olması» falan üzerinden gidip varacağımız bir şey yok. Aslında bunların hepsi birer emperyal güç, hepsinin emperyal planı, hevesi, hayalleri var.

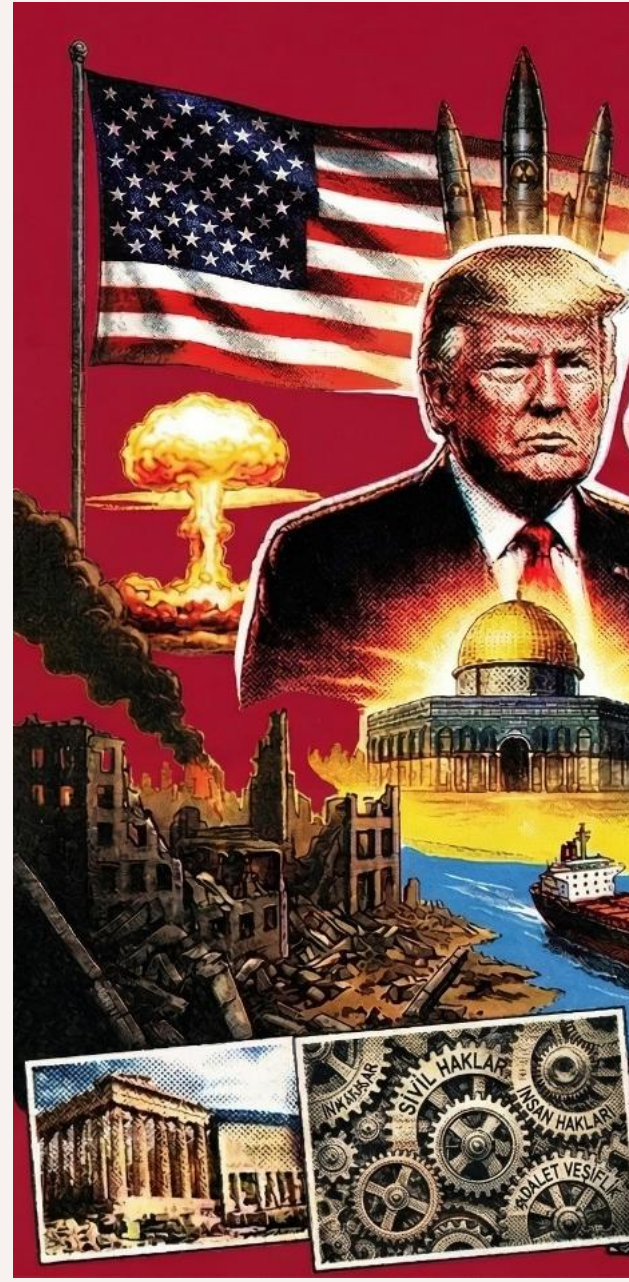
Şimdi Trump dediğimiz adam; bu küresel projeler dediğimiz LGBT, yeşil enerji, paydaş kapitalizm, mülksüzleştirme, yapay et, otonom endüstri, yapay zeka derken insanları tamamen esir alacak 1984 projesi benzeri bir projeye karşı olan bir adam. Bu klasik Evanjelik, Protestan, Hristiyan bir adam. Beyaz Amerikalı, tipik Amerika'nın çoğunluğunu oluşturan insanların temsilcisi oluyor. Ve onun amacı Amerika'yı tamamen bu kü-

resel projelerin dışında tutmak; tabii kısmen kendi işine gelenler hariç. Ama esas olarak paydaş kapitalizm, mülksüzleştirme, LGBT falan gibi şeylere teşne bir adam değil, onu biliyoruz.

Ama onun karşısındaki Demokratlar tam tersine o küresel projelere teşne adamlar ve bu adamı yıkmak istediler, yıkamadılar. Trump kaldı ve kendisine küresel projelerin laboratuvarı hem de Amerika'nın rakibi olarak gördüğü Çin'i düşman olarak belirledi; stratejik hedef olarak onu indirmeye karar verdi. Daha önce hatırlanacağı üzere Amerika'nın Afganistan'dan çekilmesi Trump zamanında oldu. Niye çekildi? Çünkü orada Çin var, büyümüş. 'Biz 20 sene Afganistan dağlarında uğraşırken bunlar çok güçlü bir hale gelmiş ve biraz daha böyle devam ederse Amerika Çin'le rekabet edemeyecek' dedi. Kendine göre bu tehlikeyi görmüş adam, onu bertaraf etmeye çalışıyor. O maksatla da önce Venezuela, sonra İran; petrol hammadde kaynaklarını kesip yavaş yavaş güçten düşürme, tecrit etme ve en sonunda da ya hizaya getirme ya da savaşırsa avantajlı şartlarda savaşa girme, planı bu.

Netanyahu'ya gelince; bu adam da Siyonist. Bilindiği gibi Siyonizm o vaat edilmiş topraklar dedikleri "kendilerine göre", o sınırlara ulaşmak hayalinde bu adam. Ama beraberinde İsrail içerisinde o küresel projelere uygun milyonla bir nüfus var. Bu adamlar çoğunlukla ateist, bu LGBT'yi vesaire bunlara da evet diyen insanlar. Netanyahu bunlar gibi değil. Bu da aynı Trump kafasında biraz ve yolları kesilmiş. 'Evet sen oradan İran'ı Çin için biçmeye çalışırken ben de kendi hesabıma bunu biçeyim.' Burada Netanyahu mu Trump'ı sürükledi, Trump mı Netanyahu'yu sürükledi tartışılabilir; sonuçta amaçları kesilmiş gelip bu savaşı başlattılar.

Diğer tarafta hedef tahtasında olan İran var. İran modern Pers devletidir.

Onların 1400 yıl önce yıkılmış olan Pers İmparatorluğu'nu diriltme hayalleri var. Sonuçta İran milleti, Pers milleti bunlar eski derin bir millettir ve kolay kolay pes etmezler. Çok güçlü bir düşmana karşı bile mağlup olsalar teslim olmazlar, olmamışlardır da. Tarih de buna şahit. Bunlar böyle bir millet.

Onun arkasında Çin; bu küreselci dediğimiz kesimin yeryüzünde dijital hakimiyet projesinin laboratuvarıdır Çin. Onun arkasında da İngiltere var zaten. Şimdi Çin'e gittiğinizde herkesin neredeyse aldığı nefes bile sayılıyor devlet tarafından, o kadar ciddi bir izleme var. Orada her ne yaparsa bir insan küçük bir suç işlese diyelim, çok önemsiz bir kabahat diyelim, bu hemen tespit ediliyor. Şimdi burada 1,5 milyarlık nüfus üzerinde böyle bir proje denenmiş, başarılı olmuş, bütün altyapısı kurulmuş ve çok ciddi bir teknoloji ikame edilmiş orada. Ve bunun ileride peyderpey yeryüzüne yavaş yavaş yayılması söz konusu. Ve şimdi Çin böyle bir şey yaparken bir taraftan da LGBT vesaire falan bu

çok iyi takip ediyor. Zaten dünyada ekonomi, dönen para her neyse bunun hepsinin merkezi karar verici olarak İngiltere'de. Bütün maden borsası da İngiltere'de. Milletlerarası anlaşmazlıkların, ticari anlaşmazlıkların hem ülkeler bazında hem de şirketler bazında karar mercii gene İngiltere. Masonların karargâhı da orası.

Masonlar dediğimiz kim; bunlar kendilerine 'Biz şeytanın çocuklarıyız' diyen adamlar. Bunlar tamamen dinsiz. Şu bahsettiğim küresel projelerin hepsi onların eseri. Onların istediği şey dünyada tamamen dinsiz bir düzen olsun, insanlar köleleşsin, mutlu hayvanlar gibi yaşasınlar kendi zevklerinin peşinde. Hiçbir şey düşünemeyip, anlayamayıp, hiçbir şeye müdahale edemesinler; biz istediğimiz gibi onları yönetelim. Şeytan zaten Hz.

Adem'in bütün nesline düşman. Şeytan İslâm düşmanlığıyla falan uğraşmıyor, bütün Ben-i Adem'le uğraşiyor. İstiyor ki insanlar helak olsun. Bu da tabii helak getirecek bir şey insanlar için; felaket.

Şimdi bu projeler içerisinde peki İran bunları destekliyor mu? Hayır. İran'ın derdi LGBT veya paydaş kapitalizm falan olsun değil. O da kendi hesabına Orta Doğu coğrafyasında eski imparatorluk sınırlarına ulaşabilmek için rakip gördüğü Yahudi İsrail'e karşı kendine bir ittifak bulmuş veya birkaç ittifak bulmuş her neyse. Ve buna muhtaç. Ve zaten si-

yasette 'Onunla ittifak olur mu olmaz mı?' diye bir şey olmaz. Zaruret durumunda herkes her şeyi yapar. Burada esas nedir; herkes kendi hayalleri ve planları doğrultusunda hayatta kalabilmek ve büyüyebilmek için düşmanlarını, dostlarını belirliyor. Kendisine zaten gerçekten dost olan veya olabilecek kesimleri, toplumları, devletleri tanır. Düşmanlarını da tanıyor. Sonra düşmanlarını bir sıraya koyuyor; hangisi daha tehlikeli, hangisi daha zayıf. Büyürken zayıf olanı yemesi lazım. Güçlüyü karşısına alacak hali yok. Bunun gibi birtakım esaslar var, bu da

çok anlaşılmayacak şeyler değil.

Her neyse şimdi İran bu ittifak içerisinde aynı zamanda o ittifakın kalkanı ve kurbanı durumunda. Öyle bir rolü var. Şimdi İran bunun farkında değil mi, farkında. Ama bunu bilerek yapıyor. Onun farkında olduğunu da diğerleri biliyor. Sonuçta bir savaşın sonunda İran diyelim çok büyük yıkıma uğradı, onu kurtarmaya kimse gelmez. 'Ama ben burayı imar edeceğim' diye gelip oraya el koymaya gelir; ilk gelecekler de müttefiklerdir zaten, düşman değil.

Şimdi savaş koptu ve ne oldu; Amerika, İsrail beraber saldırdılar İran'a. Zaten bu bekleniyordu. Önceki taarruzda İran durumu iyi idare etti kendi hesabına. Ciddi bir cevap vermeyerek olabildiğince işi geçiştirmeye çalıştı ki topyekün bir savaşa girişmek zorunda kalmamasın. Onda başarılı oldu ama bunun devamı gelmedi. Çünkü diğer taraf yani Amerika ve İsrail tamamıyla orayı gözüne kestirmiş 'Orayı illa yıkacağız' diye ve gelip saldırdılar. Peki ne oldu; İran mecburen Hürmüz Boğazı'nı kapattı. Başka çaresi yok. Ama kapatınca herkes şunu gördü; "Amerika'nın yanında diğer Batılı güçler gelip Amerika'ya destek verir..." Vermeyecekti zaten. Ve diğer güçlerin diğer güçler dediğimiz, başında İngiltere... Onlar Amerika'nın gelip burada başarısız olmasını istiyor. Zaten Amerika'nın gelip de İran'ı işgal etmesi mümkün değil. En azından nüfusun üçte biri, İran milletinin üçte biri sonuna kadar savaşmaya hazır, savaşır bunlar. E gayet dağlık bir coğrafya ve geniş bir coğrafya, burayı ne kadar askerle işgal edebileceksin? Ve ne kadar yıl sürecek?

Bir taraftan İran'a her türlü teknolojik desteği Çin veriyor. Tamam, mesela teknolojinin kendisini vermiyor, o teknolojiyle imal ettiği cihazları, silahları veriyor; İran da bunu kullanıyor. Bu da bir avantaj sağlıyor tabii İran'a. Beraberinde İran ne yaptı; İsrail'e attığından daha fazlasını Körfez ülkelerine ve Suud'a attı. Oradaki uyduruk Arap rejimleri, keyifleri yerinde, dolar trilyoneri olarak yaşıyorlar değil mi ve Amerika'nın gölgesindedir. Ne oldu şimdi; Amerika sizi koruyamıyor oldu. Bu bir. Ve yarın Amerika eğer bu savaşta -ki büyük ihtimalle öyle olacak zaten- istediğini alamazsa, istediği nedir, İran'a pes ettirmek, İran'da kendisine bağlı bir rejim kurmak ve bütün Basra Körfezi'ne çökmek. Bu en kötü

senaryo olurdu zaten. Amerika bunu başaramayacak. E peki bunu başaramaması durumunda Amerika'nın artık istediğini alamayıp geri çekilmesiyle beraber ortaya çıkacak şey nedir? Orada bir güç boşluğu doğacak. Artık burada Amerika yok. E bu Körfez'in Arapları, Suud, ondan sonra daha geride Mısır, İran... Bunlar kime kalacak? Oraya büyük bir gücün gelmesi lazım. Artık Amerika'dan medet umamayacağını gören Araplar kime el açacaklar? İran'a mı? İsrail'e mi? İngiltere'ye el açacaklar. Ve en kötüsü İngiltere'nin jandarma olarak Çin'i buraya getirmesi de mümkün.

Şimdi Çin 1,5 milyar nüfus, muazzam bir endüstri ve teknolojik olarak da çok üstün durumda. Amerika'yla neredeyse başa baş, Amerika'nın tam dengi değil ama biraz daha ilerlediğinde onu da yakalayacak durumda. E şimdi o gitti bu geldi. Ne olacak o zaman? Şimdi bunu soran yok, herkes çok kaba bir şekilde sadece birbirine ateş eden iki üç ülke arasından konuşuyor. Bunun daha gerisi var.

Şimdi İspanya kralı... Orada bir krallık var biz başbakanını görüyoruz ama İspanya kralı İngiliz kralıyla ittifak halinde ve rahatlıkla hem İsrail'e, Netanyahu'ya hem de Amerika'ya rest çekebiliyor. Niye, çünkü onlar İngiliz kralıyla beraber, bu adamlar Siyonizm'miş falan, bunları istemiyorlar; onlar küresel projeleri istiyorlar. Ve diyorlar ki; 'Kardeşim başlarım senin vaat edilmiş topraklarına! Biz zaten dünyayı ele geçiriyoruz. Senin yüzünden burada insanlar dinlerini hatırlıyor. Savaşlar devam ediyor, insanlar dinine sarılıyor. Halbuki şurada bir barış yapalım, senin sınırın belli olsun sen şurada İsrail olarak dur. Tamam seni de yok etmiyoruz. Güzelce Araplarla sen barışmış ol, kimsenin artık senden korkusu kalmamasın, herkes bir pelteleşsin. Sonra biz yavaş yavaş istediklerimizi yapalım.' Bu savaş durumu varken olmuyor, herkes tetikteyken... Çünkü insan en çok Rabbine korktuğunda dua eder. Her insan yalnız kaldığında, her devlet yalnız kaldığında, zora düştüğünde köklerine döner. Bugün mesela 12 gün savaşlarından sonra ne oldu; Tahran'da bir İran şahının kocaman heykelini diktiler. Niye? Adam satvet zamanına dönmek istiyor, adamın hayali orada. Ve ondan medet umuyor. Bu çok gülünecek veya yanlış anlaşılacak bir şey değil. Bunlar Pers. Şiilik de bunun maskesi... Artık Şiilik adeta İran'ın milli dini gibi

Şimdi İngilizler ve bu küreselciler dediğimiz Masonlar, bu ittifak -ki Almanya ve Fransa da bunun içinde artık, İspanya da öyle-bunlar rahatlıkla Trump'a rest çeken Trump'ı hak-sız buldukları için yapmıyorlar. Kendi davaları var. Ve istedikleri şey burada Hürmüz Boğazı ve Basra Körfezi'nde Amerika'nın iyice batağa saplanması, iyice zor durumda kalması...

olmuş da, ama daha derinden Perslik var. Halihazırda bu adamlar sürekli İran içinde kendilerine yönelik atıf yaparken sürekli Pers zamanlarına atıf yapıyorlar. Çünkü kendi milleti bu. Ve onun gibi... Şimdi sıkışan bir Müslüman Rabbine dua eder, sıkışan bir Hristiyan 'Jesus' der. Buna şaşacak bir şey yok. Ama insanlar pelteleştiği zaman, rahatladığı zaman Rabbini de unutmaya müsait oluyor, dedesini de unutmaya müsait oluyor çünkü artık nefis öne çıkıyor. Rahatsız! "Yani ne gerek var şimdi kalkacak ibadet edecek, kalkacaksın, kendini böyle dine diyanete vereceksin... Ne güzel dünya hayatını yaşıyoruz!" Hep böyledir; insanlar, toplumlar rahatı bulduğunda kendi özü neyse onunla biraz arasına mesafe oluyor, hep olmuş.

Romalılar tarihte çok büyük bir milletti ve çok sıkı disiplinli bir hayatları vardı ama bunlar zenginlikle beraber gevşediler. Nitekim Araplar da İslâm'ın ilk devrinde ne kadar sağlam bir milletti; peyderpey zenginlikle beraber onlarda da deformasyon başladı. Ki Osmanlı'da da aynı şekilde. Bütün milletlerde var bu. Bu kaçınılmaz bir şey. Bu bir Allah'ın imtihanı olarak, zaten insanlar malla imtihan ediliyor. Mümin veya kafir fark etmez herkes dünyada bolluğu rahatı bulduğunda muhakkak artık nefsinin peşine doğru biraz 'ille gider' demiyorum da buna daha meyilli veya daha müsait hale geliyor.

Şimdi İngilizler ve bu küreselciler dediğimiz Masonlar, bu ittifak -ki Almanya ve Fransa da bunun içinde artık, İspanya da öyle- bunlar rahatlıkla Trump'a rest çekerken Trump'ı haksız buldukları için yapmıyorlar. Kendi davaları var. Ve istedikleri şey burada Hürmüz Boğazı ve Basra Körfezi'nde Amerika'nın iyice batağa saplanması, iyice zor durumda kalması... Ve İran yenilmesin diye de Çin zaten gerekli desteği veriyor, Rusya da veriyor. Ve böyle böyle en sonunda Amerika'nın bir geri çekilmesi... Bu isteniyor. Amerika tamamıyla kıtasına geri döndüğünde ne olacak, buradaki boşluğu başka güçler doldurmaya gelecekler.

Burada tabii ki ne İran'ın ne bütün İslâm aleminin hiçbir alternatif planı yok. Burada olması gereken hemen o boşluğu doldurmak için Mısır, Suud, Pakistan, İran, Türkiye hep beraber bir ittifaklar zincirine girmesi lazım, bir bloklaşmaya gitmesi lazım. Peki Türkiye buna cesaret edebilir mi?

Etse bile bunu somutlaştıracak ne gibi planları var bilmiyorum. Suud, Mısır bunlar o adımı atabilir mi, o cesaret var mı onlarda? Zor. İran Pers İmparatorluğu hayalinden vazgeçip de 'Ne yapalım, burada benim yıkamayacağım duvarlar var; burada Pakistan, şurada Türkiye, burada Araplar... Ben bunlarla el ele vereyim, biz birbirimizi kabul etmiş olalım, böyle yaşayalım' der mi; o da zor. O zaman ne olacak; kim gelecek buraya? Düşünülmesi gereken şey bu. Burada basit bir şekilde 'O kazandı bu kaybetti, şu şu kadar attı bu bu kadar attı...' diye olmaz. Zaten önceki savaştan belli ki Amerika bir daha geldiğinde İran'ı yenemeyecek, ki önceki savaşta yenedi. Ben kendim yazımda da öyle söylemişim; 'İran ayakta kaldı, Amerika kaybetti.' Bu çok net bir şeydi ve bunun bir dahaki tekrarında başka bir şey olmayacağı da belli.

Fakat burada şöyle bir riskli nokta var: Şimdi Amerika 100 yıl boyunca bu küresel projelerin, Masonların, Yahudilerin, İngilizlerin jandarması olarak hizmet etti. Ama şimdi bunlar diyorlar ki; 'Yeter artık sen çekil.' Bu Trump da derse eğer; 'Siz beni 100 sene kullandınız, ben enayi miyim?' deyip, 'Elimde nükleer var madem böyle kaybedip rezil oluyorum, basarım düğmeye' derse ne olacak? O yüzden Amerika'yı köşeye sıkıştırmanın da bir sınırı var. Ki Netanyahu'nun da aynı şekilde. Çünkü bu ikisi bu düğmeye basıp her yere nükleer silah atabilecek kadar manyak ve sapık adamlar. Sadece kafir olmaları ayrı bir şey. Herkesin bir insaf sınırı vardır, yapabileceği vardır yapamayacağı vardır; bunlar o noktaya geldiğinde 'Siz bizi madem bu kadar sıkıştırdınız, madem bütün hayallerimiz berhava olacak ve biz rezil olacağız...' dönüp istifa edip köşesine çekilecek adamlar değiller. Hazır elinde varken bu silahları ateşleyeyim derlerse ne olacak? Şimdi işin bir de orası var.

Türkiye'ye gelince; Türkiye bu savaşta derinden İngiltere ile yan yana olduğu için Amerika'nın bu savaştan zaferle çıkmasını istememe durumunda. İstemez zaten ki, istememesi lazım. Yoksa Amerika'nın zaferi demek artık Orta Doğu'da rakipsiz bir Amerika ve İsrail var demek; vaziyet çok kötü olur. Ve olabildiğince durumu idare edip bir şekilde bir barış anlaşması yapılsın da şu iş bitsin de bir kere ateşkes olup da artık Amerika bir daha gelemez; ateş etmez ve bu iş

kapanır burada diye uğraşılıyor. Diğer Arap rejimleri de; 'Tamam buradan yarın Amerika gittiğinde biz kime el açacağız, bizi kim koruyacak?' diye düşünüyor. Vaziyet böyle seyrediyor şu an.

Son olarak şöyle özetleyeyim; aşağı yukarı tarafları iyi kötü tarif ettiğimi zannediyorum. Bu savaş Amerika'nın kaybedip geri çekilmesiyle biterse ne olur diye düşündüğümüzde buraya İngiltere'nin ve Çin'in gelmesi söz konusu. Böyle bir ihtimal var, çok güçlü ihtimal bu. O zaman burada Rusya da keleş gelmiş oluyor. Çünkü artık Asya'yı yutmakta olan bir Çin'le karşı karşıya kalacak. Ve İran da 'Biz seni tekrar imar etmeye geldik' diye gelip memleketine çökecek bir Çin tehlikesiyle karşı karşıya.

Günü geldiğinde «Tamam artık siz buradan gidin» demek çok zor bunlara. İran'ın böyle bir handikapı var; İran oradan nasıl sıyrılır bilmiyorum.

Ve daha ileride... Şimdi Çin'le İngiltere peki buraya gelecek de Rusya ne olacak diye soran olursa; Rusya zaten istikbalde Almanya ve Polonya ile savaşta hazırlanıyor. Çünkü onlar Rusya'ya saldırmak üzere hazırlık halindedir. İngiltere burada Çin'i buraya getirirken Rusya'yı da buranın dışında tutacak planı hazırlamış. Burada İran çok sıkışıp Hindistan'la bile ittifak kurmak zorunda kalabilir; o zaman Pakistan'la arası kötü olur, Taliban'la arası iyi olur; hani dünkü düşmanı Taliban'dı bugün dostu Taliban olabilir... İyice karışık bir şeye doğru gidebilir. Hakan Fidan demişti sanırım; 'Çok büyük şeyler olacak, düzen değişimi olacak' diye. Evet, burada Amerika'nın artık hakimiyetinin sona ermesi, Amerika'nın sözünün geçmez olması demek bambaşka bir düzenin kurulması demek. Burada tabii ki Müslümanların bir hilafeti, belli bir siyasi önderliği, ittifakı, belli bir toplu gücü olmuş olsaydı bu boşluğu o doldururdu. Ama o zaman zaten hiç kimse burada Amerika'nın -Batılılar diyorum- Amerika'nın buradan geri çekilmesini zaten istemezdi. Biz Amerika'yla topyekûn savaşmak zorunda kalacaktık.

Türkiye bu savaşta derinden İngiltere ile yan yana olduğu için Amerika'nın bu savaştan zaferle çıkmasını istememe durumunda. İstemez zaten ki, istememesi lazım. Yoksa Amerika'nın zaferi demek artık Orta Doğu'da rakipsiz bir Amerika ve İsrail var demek; vaziyet çok kötü olur.

Kemalist rejim günlüğü

GAZZE'DE SOYKIRIM, ANTALYA'DA TİCARET: SİYONİST AMEDİ AİLESİ İFŞA EDİLDİ!

Özgürlük Nöbeti Platformu, terörist Yahudi ordusunda görev alan Amedi ailesini ve Antalya Muratpaşa'da Medica FLY – Esthetic Care & Beauty Center adlı sahip oldukları işletmeyi deşifre etti. Eldar Golan, şu anda Gazze'de aktif görev alan 603. Lahav Taburu, 7. Zırhlı Tugayı bünyesinde askerlik yapıyor. Bar Amedi zırhlı personel olarak görev almış, Lihi Amedi de 7 Ekim sonrasında askerlik yapmıştı. Baba Manny ve anne Naama Amedi ise kurucusu oldukları sağlık merkezinde hizmet veriyor. Medica FLY adlı işletme bir an önce kapatılmalıdır. Eldar Golan ve diğer aile üyeleri hakkında derhal soruşturma başlatılmalı ve yakalama kararı çıkarılmalıdır. Bu katillerin Türkiye Cumhuriyeti pasaportu taşımasına son verilmelidir.

YAHUDİ PROPAGAN- DASI YAPAN BU SOYU BOZUKLARI YARGILAYACA K BİR HUKUK DÜZENİ YOK MU?

Gazze'de binlerce sivil katledilirken Türkiye'de Siyonist propaganda faaliyetlerine karşı caydırıcı bir hukuki neticenin çıkmaması büyük bir garabet olarak duruyor. İsrail medyasında "Türk Müslüman" kimliğiyle öne çıkarılan Türkü Avcı gibi isimler, işgal politikalarını meşrulaştıran açıklamalar yaparak İsrail'e destek ve

riyor. Marmaris'te yaşadığı dönemde Yahudi turistlerden etkilenip İsrail'de eğitim alma kararı alan bu şahıs, bugün İsrail basınında bebek katillerinin sözcülüğünü üstleniyor. Gazze'de bebekler katledilirken Türkiye'de bu tür faaliyetlerde bulunanlara dokunulmaması kabul edilemezken, bu potansiyel çocuk katillerini ve savunucularını yargılayacak etkin bir hukuk düzeninin işletilmesi adaletin tecellisi için kaçınılmaz bir zorunluluk arz ediyor.

YAHUDİ'NİN SÖZCÜSÜ SÖZCÜ TV

Sözcü TV, Türkiye toplumunun inanç ve vicdan hassasiyetlerine yabancılaşmış bir yayın diliyle kime mesaj veriyor? Gazze'de on binlerce sivil katledilirken ve Filistin şehirleri haritadan silinirken Sözcü TV'nin yayın önceliğinin "İsraililer için endişelenmek" olması, hangi merkezden konuşulduğu sorusunu akıllara getiriyor. Özlem Gürses'in İsrail'de sığınakta bulunan bir isimle kurduğu duygusal diyalog ve sergilediği taraflı tutum, gazetecilik refleksi olmaktan çıkıp açık bir İsrail güzellemesine dönüşüyor. Kendisini "Siyonist" olarak tanımlayan Türkü Avcı gibi isimlerin yayına alınması, editoryal tercihin bilinçli bir yönelim olduğunu kanıtıyor.

İsrail'in kucağında yaşayan Türkü Avcı, verdiği röportajlarda Türkiye'yi "aşırı İslamcı propaganda" yapmakla suçlayıp aşağılarken İsrail'i

Orta Doğu'nun tek güvenli kalesi ve demokrasi örneği olarak pazarlıyor. Filistin'de sistematik şiddet ve abluka sürerken, İsrail'in "eşcinsel hakları" ve "onur yürüyüşleri" üzerinden bir medeniyet üstünlüğü hikayesiyle sunulması, Batı merkezli söylemin yerli uzantılığını yapmaktan başka bir anlam taşıyor. Kendi ülkesinde kendisini Avrupa'dan daha güvende hissettiğini iddia eden bu zihniyet, Müslüman Anadolu'nun değerlerine saldırarak işgalciyi şirin gösterme çabasına giriyor.

Türkiye'de İslâmî hassasiyetleri geriletmeyi hedefleyen, Filistin direnişini kriminalize eden ve Yahudi'yi masum gösteren bu medya dili, toplumsal karşılığını kaybetmiş Kemalist zihniyetin son çırpınısıdır. Sözcü TV ve benzeri mecraların sergilediği bu Yahudi seviciliği, aslında bağlı oldukları Kemalizm ideolojisinin bir mirası olarak öne çıkıyor. İsrail ile Kemalizm arasındaki ontolojik bağı korumaya çalışan içimizdeki bu çevreler, her fırsatta İslâm'a ve Müslüman kimliğine mesafeli dururken İsrail söz konusu olduğunda siper olurlar.

ÜÇ KURUŞLUK MAAŞ İÇİN AİLE KURUMU OYUNCAK EDİLİYOR

SGK verileri, yetim maaşı alabilmek için yapılan binlerce hileli boşanmayla Türkiye'de aile kurumunun menfaat uğruna araçsallaştırıldığını ortaya koydu. Yapılan denetimlerde, sadece 2024 yılı içerisinde 3 bin

İSLÂM
DÜŞMAN-
LIĞI BATI-
CILIK EZAN
YASAĞI İÇKİ
KUMAR
ZİNA FUHUŞ
CİNAYET
HIRSIZLIK
LAİSİZM
FAŞİZM
5816 PUT
ADAM
SAHTE
KAHRAN
MAN İHA-
NET MASKE

ZULÜM PUTLAŞTIR-
MA KURGU İSTİSMAR BATI
TAKLİTÇİLİĞİ MAYMUNLAŞMA
RUHSUZLUK MÜRTED MÜNA-
FIK BATI UŞAKLIĞI KÖKSÜZ-
LÜK TASFİYECİLİK KÜFÜR YALAN
HAIN SATILMIŞ BATIL CEHALET
DALALET EŞKİYA RUH İNFAZI
KÖKTEN KOPUŞ MİLLİ ŞEFLİK
DESPOTİZM JAKOBENİZM ELİ-
TİZM VESAYETÇİLİK TEPEDEN
İNMECİLİK STATÜKOCULUK
POZİTİVİST BAĞNAZLIK TEK
TİPÇİLİK ASİMİLASYONCULUK
REDDİ MİRAS KÜLTÜREL KOPUŞ
HALKSIZ HALKÇILIK DAYAT-
MACILIK BEYAZ TÜRKÇÜLÜK
TOPLUM MÜHENDİSLİĞİ
RESMİ İDEOLOJİ OLIGARŞİ

936 hileli boşanma incelemesi yapılırken, 2 bin 606 kişinin yetim maaşı alabilmek adına kâğıt üzerinde eşinden boşandığı tespit edildi.

Mesele sadece bir sistemin boşluktan faydalanıp menfaat devşirmekten öte aile gibi mukaddes değeri olan bir kurumu 3 kuruşa oyuncak gibi kullanmaya kalkma pervasızlığıdır. Aile, ilahi bir emanet ve cemiyetin sarsılmaz kalesi olması gerekirken, bugün üç kuruşluk bir maaş için masaya yatırılan, pazarlık konusu edilen bir "meta" haline getirilmiş durumda.

İnsanlar, "sistemden ne koparırsam kârdır" mantığıyla, en mahrem ve en kutsal değerini kâğıt üzerinde feda etmekte beis görmüyor. Netice itibarıyla haksız ödenen aylıkların faiziyle geri alınması bir devlet prosedürüdür ancak yıkılan ahlâkî değerlerin ve haysiyetin geri alınması mümkün değildir. Bu manzara, aile kalemizde açtığı en büyük gediklerden biridir.

KUŞADASI BELEDİYESİNDE YOLSUZLUK ÇARKI KIRILDI

Kuşadası Belediyesini rüşvet ve irtikap sarmalına hapseden kirliliğe, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın operasyonu ile deşifre edilerek etkisiz hale getirildi. Aralarında Belediye Başkanı Ömer Günel, Yapı Kontrol Müdürü Mustafa Burak Gündeş ve Belediye Mimarı Meral Celep'in de bulunduğu 5 kişi yolsuzluk suçlamasıyla tutuklanarak cezaevine gönderildi. Soruşturmanın seyrini değiştiren MASAK raporları ve geriye dönük HTS kayıtları, hizmet adı altında dönen kirliliğe para trafiğini ve kamu kaynaklarının şahsi çıkarlar doğrultusunda manipüle edildiğini ortaya koyuyor. Belediye yetkilerini kendi menfaatleri için kullanan bu yapılanma, yargı kararıyla tamamen tasfiye edilmiş durumda.

RAMAZAN HOCAYA 5816 ZULMÜ

Manisa Turgutlu'da 34 yıllık felsefe öğretmeni Ramazan Avuşmak, derste kurduğu hiçbir hakaret içermeyen cümleler bahane edilerek 5816 sayılı kanun kapsamında tutuklanıp cezaevine gönderildi. Bir öğrencinin sorusu üzerine Atatürk'ün sanatçıdan ziyade asker ve savaşçı kimliğinin ön planda olduğunu söyleyen hoca, okul idaresi ve Kemalist çevrelerin organize ettiği bir ihbarla "fikir infa-

zına" kurban edildi. Tutuklama kararının ardından bazı öğrenciler baskı altında ifade verdiklerini itiraf ederek beyanlarını geri çekti. Katillere ve uyuşturucu satıcılarına gösterilen müsamahanın binde birinin 34 yılını eğitime adanmış bir hocadan esirgenmesi, 5816 sayılı kanunun Müslüman Anadolu evladının ensesinde bir cellat satırı gibi kullanıldığını bir kez daha kanıtıyor.

BESLEDİKLERİ BATAKLIĞI PROTESTO EDİYORLAR ÖNERİLERİ DE LAİK EĞİTİM!

Murat Bayar'ın toplumsal yaralara derman aradığı yazısı, yaranın asıl müsebbibi olan "laik-Batıcı" zihniyeti yeniden çözüm gibi sunuyor. Gülsüm Kav ve Canan Arın gibi isimler kadın cinayetlerini eleştirirken, bu şiddeti doğuran laik eğitim kısılcısındaki manevi değerlerden kopuşu görmezden geliyor. On yıllardır Batıcı bir yaşam tarzına zorlanan Türkiye'deki toplumsal bozulma ve artan cinayetler aslında laikliğin bir sonucudur. Çözümün İslâmî bir yönetim biçimi olduğu gerçeği ortadayken, bir asırdır milleti kendi değerlerine yabancılaştıranlar, sebep oldukları yıkımın faturasını yine İslâm'dan uzaklaşma teklifleriyle ödetmeye çalışıyor.

CHP ZİHNİYETİ ÜSKÜDAR'I TARİHİNDE İLK KEZ BORÇLANDIRDI! GİRDİKLERİ YERDE OT BİTMİYOR

Üsküdar Belediyesi, tarihinde görülmemiş bir rezalete sahne oluyor. İki yıl evvel 150 milyon TL nakit para ve 2,5 milyar TL değerinde taşınmazla, tek kuruş borcu olmadan koltuğa kurulan CHP yönetimi, bugün maaş ödeyemez hale geldi. Belediye Başkanı Sinem Dedetaş'ın 13 milyar TL'lik bütçenin yüzde 10'una kadar kredi kullanma talebi, mart ayı meclis toplantısında patlak veren krizin fitilini ateşledi. Bu borçlanma talebi bir "yatırım" hamlesi değil, batırdıkları gemiyi yüzdürme çabasıdır. Devrildikleri her yeri kurutan, buldukları her kuruşu iç eden ve çıktıklarında arkalarında dağ gibi borç bırakan bu şürekânın elinde Üsküdar, adeta yağmalanmış bir şehre döndü. Personel maaşlarını bile ödeyemeyecek kadar acizleşen, esnafa borcunu takan bu yönetim, banka banka gezip faizli kredilerle Üsküdar'ın geleceğini ipotek altına alma derdinde. CHP zih-

niyeti, halkın rızıkına çökerken, yerel yönetimlerin devletin sıkı kontrolü ve denetimi altında olması gerektiğini bir kez daha ispatlıyor.

GAMZE GÖKÇE İSİMLİ SÖZDE YAZAR İSLÂM'A VE MÜSLÜMANLARA HAKARET ETTİ

Yazar olduğunu iddia eden Gamze Gökçe isimli alçak, yayınladığı bir videoda İslâm'ın temel ibadetlerini doğrudan hedef aldı. Gökçe, Kemalizm bataklığının yeni popülerleştirilmeye çalışılan "Gök Tengri" inancını öne sürerek İslâmî değerlere kin kismaya başladı. Namaz ibadetini "abuk subuk yere kapanmalı hareketler" diyerek aşağılama cüretinde bulundu. On Bir Ayın Sultanı Ramazan-ı Şerif'i ve oruç ibadetini karalamaya kalkan alçak, kurban kesen Müslümanları da "hayvanlara işkence eden bilinçsiz insanlar" olarak nitelendirdi. Gelen sert tepkiler üzerine küstahlığını artırarak kendisine tepki koyanlara "çöl fareleri" diyerek hakaretler yağdırdı. Bu toprakların değerlerine hakaret etmeyi maharet sanan bu dil, Müslüman Anadolu'nun sabrını zorluyor. "Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama" suçundan Burdur Sulh Ceza Hakimliği'ne sevk edilen Gamze Gökçe, çıkarıldığı mahkemece tutuklanarak cezaevine gönderildi.

ORTAYLI'NIN YERİ SULTAN FATİH'İN YANI DEĞİL ANITKABİR'İN ÇEVRESİDİR

Ömrünü Kemalist rejimin ve resmî tarih tezlerinin savunuculuğuna adanmış İlber Ortaylı, vasiyetinde İstanbul'u istememesine rağmen Fatih Camii Haziresi'ne defnedildi. Mahmut Esad Coşan ve Teoman Duralı gibi bu toprakların öz evlatlarına kapatılan hazire kapıları, ecdada yönelik ithamları ve Siyonist tezlere hizmet eden açıklamalarıyla bilinen bir isme açılmış oldu. Fatih Sultan Mehmed Han'ın dinin dibine Batıcı ve laikçi ezberlerin sözcüsünün gömülmesi manevi bir suikasttan başka bir şey değil. Madem Kemalist tarih anlayışının bayraktarlığı yapılıyor o zaman onların yeri Sultan Fatih'in yanı değil Anıtkabir'in çevresidir.

OSMANLI'DA KÖYLÜYÜ TOPRAĞA BAĞLAYAN TEŞVİKLER

Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu

Kapitalizm öncesi insan doğal insandır. İslâm tarım ekonomisinin mühim bir kaynağını, fetihler sonucu ortaya çıkan uygulamalar teşkil etmektedir. Benû Nadîr toprakları fethedildiğinde (625), topraklar, mülkiyeti devlete ait olmak üzere kullanım hakkı verilerek gazilere dağıtılmıştı.

Orta Çağ muhasebeleri düzensiz bir şekilde tutulan notlardan ibaret olup yalnızca alınan ve satılan şeylerle ilgili rakamlardır. Bu notlar hesap hatalarıyla doludur. Günümüzdeki köy bakkalları bile daha düzgün ve akıllı muhasebe düzenine sahiptir.

Kapitalizm öncesi insanında zihinsel yetersizliğin yanı sıra bir de irade yetersizliği olduğu söylenebilir. İktisadî yaşantıdaki inanılmaz yavaşlığın nedeni de budur. Amaç, her şeyden önce rahat yaşamaktır. Bu insanlar hiçbir şölen, eğlence fırsatını kaçırmamaktadırlar. Çocuklar okula gitmeyi ne kadar seviyorsa onlar da işe gitmekten o kadar hoşlanmaktadırlar. Başka türlü yaşamak mümkün olmadığı zaman, gerçekten paraya ihtiyaç duydukları zaman çalışmaktadırlar. Hakikaten para kazanma aşkıyla yanıp tutuşan insanlarla karşılaşmak mümkün görünmemektedir. Bu tutum ve zihniyeti kapitalizm öncesi bayram günlerinin çokluğu yansıtabilir.

Kapitalizm öncesi insanı, hiç sorgulamadan, itiraz etmeden ve eleştirmeden yakınları ve ustaların söylediklerini kabul eder. Bir insan ne kadar az gelişmişse model, gelenek, otorite ve ima gücüne o ölçüde boyun eğer. İnsanı daha önce

yapmış olduğunu, bildiğini tekrarlamaya ve kendi bildiğinden şaşmamaya iten şey alışkanlıktır. Tönnies (1855-1936) alışkanlığı tecrübeden kaynaklanan istek olarak tanımlar. Başlangıçta insana anlamsız gelen fikirler zaman içinde kendisine hoş görünmeye başlar. Ancak bütün bunlar, hareketli bir varlık olan insanı kendine kolay gelen hareketleri tekrarlamaya, bir başka deyişle öğrendiğiyle yetinmeye ve her türlü yeniliğe karşı duyarsız kalmaya, hattâ düşmanlık beslemeye, kısaca gelenekçi olmaya itmektedir. Öyleyse insan, psikolojik gelişmesini yönlendiren belli bir uygarlık tarafından şartlandırılmaktadır. Pek fazla karşılaşılmayan girişimcilik ruhu ve bağımsızlık duygusu gibi özellikler, yeteneklerin ancak uygun şartlar altında gelişebileceğine bağlı olarak sönüp gider.

Kapitalizm öncesinde ihtiyaçların karşılanması, gelenekçilik ve atalet hâkimdir. Hiçbir şeyin gelip bozamayacağı bir dinlenme hâlini andıran organik bir hayat söz konusudur. Bu, St. Thomas'ın (1225-1274) dünyaya bakış sisteminin en kusursuz hâlidir. Bu ideal bakış açısı insanların sınıflara ve loncalara bölmekte; bireylere kendilerini geliştirip kusursuzluk aşamasına çıkarabilecek-

Buhran döneminde ortaya çıkan an-garya ile işletilen büyük çiftlikler ile büyüklü küçüklü işletme, parçalı ve eğri büğrü tarla şekilleri ortadan kaldırılmıştır. Tam ferdî mülk olan topraklar zaman-la mîrî mülkiyet (devlet rakabesi) altına alınmıştır.

Kazanç tutkusuyla açgözlülüğün üretim, ulaşım ve ticaretin dışında aranması daha doğrudur.

leri sınırları belli çerçeveler sunmaktadır. İktisadî hayatı belirleyen düşünceler de aynı ideale boyun eğmektedir. İhtiyaçların karşılanması ve gelecekçilik ilkeleri, daha genel bir ilke olan ataletin ifadesidir.

Bu dinginliğin nasıl olup da tedirgin bir çırpınışa dönüştüğü, uzun süre durağan kalan toplumun birdenbire dinamik bir görünüme kavuşması, bu dönüşümü sağlayan ve eski dünyayı parçalayan unsurun kapitalist zihniyet olduğunu göstermektedir. Bu, günümüzde dolar zenginlerinden seyyar satıcıya kadar herkesin düşünce yapısını ve eylemlerini yönlendirmeye çalışan, dünyanın yazgısını etkileyen bir zihniyettir. Girişimcilik ruhu ve burjuva zihniyeti olmasaydı kapitalist zihniyet ortaya çıkmayacaktı. Girişimcilik ruhu; para tutkusu, serüven arzusu ve yaratıcılığın birleşimidir. Buna karşılık burjuva zihniyeti; düşünce, dikkat, sözleri tartarak konuşma, akılcı ölçülülük, düzen ve idare gibi niteliklere sahiptir.

Hz. Peygamber ilke olarak toprağın, ona intifa (kullanım hakkı) veya mülkiyet ile sahip olan kimse tarafından işletilmesini istemiştir. Hz. Peygamber devrinde iktâ' denen toprak uygulamaları sonraki İslâm devletlerinde de devam ettirilmiş, Osmanlılardaki tımar sistemi de bu yapının devamı olmuştur. Tarihî tatbikat, devletin siyasî nüfuza yol açan büyük toprak mülkiyetlerini engellemesi gerektiğini göstermektedir. Bu çerçevede kişinin işleyeceği toprakta tasarruf hakkına sahip olması, toprak ve tarım siyasetinin temelini teşkil etmektedir.

Hz. Peygamber toprağı işleyenine ona sahip olmasını ve toprağın boş bırakılmamasını esas almış, boş toprakların işletmeye açılmasını teşvik etmiştir. Büyük tarım arazilerinde kişilere kullanım hakkı tanınmakla birlikte, esasen devlet mülkiyeti korunmuştur. Bu çerçevede topraklar, kişilere işletilmek üzere sınırlı mülkiyetle verilmiş, yani iktâ' edilmiştir. Başlangıçta boş arazilerin değerlendirilmesi amacıyla uygulanan iktâ', za-

manla kamu görevlilerine ve askerlere maaş karşılığı verilen bir sistem hâline gelmiştir. Bu yapı İslâm devletlerinin en önemli kurumlarından biri olmuş, Hz. Peygamber döneminde başlayan bu uygulama sonraki dönemlerde tımar sistemi olarak varlığını sürdürmüştür.

Hz. Peygamber devrinde iktâ' denen toprak konusundaki uygulamalar, sonraki İslâm devletlerinde de devam ettirilmiştir. Osmanlılardaki tımar sistemi, iktâ'ın devamından başka bir şey değildir. Tarihî tatbikattan çıkardığımız netice, devletin siyasî nüfuza yol açan büyük toprak mülkiyetlerine mâni olması gereğidir. Burada kişinin işleyeceği toprakta hak sahibi olması gereğini (tasarruf hakkı) toprak ve tarım siyasetinin esası olarak tespit ediyoruz. Hz. Peygamber ilke olarak toprağı işleyenine ona sahip olmasını ve herhâlde toprağını boş bırakmamasını istemiştir. Boş toprakların da işletmeye açılması özendirilmiştir. Büyük tarımsal topraklarda kişilere kullanım hakkı tanınmakla birlikte, kural olarak devlet mülkiyeti kabul edilmiştir.

Hz. Peygamber döneminde topraklar bu şekilde, kişilere işletilmek üzere sınırlı bir mülkiyetle verilmiş, yani iktâ' edilmiştir. Önceleri boş toprakları işletmeye açma amacıyla yapılan iktâ'lar önemliken, sonraları kamu görevlilerine ve giderek askerlere maaşları karşılığında yapılan toprak iktâ'ları önem kazanmıştır. Bu sistem İslâm devletlerinin en önemli kurumlarından biri hâline gelmiş, Hz. Peygamber döneminde başlayan iktâ' uygulaması sonraları tımar sistemi olarak yaşatılmıştır.

Selçuklu ve Osmanlılardaki iktâ' ve tımar sistemleri bu birikime dayanarak toprakta devlet rakabesi ve küçük tarım işletmeciliğini XX. yüzyıl başlarına kadar sürdürmüştür. Sonuçta Osmanlılarda küçük ve müstakil işletme tipi umumîleşmiştir (çift-hâne sistemi). Osmanlı Devleti toprak sisteminde bu ilkeyi uygulamış, verimli topraklara ulaşmak için göç edenler ile iskâna mecbur

edilenlerin boş ve sahipsiz arazilere yerleştirilmesiyle küçük ve müstakil işletme tipi yaygınlaşmıştır. Osmanlılar bu iskân işlerini disiplinli bir şekilde yürütmüş, her köylü ailesinin işleyip geçinebileceği kadar toprağına sahip olmasını hem hak hem de vazife olarak telakki etmiştir (çift-hâne sistemi).

Buhran döneminde ortaya çıkan angarya ile işletilen büyük çiftlikler ile büyüklü küçüklü işletme, parçalı ve eğri büğrü tarla şekilleri ortadan kaldırılmıştır. Tam ferdi mülk olan topraklar zamanla mirî mülkiyet (devlet rakabesi) altına alınmıştır. Böylece her biri bir bütün olan bu işletmelerin optimum büyüklüğünün korunması için alım satımı, mirasçılara taksimi, parçalanması ve kiraya verilmesi hukuk dışı bırakılmıştır. Bu sistemde devletin elde edeceği gelirin büyük bir kısmı tımar kesimi içerisinde belli gider alanlarına tahsis edilmiştir. Buna göre tarımdan alınan vergi, devlet araya girmeden doğrudan doğruya büyük ölçüde asker olan tımar sahiplerine bırakılmıştır.

Tımar, Selçuklu iktâ' sisteminin bir devamıdır. Bunun esası, devlet mülkiyeti (rakabe) altındaki toprakların, yine birer devlet memuru olan ve maaşlarını tımarlarının gelirlerinden (vergi) bizzat alan sipahîlerin gözetiminde, kullanım (intifa) hakkına sahip köylüler tarafından işletilmesidir. Bir başka açıdan tımar, geçimlerini sağlamak veya hizmetlerine ait masrafları karşılamak üzere bir kısım asker ve memurlara, muayyen bölgelerden kendi nam ve hesaplarına tahsil yetkisi ile birlikte tahsis edilmiş, çoğunluğu toprak olan vergi kaynaklarına verilen isimdir.

XVI. yüzyılda bunun malî sistem içerisindeki payı %37 idi. Bu oran zaman içerisinde, ekonominin nakdîleşmesine paralel olarak azalmıştır. Osmanlı malî sisteminde devletin tarımdan elde edeceği gelirin büyük bir kısmı tımar kesimi içerisinde belli gider alanlarına tahsis edilmekteydi. Buna göre devlet, ziraatten alacağı vergiyi kendisi araya girmeden doğrudan doğruya büyük bir

kısmı asker olan tımar sahiplerine bırakıyordu. Zirâî topraklarda devlet (mirî) mülkiyeti esas kabul edilerek tespit edilen optimum (en uygun) toprak büyüklüklerinin bozulmamasına özen gösterilmiştir. Özel mülkiyet altındaki bahçelerde sabanla ziraat yapılması hâlinde, bu toprakların otomatikman mirî hâle geleceği kanunlaştırılmıştır.

Nazarî yaklaşımlara göre, fiilî durumlara bakarak Ege adalarıyla birlikte Rumeli'nin haracî, Anadolu'nun ise çoğunlukla öşrî topraklar olması gerektiği ileri sürülmüştür. Ancak Şeyhülislam Ebussuûd Efendi'nin (1490-1573) fetvalarından sonra bütün Osmanlı topraklarının mirî statüsünde olduğu kabul edilmiştir. Yalnız bu tımar topraklarından sipahînin, dolayısıyla devletin payına düşen gelirlere kira değil, öşür denilmiştir.

Tımar sisteminin gerilemesiyle iç güvensizliğin artması arasında güçlü bir etkileşim vardır. Hem sipahîlerin hem de köylülerin topraklarını bırakıp özellikle şehirlere göç etmeye başladıkları görülmüştür. Çeşitli sebeplerle boş bırakılan tımar toprakları zamanla özel mülkleşmiş, devlet başlangıçta bu gelişime karşı çıkmakla birlikte fiilî durumu onaylamak zorunda kalmıştır.

Tanzimat, tımar sisteminin hukukî varlığını ortadan kaldırmıştır. Artan yabancı baskısı, ülke topraklarına daha kolay müdahale edilebilmesi için liberal bir toprak düzenini beraberinde getirmiştir. 1858 Arâzi Kanun-nâmesi ile zirâî topraklarda özel mülkiyet hukukî meşruiyet kazanmış, mirî toprakların el değiştirmesi hızlanarak yaklaşık %70'i özel mülkiyete geçmiştir ve 1926 İsviçre Medenî Kanunu'na giden süreç başlamıştır.

Mirî arâzi sisteminin değişmesi, Türkiye'de köyden kente göçün, toprak rantlarının, gecekondulaşmanın ve imar aflarının en önemli sebeplerinden biri olmuştur.

ÜSTAD NECİP FAZİL'İN DİLİNDEN "RÂBİTA"

Üstad Necip Fazıl Kısakürek'in "rabita"nın hikmet ve hakikatlerini anlattığı, ehl-i zahir çevreler tarafından râbîta hakkında atılıp tutulan sözlerin ne kadar boş ve tutarsız olduğunu gösterdiği ve bu meseledeki çoğu incelikleri kendi hatıralarından da yola çıkarak anlattığı konferansından bir bölümünün metin dökümünü siz okuyucularımıza sunuyoruz.

Râbîta esrarın esrarıdır. Ve zahir ehli tarafından birtakım itirazlar görmüş bir mesele... Fakat bâtin ehli bunu cevaplandırmıştır.

Râbîta çok mühim bir dâva... Râbîta, fena fillah (Allah'ta fani olmak) makamına ulaşmış -ulaşmamışsa râbîta eden de yandı, ettiren de... Hele ettiren- mürşide, onun hayalini hiçbir an kaybetmeden kendini mürşit halinde görünceye kadar... İki tür-lüsü var... Biri, kalbini geniş bir dehliz farzeder, mürit... Eğer zayıf bir müritse böyle başlar. Ve o dehlizden pirini geliyor gibi görür. Namazında, zikrinde, niyazında, her ân kalbindeki dehlizden mürşit gelmektedir. Zor olanı "teleb-büsî râbîta"dır. Teleb-büs, giyinme, giyme demek... "Teleb-büsî râbîta» da mürşidin kılığına girmek... Yani öyle olacaksınız ki, eliniz acaba onun eli mi, diye düşüneceksiniz. Tabî bu iş sahtekârlıkla olmaz.

Râbîta onda erimek... Mürşitte... Ve çok ince bir sır...

Şimdi râbîtanın hakikatini anlatayım size... Ashabta bütün râbîta Allah Resûlünedir. Râbîta o kadar yerleşmişti ki, Hazret-i Ebu Bekir, hususî hallerinde, yani en zarurî hacet hallerinde bile râbîtadan kurtulamadığından şikâyet ettiğinde, Allah'ın Resûlünden aldığı cevap tebessümdü.

Tebessüm ve şu söz:

"- Ne güzel."

Bu da işin hakikatinin tam tecellisi...

Râbîtaya itiraz felâkettir. Çünkü leblebi kafalılar zannederler ki, râbîta demek şeyhini mübalağa ile büyütme, gaye zannetme! Asla... O şeyhinin kılığında İlâhî huzura doğru çıkmak için bir bilet almaktan başka bir şey değil...

Sırası gelmişken kaydedelim. Günün ucuz, gayet ucuz, bayağı ve ahmak inkâr modası içinde bir de formül vardır:

"- Allah'la kul arasına girilir mi?"

Cevap vereyim; siz de söyleyenlere aynı karşılığı verin...

Bana, bunu söyleyen bir profesöre şöyle dedim:

"- Yahu, sen Üsküdar'a gitmek için bile vasıtaya muhtaçsın!.. Bütün beşerî vasıtaları elinden alsam, sen, acaba potin mi giyebilirsin, sigara mı içebilirsin, yemek mi yiyebilirsin?... İlâhî huzura gitmek için vasıtasızlık ne demek? Elbette vasıtaya ihtiyaç var... Elbette Allah'la kul arasına girilemez! Fakat, Allah'la kul arasında münasebet kademeleri mevcut... Yoksa ey ahmak, Al-

lah'la kul arasına hiç kimse giremez!.."

Girmek mümkün mü ki girilsin!.. Bakın nasıl ucuz bir mantıkla işi ele alıp, nasıl hissettiriyorlar basitliklerini... Bunlar inkâr felsefesinin galiz taraflarıdır. İğrenç... Bu iğrençlikleri alt ederseniz, imanınız tam teşekkül eder.

Râbîta hâşâ, Allah'la kul arasına girmek değil... Hâşâ... Eğer bütün olarak, tüm olarak vasıtaya ihtiyaç olmasaydı, bir tane nebî ve resûl gelmezdi.

Üzerinde fazla duracak değiliz. Vecdimizi konuşturuyoruz. İnkâra cevap vermekle mükellef değiliz şu ân...

Ve râbîta, bir kirliyi temiz hale getire getire makamına tesliminin rejimidir. Baş rejimidir, ana rejimidir.

Velî demiş ki:

"- Siz işkembelerden yapılmış çorbaları içiyorsunuz da, bizi, kirli nefsi temizlemekten âciz mi görüyorsunuz?.."

Yani, onun temizlenmesini mümkün görüyorsunuz da, bir nefsin temizlenmesini neden kabûl etmiyorsunuz?.. Ne güzel... Râbîta, o huzura uygun kisveyle çıkmaktır!

Râbîtanın tesirini anlatayım... Kendimi ka-tiyyen misal olarak vermek istemiyorum. Fakat bu tesiri tam ifade için anlatmaya mecburum. Ve hiç de, kolay kolay tesir altında kalan bir insan olmadığımı bildiğim halde...

Bir namazda, Efendi Hazretleriyle beraber bulunduğumuz bir akşam, selâm vereceğim zaman dehşetler içinde ellerimin onun eli olduğunu gördüm. Sonra baktım ki, ellerim yine yerli yerinde... Buradaki sırta dikkat edin! Bu benim için bir makam, bir fazilet değil... Onun kuvveti, onun tesiri...

Şimdi son hüküm: Râbîtasız zikiri erdirici değildir. Fakat zikirsiz râbîta erdiricidir. O kadar kuvvetlidir râbîta... İnsanı alır, götürür yerine...

Hep o daha önce bahsettiğim nur meselesi...

Belki çok mahrem bir nokta ama bunu da anlatmadan geçemeyeceğim:

Bir gün, yine Efendi Hazretleri'nin huzurundaydık. Eyüp'te... Akşam namazı kılındı. Yemeğe indik, çıktık. Oturuyoruz ve konuşuyoruz. Yanında müritleri... Ben onların en hakiriyim ama bana bir lütufkârlığı var... O susuyor, ben konuşuyorum. Mütemadiyen... Diğerleri memnun... Çünkü O'nu ben konuşturuyorum.

Lâf arasında daldım ve içimden aynen

şöyle düşündüm, -keramet bahsiyle alâkâlıdır bu dikkat edin- dedim ki, "biz ne sefil insanlarız! Geliyoruz buraya, iki-üç saat geçiriyoruz.

Temizleniyoruz. Deminki işkembe misalinde olduğu gibi pamuk haline geliyoruz. Bir kokuşmuş işkembe iken pamuk... Çıkıyoruz, yine atılıyoruz çirkefimizin havuzuna!.. Ne utanmaz adamlarız biz!.."

İçimden düşünüyorum bunları... O susuyor.

Evet; dedim ki, "böyle olmaz bu iş... Bizde bu hassasiyet ve hâlisiyet yok... Bize bir tasarruf lâzım... Bizi olduğumuz yerden alsın, oturtsun hakikate!.. Başka türlü olmaz bu iş!.." Ve birdenbire müthiş bir his... Efendi Hazretlerinde gördüğüm kerametlerin en büyüğü bu, anlıyana... Bir şey oluyorum, ama ne?.. Bir maddî ağrı duymaya başlıyorum. Ama neremde? Onu da bilmiyorum. Bu ağrıyla birlikte tatlı da bir his içindeyim. Fakat nasıl?.. Anlamıyorum. Ve herkes susuyor.

Şöyle bir bakındım kendime... Doğru, ağrı kalbimde... Kalbim bir lâstik olmuş, çekiyorlar sanki... Evet, kalbim çekiliyor. Bu nasıl bir acı?.. Hayali bile imkânsız... Ve nasıl bir lezzet?.. Onu da tarife imkân yok...

Derin bir sessizlik içinde oluyor bunların hepsi... Ve Efendi Hazretleri bana bakıyor. Tam bağıracam anda birden hissediyorum meseleyi: "Sen mi tasarruf istiyorsun?.. Senin ona takatin var mı?.."

Ve derhal sığıyorum ruhaniyetine... Kalbim yerine geliyor.

Bunları bir yerde söyleyecek olursak inanmayanlar arasında, bütün bu anlattıklarımıza hokkabazlık gözüyle bakanlar bulunabilir. Bunlar, hayatımdan, yani bu işin çok çilesini çekmiş adamın hayatından yapraklardır size...

Sonra, müridde, intisaptan ve doğru yola gitmekten başka, birtakım tecelliler başlar. Bunlara "makam" diyoruz. Daha ileri dereceleri var...

Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu, Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Yayınları, 1982, s. 142-145

TEK MİLLETTİR

DÜNYA

BM Genel Kurulu, Afrikalıların köleleştirilmesini "insanlığa karşı işlenmiş en korkunç suçlardan biri" olarak tanıyan kararı 123 oyla kabul etti; ABD, İsrail ve Arjantin karşı oy kullandı, 52 ülke çekimser kaldı.

BAE

BAE Polis ve Genel Güvenlik Şefi Yardımcısı Dahi Halfan Temim, Körfez ülkelerine İsrail ile iş birliğini artırma çağrısı yaptı.

KATAR

Kassam komutanı Nizar Reyhan'ın oğlu Bera Reyhan, Körfez yönetimlerini eleştiren paylaşımı sonrası Katar'da gözaltına alındığını ve ardından sınır dışı edildiğini açıkladı.

PAKİSTAN

Pakistan'ın Ramazan Bayramı sürecinde Afganistan İslam Emirliği ile yürütülen ateşkesi ihlal ettiği bildirildi. Kunar'da ateş açılan bir araç nehre düştü, bir doktor şehit oldu, 5 kişi kayboldu.

İSRAİL

Batı Şeria'da Filistinlilere ait mülklere yönelik baskın ve yağma sürerken bir Filistinliye ait 150 büyükbaş hayvan çalındı. İsrail Savunma Bakanı Katz'ın, Filistinli tutsağa yönelik cinsel saldırı görüntülerine rağmen askerleri destekledi. Gazze'de

yardım noktalarına ulaşmaya çalışan sivillere ateş açıldı. İsrail Meclisi Komitesi, Filistinli mahkûmlar için idam cezası öngören tasarımı kabul etti. Bir Filistinli babaya, alıkonulduğu sırada bebeğine işkence görüntüleri zorla izletildi. Batı Şeria'da yerleşimcilerin kundaklama saldırılarında ev ve araçlar yakıldı, gözaltılar oldu. İsrail Suriye'de askeri hedeflere hava saldırıları düzenledi. Ramazan'ın son cuma gününde Mescid-i Aksa'ya girişler büyük ölçüde kısıtlandı. Gazze'de bombardıman sürerken Lübnan'ın Beyrut, Bekaa ve güney bölgeleri de hedef alındı. Bedavi Mülteci Kampı'na saldırıda Hamas yöneticilerinden Vesim Atallah el-Ali ve eşi şehit oldu. ABD-İran gerilimi sonrası Batı Şeria'daki geçiş noktaları kapatıldı. İsrail'in toprak yönetimine ilişkin yeni düzenlemelerinin fiili ilhak sürecini hızlandırdığı değerlendirildi. Yitzhak Kroizer, 2'si çocuk 4 Filistinlinin şehit edilmesini "Cenin'de masum çocuk yok" sözleriyle savundu.

ABD

Zohran Mamdani belediyede LGBT birimi kurdu. ABD'nin İran'a saldırısı sonrası Epstein dosyasına yönelik internet aramalar yaklaşık yüzde 90

düştü. ABD yönetimi, acil durum yetkisiyle İsrail'e 151,8 milyon dolarlık mühimmat satışını Kongre incelemesi olmadan onayladı. Kongre'de Filistin lehine slogan atan eski Deniz Piyadesi McGuinness güvenlik tarafından salondan çıkarılırken kolu kırıldı.

FRANSA

Nice'te düzenlenen Filistin etkinliğinde bir Yahudi etkinliği taciz edip saldırıya uğramış gibi davranıldı.

ALMANYA

Başbakan Friedrich Merz, Gazze protestosuyla karşılaşmasına rağmen İsrail'e desteğini yineledi. Volkswagen'in İsrail hava savunma sistemleri için parça üretimine yönelik görüşmeler yürüttü. Almanya'nın geçmişte İsrail'in Dimona nükleer projesine gizli finansman sağladığı ortaya çıktı.

ARJANTİN

Devlet Başkanı Javier Milei, kendisini "dünyanın en Siyonist lideri" olarak tanımladı.

İSVEÇ

İsveç Demokratlar Partisi, erkek çocuk sünnetine getirilecek yasağın Yahudilere uygulanmamasını, Müslümanlara uygulanmasını önerdi.

FAS

Fas'ın birçok kentinde yüzlerce kişi, İsrail'in Filistinlilerin Mescid-i Aksa'ya girişini engellemesini protesto etti. Bayramın ilk gününde düzenlenen gösterilerde Filistin'e destek sloganları yükseldi.

DÜNYA

Batı merkezli oyun endüstrisi yıllardır "iyi adam" rolünü Washington'a, "kötü adam" rolünü ise Müslümanlara biçerken, Filistinli yazılımcı Rasheed Abueideh, Siyonist işgalin "Büyük Felaketi" olan 1948 Nekbe'yi dijital bir siper haline getiriyor. "Dreams on a Pillow" (Bir Yastıkta Hayaller) projesi, sadece bir oyun değil, hafıza kırımına karşı başlatılmış bir teknolojik intifada! Oyunun karşı karşıya kalması muhtemel olan baskılara karşı dünya genelinde Filistin gönüllülerince destek imzaları toplanıyor.

ABD

ABD'de İsrail'e yönelik toplumsal destek tarihin en düşük seviyesine geriledi: Kayıtlı seçmenlerin çoğunluğu artık işgal rejimine olumsuz bakarken, Gazze'deki soykırım ve bölgesel saldırganlık nedeniyle özellikle genç nesil ve bağımsız seçmenler arasında Siyonist yönetime duyulan tepki rekor seviyeye ulaştı.

Prof. John Mearsheimer, ABD dış politikasının milyonlarca insanın ölümüne yol açtığını söyledi.

ABD'nin Michigan eyaleti, Siyonist ideolojinin bölgedeki önemli temsil noktalarından biri olan Temple Israel Sinagogu'na yönelik gerçekleştirilen bir eylemle sarsıldı. West Bloomfield kentinde yaşanan hadisede, bir kişi aracıyla binaya girdi. Hadisenin ardından silahlı çatışma yaşandı.

Eski Deniz Piyade Çavuşu McGuinness, salonda "Lütfen Amerika için ayağa kalkın, kimse artık İsrail için savaşmak istemiyor." sözlerini haykırdı. Ardından, "Filistin özgür kalacak." ifadelerini kullandı. Kendisini salondan çıkarmaya çalışan güvenlik görevlilerine azimle direndi, tuttuğu kapı kolu, kolunu kırmasına rağmen mücadeleyi bırakmadı.

İSPANYA

İspanya hükümeti, İsrail ile olan diplomatik münasebetlerinde köklü bir değişikliğe giderek Tel Aviv'deki büyükelçisini geri çağırma kararı aldı. İspanya, Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerin genel dış politika çizgisinden saparak farklı bir duruş sergiliyor. Başbakan Pedro Sanchez liderliğindeki hükümet, İran, Gazze ve Ukrayna gibi kriz bölgelerinde terörist İsrail ve müttefiklerinin oluşturduğu genel bloktan ayrı bir yol izliyor.

İSTİKLAL MAHKEMELERİ, ŞAPKA DEVRİMİ, HARF DEVRİMİ VE LOZAN

Murat Akdemir

Mahkemeler bilhassa 1925 yılındaki Şapka Kanunu'na karşı çıkanları, hilafeti geri getirmek isteyenleri ve dini kanaat önderlerini hedef tahtasına oturtmuştur. İsimlerinin başında şeyh, seyyid, hafız ve molla unvanı bulunan kişiler "her ihtimale karşı" denilerek tutuklanmış ve birçoğu idam edilmiştir.

ganı gibi çalıştığını göstermektedir. Bu kapsamda muhalif milletvekilleri, din adamları, kanaat önderleri ve toplumda etkili kişiler çeşitli suçlamalarla yargılanmış, önemli bir kısmı idam veya ağır cezalara çarptırılmıştır. Mahkemelerin bu yönü, onları siyasî hesaplaşmaların yürütüldüğü bir zemin hâline getirmiştir.

Takrir-i Sükûn Kanunu'nun kabulüyle birlikte İstiklal

Mahkemeleri'nin yetki alanı daha da genişlemiş, özellikle Doğu vilayetleri başta olmak üzere Anadolu'nun birçok bölgesinde seyyar şekilde faaliyet göstermiştir. Bu mahkemeler yalnızca fiilî isyanları bastırmakla kalmamış, aynı zamanda potansiyel tehdit olarak görülen unsurları da hedef alarak geniş çaplı tutuklamalar ve yargılamalar gerçekleştirmiştir. Bu süreçte toplum üzerinde güçlü bir baskı ve korku ortamı oluşmuştur.

Yargılamaların önemli bir kısmı somut delillere dayanmaktan ziyade hâkimlerin kanaatlerine göre yürütülmüş, hızlı karar alma ve infaz uygulamaları ciddi adli hatalara yol açmıştır. Yanlış kişilerin cezalandırılması, hatta başkası yerine idam edilenlerin bulunması gibi örnekler bu sürecin ne denli sert ve kontrolsüz ilerlediğini göstermektedir.

Mahkeme heyeti üyeleri arasında sık sık

Bu yazımızda İstiklal Mahkemeleri, şapka ve harf devrimleri ile Lozan'ın ardındaki gerçekleri ele aldık. Tek parti döneminde İslâmî kimliğe yönelik tasfiyeyi, hukukun nasıl bir infaz aracına dönüştüğünü ve bin yıllık mirasından koparılmaya çalışılan milletin ödediği ağır bedelleri inceledik ve unutmaya yüz tutan bu tarihî vakaları tekrar hatırlatmak istedik.

İSTİKLAL MAHKEMELERİ

İstiklal Mahkemeleri, Millî Mücadele yıllarında ve Cumhuriyet'in ilk döneminde iç güvenliği sağlamak, asker kaçaklarını ve isyanları bastırmak amacıyla kurulmuş yargı organlarıydı. İlk kuruluş safhasında Meclis denetimi altında faaliyet gösteren bu mahkemeler, kararlarını Meclis onayıyla infaz eden bir yapıya sahipken özellikle Lozan Antlaşması sonrası bin yıllık İslâm hukuku mirasının reddedilip Batılı sistemlerin getirilmesiyle birlikte

bu denetim ortadan kalkmış, mahkemeler doğrudan yürütme otoritesine bağlı ve hesap sorulamayan bir mekanizmaya dönüşmüştür. Bu dönüşümle birlikte İstiklal Mahkemeleri'nin işleyişi de köklü biçimde değişmiştir. Yargılamalarda klasik hukuk kurallarının büyük ölçüde dışına çıkmış, sanıklara avukat tutma, savunma yapma ve temyiz hakkı tanınmamıştır. Lozan süreciyle hedeflenen "kültürel kapitülasyon" ve Batılılaşma hamlelerini halka cebren kabul ettirmeyi amaçlayan bu "iç sömürgecilik" aygıtında, verilen kararlar kesin kabul edilmiş ve çoğu zaman aynı gün içinde infaz edilmiştir. Mahkeme üyelerinin önemli bir kısmının hukukçu olmaması, buna rağmen ölüm dâhil ağır cezalar verebilmeleri, bu kurumların hukukî bir mahkeme olmaktan ziyade yerli toplumsal dokuyu, İslâmî anlayışı yok ederek yeni bir kimlik inşa eden olağanüstü bir infaz or-

Şapka Kanunu'nun ilanı, Anadolu'nun pek çok yerinde halkın geleneksel ve dini alışkanlıkları sebebiyle sert tepkilerle karşılanmıştır. Zaten amaç da sadece Batılılaşma değil aynı zamanda ibadete de engel teşkil etmesi. Ve bu vaziyet de millet nezdinde ciddi bir huzursuzluk oluşturmuştur.

ciddi görüş ayrılıkları yaşanır, karar odasında kavgalar çıkar ve hatta birbirlerine tabanca çektikleri bile olurdu. Böylesine düzensiz ve keyfi bir ortamda, korkunç adli hataların yaşanması kaçınılmaz bir sonuçtu. Ankara İstiklal Mahkemesi; Kel Ali, Kılıç Ali ve Necip Ali adlı üyelerinden dolayı tarihte "Üç Aliler Divanı" olarak anılmıştır. Bu mahkemeler, dönemin iktidarı tarafından topluma dehşet saçma ve siyasi muhalefeti tasfiye etme aracı olarak kullanılıyordu. İktidara alternatif olabilecek ne zaman yeni bir parti kurulsun, o partinin üyeleri bu mahkemeler aracılığıyla siyaset sahnesinden silinmiştir. Sadece 1920-1923 yılları arasında mahkemeler vasıtasıyla tüm muhalefet yok edilmiş ve yeni devlete doğru kanlı, dikensiz bir yol inşa edilmiştir.

Siyasi hesaplaşmalar kapsamında, İzmir suikastı girişimi bahane edilerek Milli Mücadele'nin önde gelen isimleri olan Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy ve Rauf Orbay gibileri idam talebiyle yargılanmıştır. Dönemin tek muhalif partisi olan Terakkiper-Cumhuriyet Fırkası, Hıyanet-i Vataniye kanununda yapılan ve dini siyasete alet etmeyi vatan hainliği sayan yasağa dayanılarak İstiklal Mahkemeleri tarafından kapatılmış, tüm şubeleri mühürlenmiştir. Böylece mahkemeler, sadece sokaktaki vatandaşı değil, Kemalist rejime muhalif olabilecek en üst düzeydeki askeri ve siyasi figürleri de acımasızca hedef almıştır.

İstiklal Mahkemelerinin yol açtığı kurbanların kesin sayısını tespit etmek, uygulanan rejim terörünün boyutu nedeniyle oldukça zordur. Ancak resmi rakamlara göre on binlerce kişi yargılanmış, binlercesi ağır cezalara çarptırılmış ve idam edilmiştir. Mahkemelerin ne denli kanlı işlediğini gösteren en çarpıcı itiraflardan biri, Ankara'da kadrolu infazcı olarak görev yapan Cellat Kara Ali'den gelmiştir; Kara Ali sadece kendi eliyle 5216 kişiyi ipe çektiğini belirtmiştir. Hatta o dönemde art arda yaşanan idamların çokluğundan dolayı Ankara'da ip kıtlığı bile baş gösterdiği ifade edilmiştir.

Mahkemeler bilhassa 1925 yılındaki Şapka Kanunu'na karşı çıkanları, hilafeti geri getirmek isteyenleri ve dini kanaat önderlerini hedef tahtasına oturtmuştur. İsimlerinin başında şeyh, seyyid, hafız ve molla unvanı bulunan kişiler "her ihtimale karşı" denilerek tutuklanmış ve birçoğu idam edilmiştir. Mustafa Kemal'in şapkayı millete giydirmek için yaptığı konuşmada sarf ettiği "gerekirse bazı kurbanlar da verelim" sözü, bu sürecin ne kadar sert geçeceğinin habercisi olmuş ve nitekim şapka uğruna çok kan akıtılmıştır.

İdamlar sadece asarak değil, zaman zaman halka daha büyük bir korku salmak için vahşi yöntemlerle infaz edilmiştir. Örneğin Diyarbakır'ın Hani ilçesinde 14 eşkıyanın yakalandığı duyurulmuş, ancak bunların başları kesilerek jandarma süngülerine takılmış ve halka korku salmak için cami bahçesindeki demirlere asılan bu kişilerin aslında bölgenin önde gelen alimleri ve şeyhleri olduğu anlaşılmıştır. İdam sehpalarının yetersiz kaldığı durumlarda insanların kalplerine kama sokularak öldürüldüğü anlatılmıştır. Ayrıca mahkeme üyeleri, babaların feryatlarına aldırmadan evvela gözleri önünde oğullarını asıp, ardından babaları infaz etmiştir.

Mahkemelerin aceleci ve keyfi kararlarına kurban giden pek çok trajik isim olmuştur. Sadece 22 yaşında olan genç âlim İbrahim Edhem, verdiği vaazlar sebebiyle Şeyh Sait kalkışmasının tertipçisi sayılarak darağacına gönderilmiş; cesedi yıllar sonra bozulmamış halde bulunmuştur. Erzurumlu Hacı Galip ve Hacı Osman gibi saygın isimler, protestoları sakinleştirmeye çalıştıkları halde sadece "tarikat şeyhi" oldukları için asılmış, hatta ölen kişinin cesedi "halka ibret olsun" diye sehpa sergilenmiştir. Hani ilçesinde 14 alimin başları kesilerek jandarma süngülerine takılmış ve cami korkuluklarında sergilenerek halka dehşet saçılmıştır. İdam sehpalarının yetmediği durumlarda insanların kalplerine kama sokularak öldürüldüğü, babaların gözü önünde önce evlatlarının asıldığı ve masum insanların evlerinin yakılarak mallarının yağmalandığı bu dönem, hukuk tarihine kara bir leke olarak geçmiştir.

ŞAPKA DEVRİMİ

Mustafa Kemal, 24 Ağustos 1925'te Kastamonu'da Panama şapkasıyla halkın karşısına çıkarak şapkayı "uygar ve milletlerarası kıyafet" olarak tanımlamıştır. Bu ziyaret sırasında yapılan konuşmalarda, modernleşme hedefi doğrultusunda gerekirse fedakârlıklar yapılabileceği vurgulanmıştır. Kastamonu gezisinin ardından devlet memurlarına şapka giyme mecburiyeti getirilmiş ve 25 Kasım 1925 tarihinde 671 sayılı "Şapka İktisası Hakkında Kanun" TBMM'de kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Şapka Kanunu'nun ilanı, Anadolu'nun pek çok yerinde halkın geleneksel ve dini alışkanlıkları sebebiyle sert tepkilerle karşılanmıştır. Zaten amaç da sadece Batılılaşma değil aynı zamanda ibadete de engel teşkil etmesi. Ve bu vaziyet de millet nezdinde ciddi bir huzursuzluk oluşturmuştur. Erzurum, Rize, Sivas ve Maraş gibi şehirlerde başlayan protestolar, Kemalist rejim tarafından İstiklal

Mahkemeleri aracılığıyla oldukça sert yöntemlerle bastırılmıştır. Dönemin yargı mekanizması olan İstiklal Mahkemeleri, hukukçu kimliğinden ziyade asker ve siyasetçi kimliği ağır basan isimler yönetiminde bir baskı unsuru olarak kullanılmıştır. Bu süreçte şapka giymeye itiraz edenler dahil olmak üzere fikir beyan eden gazeteci ve din görevlileri de ağır cezalara çarptırılmıştır.

Bu baskı döneminin en adi zulümlerinden biri de İskilipli Atif Hoca'ya yapılandır. Kanundan yaklaşık bir buçuk yıl önce yazdığı Frenk Mukallitliği ve Şapka adlı eseri sebebiyle yargılanan İskilipli Atif Hoca, daha önce başka bir mahkemeden takipsizlik almasına rağmen, Ankara İstiklal Mahkemesi kararıyla 4 Şubat 1926'da Ulus Meydanı'nda idam edilmiştir. İdamın ardından cesedinin ibret olması amacıyla üç gün boyunca sergilendiği tarihi kayıtlara geçmiştir.

Sivas'ta yaşanan hadiselerde ise şapka aleyhine hazırlanan bildirimlerin kahve duvarlarına asılması sebebiyle, mahkeme çok sert kararlar almıştır. Bu kapsamda bölgede bir kişi idam edilirken, çok sayıda kişiye 15 yıla varan ağır hapis ve sürgün cezaları verilmiştir. Bölge halkı üzerinde korku iklimi oluşturmak amacıyla kurulan gezici mahkeme heyetleri, cellatları ve askeri birlikleriyle birlikte gittikleri her yerde hızlı infazlar gerçekleştirmiştir.

Erzurum'daki protestolar sırasında askeri birliklerin müdahalesi sonucu ölümler yaşanmış, sürecin en dikkat çeken kurbanı "Şalcı Bacı" lakaplı Şöhret Bacı olmuştur. Bir kadın olmasına rağmen, oğlunun gözaltına alınmasına tepki gösterdiği ve Kemalist rejim aleyhine konuştuğu gerekçesiyle mahkemesiz şekilde idam edilmiştir. İdamı sırasında kimliğini gizlemek için başına un çuvalı geçirildiği belirtilen Şalcı Bacı, Türkiye tarihinde -hem de haksız yere- asılan ilk kadınlardan biri olarak tarihe geçmiştir.

Mücadelenin bir diğer merkezi olan Ri-

ze'de, Hamidiye kruvazörünün şehri denizden bombalaması halk üzerinde büyük bir travma meydana getirmiştir. 15 Aralık 1925'te cami önünde toplanan halkın üzerine ateş açılmasıyla başlayan süreçte, sadece bir gün süren yargılamalar sonucunda aralarında din görevlilerinin de bulunduğu sekiz kişi cami avlusunda idam edilmiştir. Bu hadise, Karadeniz halkının hafızasında hüzünlü türkülerle yer edinmiştir.

İnkılapların ekonomik boyutu da toplum üzerinde büyük bir yük oluşturmuş, yerli üretim yetersizliği sebebiyle Avrupa'dan kalitesiz şapkalar yüksek fiyatlarla ithal edilmiştir. Bir şapkanın bedelinin bir memur maaşına denk geldiği bu dönemde, halk idam korkusuyla geçim kaynağı olan hayvanlarını satarak şapka almak zorunda kalmıştır. Bu baskı ve zulümle gayrimüslim tüccarlar da bu ticaretten büyük kazanç sağlamıştır.

11 Ekim 1926 tarihinde kabul edilen Kıyafet Kanunu ile süreç daha geniş bir zemine yayılmış ve modernleşme hamlesi memurların ötesinde tüm topluma teşmil edilmiştir. Bu kanunla dini kıyafetlerin mabetler dışında giyilmesi yasaklanmış, Batılı tarzda giyim devletin resmî ve toplumsal kimliği haline getirilmiştir. Bu düzenleme, toplumsal hayatın her alanında İslâmî simgelerin tasfiye edilmesini ve yerine seküler bir dış görünüşün ikame edilmesini hedeflemiştir.

Şapka ve kıyafet düzenlemelerinin ardından gelen harf devrimi ile birlikte, toplumun tarihî birikimiyle olan bağı büyük ölçüde kopmuştur. Binalar üzerindeki kitabeler ve tuğralar kazınmış, binlerce yıllık el yazması eserler, hat levhaları ve dini metinler imha edilmiş veya sahipsiz kalarak zayi olmuştur. Bu kültürel dönüşüm, sadece alfabenin değişmesi değil, kütüphaneler dolusu mirasın bir gecede "okunamaz" hale gelmesi sonucunu doğurmuştur.

Kısacası 1925-1950 arasındaki tek parti dönemi, bazı tarihçiler tarafından devlet eliyle yürütülen ve bedeli ağır olan bir mühendislik projesi olarak değerlendirilmektedir. Resmî belgelerin ötesinde, bu süreçte yaşanan can kayıplarının ve toplumsal travmaların binlerle ifade edildiği kaynaklarla belirtilmektedir. Şapka ve kıyafet devrimleri, laik, Batıcı ve modern bir ulus inşa etme çabasının sembolleri olsa da, uygulama yöntemleri itibarıyla Anadolu halkının kolektif hafızasında kapanmaz yaralar bırakmıştır.

HARF DEVRİMİ

Türkiye'de 24 Kasım 1928 tarihinde gerçekleştirilen harf devrimi ile birlikte, bin yıldan fazla bir süredir İslâm ülkelerinin ve Türk milletinin kullandığı Kur'an alfabesi yasaklanarak yerine Latin alfabesi getirilmiştir. Bu ani değişiklik neticesinde ülkedeki okur-yazar oranı bir gecede sıfıra inmiş ve toplumun geçmişle olan din, dil, kültür ve gelenek bağı tamamen kesilmiştir. Eğitim seviyesi büyük bir düşüş yaşamış ve Cumhuriyet, önceki dönemlerin eğitim seviyesine ancak yıllar sonra ulaşabilmiştir. Harf devriminin gerekçesi olarak Arap alfabesinin zorluğu öne sürülse de, asıl gaye bin yıllık bir kültür birikimini bir anda anlaşılamaz hale getirmektir. Geçmiş medeniyetlere ait kayıtların ve eserlerin yeni nesiller tarafından doğrudan okunamaması, kültürel bir kopuşa sebep olmuştur. Ayrıca, Türkçeye Latin alfabesinin uyarlanması fikrinin ilk defa 1918 yılında Lenin'in isteğiyle Azerbaycan'da uygulanmış olması, bu değişimin tamamen yerel bir ilk olmadığını göstermektedir.

Henüz harf değişikliği tam olarak gerçekleşmeden önce, 28 Mayıs 1927 tarihinde çıkarılan 1057 nolu kanunla resmi binalar üzerindeki tarihi kitabelerin ve tuğraların kaldırılması süreci başlatılmıştır. Bu kanun doğrultusunda, her biri usta sanatkarların elinden çıkmış, paha biçilemez tarihî ve kültürel değere sahip sayısız Osmanlı tuğrası ve kitabesi, taş ustalarının çekiç ve keskinleriyle kazınarak yok edilmiştir. Kültür varlığı olarak korunması ve müzelerde sergilenmesi gereken bu eserler, Osmanlı'nın izlerini silmek adına acımasızca tahrip edilmiştir. İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt'taki meşhur kapısının üzerindeki Şevki Bey'e ait tuğra, Galatasaray Lisesi'nin kapısındaki muhteşem tuğra ve Eyüp Sultan semtindeki mekteplerin kitabeleri, bu kanun bahane edilerek sökülün veya üzeri kapatılan sayısız tarihî şaheserden sadece birkaçıdır.

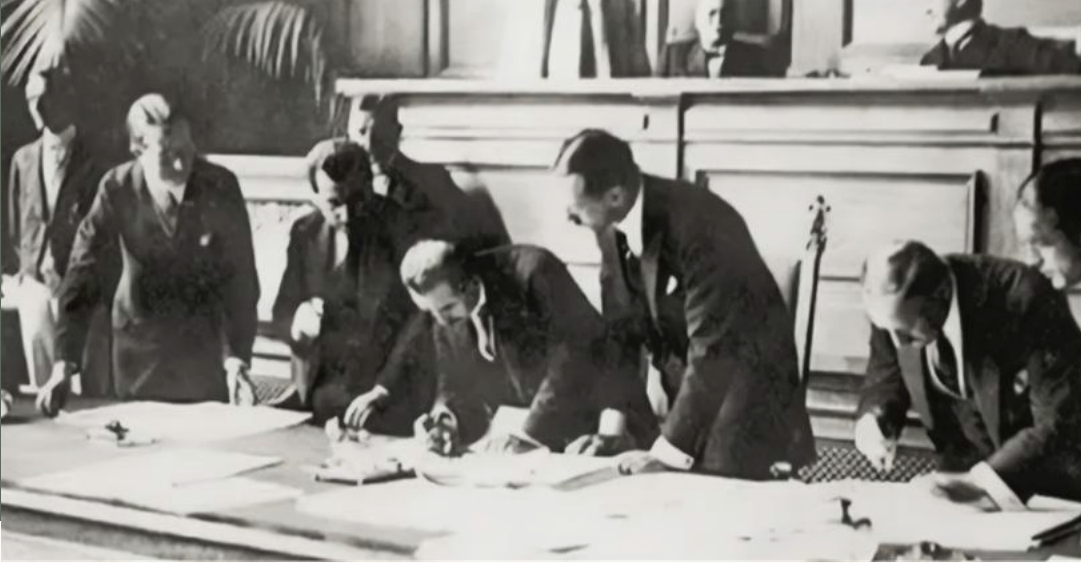
Harf devriminin ardından eski yazılı eserlere karşı büyük bir düşmanlık baş göstermiş, kütüphaneler dolusu Osmanlıca ve Arapça el yazması kitaplar imha edilmiştir. Örneğin, Balat'taki bir kütüphaneden at arabalarına yüklenen eski kitaplar Haliç'e dökülmüş, Ayaş'taki Mustafa Bünyamin Veli Hazretlerinin türbesi yanındaki kütüphaneden çıkarılan yüzlerce cilt nadide eser ise Ayaş Çayı'na atılarak kültür tarihimizden silinmiştir. Sadece kitaplar değil, 600 yıllık tarihî birikimi barındıran devlet arşivleri de bu tahribattan nasibini almıştır. Milyonlarca kıymetli ev-

rak, vakfiye ve tarihi belge, "kuru ot fiyatına" hurda kâğıt olarak Bulgaristan'a satılmış veya kâğıt hamuru yapılmak üzere SEKA fabrikalarına gönderilmiştir. Hatta Osmanlı matbaalarının depolarında bulunan tonlarca ağırlıktaki Kur'an-ı Kerim sayfalarının, kese kâğıdı yapılmak üzere esnafa satıldığı durumlar bile yaşanmıştır.

Devletin eski kitapları müsadere edip imha etmesi veya hurdaya ayırması karşısında halk, ellerindeki dini ve tarihi eserleri korumak için çareler aramıştır. Korku ve endişe içindeki Müslüman halk, evlerindeki Kur'an-ı Kerimleri, cönkleri ve el yazması kitapları sandıklara, çuvallara koyarak gece yarısı bahçelerine, kör kuyulara veya toprağa gömmek zorunda kalmış, bu eserlerin birçoğu yıllar sonra çıkarıldığında çürümüş veya fareler tarafından yenmiş halde bulunmuştur.

Harf inkılabı ile birlikte dini eğitime ve Kur'an öğretimine de ağır yasaklar getirilmiş, eski harflerle eğitim vermek adeta terörist muamelesi görmüştür. Kur'an okutmak ve öğrenmek isteyen halk, jandarma ve polis baskınlarından kaçarak mağaralarda, dağlarda ve ormanlık alanlarda gizlice dini eğitim faaliyetlerini sürdürmeye çalışmış, evlerde kurulan gizli Kur'an kursları sık sık güvenlik güçleri tarafından basılmıştır. Bu baskınlar sırasında Kur'an öğreten hocalara ve din alimlerine son derece sert ve onur kırıcı muameleler yapılmıştır. Jandarma ve polislerin evlere postallarıyla girerek çocukların gözü önünde Kur'an'ları yere atıp çiğnediği, ders veren kadın veya erkek hocaları öğrencilerin önünde darp edip tutukladığı olaylar dönemin acı hatıraları olarak kayıtlara geçmiş; eski harflerle dini eğitim vermek ağır hapis ve sürgün cezalarıyla cezalandırılmıştır.

Tek Parti devrindeki bu kültürel tasfiye süreci, kütüphanelerin boşaltılması ve tarihî evrakın imhasıyla sınırlı kalmamış, İslâmî içerikli yayınların sistematik olarak yasaklanmasıyla sürmüştür. Dönemin iktidarı, halkın dini bilgiye ulaşmasını sağlayan temel eserleri "irticaî" kapsamına alarak toplatmış ve imha etmiştir. Özellikle Kur'an-ı Kerim eğitiminde kullanılan elifbalar, ilmihaller ve dua kitapları bu yasakların ana hedefi haline gelmiştir. Bu uygulamalar, İslâmî referansları toplumsal hayattan ve yeni nesillerin zihninden tamamen silmeyi amaçlayan resmî bir devlet politikası olarak yürütülmüştür. Arşiv belgeleri, Kur'an-ı Kerim'in basımı ve dağıtımının dahi fiilen engellendiğini kanıtlamaktadır. 1950'de Demokrat Parti'nin iktidara gelişiyle Kahire'den ithal

Lozan, büyük bir askeri mücadelenin ardından masada alınan ağır bir hezimettir. Meydanlarda dökülen şehit kanları, masadaki diplomatik tecrübesizlik ve Batı hayranlığı yüzünden heba edilmiştir. Bağımsızlık belgesi olarak yutturulan bu metin, aslında imparatorluk mirasının tasfiyesi ve bin yıllık bir medeniyet iddiasından vazgeçişin resmileşmesidir.

edilen 250 bin Kur'an'ın çok kısa sürede tükenmesi, geçmişteki dini baskının ve oluşturulan yokluğun en açık kanıtıdır. Dönemin emniyet raporları ve resmî kararnamele, evinde dini kitap bulduran vatandaşların takibata uğradığını ve bu eserlerin "yasak yayın" sıfatıyla müsade-re edildiğini tevsik etmektedir. Bu baskı ve zulümler, dini yayıncılığı tamamen durdurma girişimi olarak da tarihe geçmiştir.

LOZAN

Lozan Antlaşması, 21 Kasım 1922'de İsviçre'nin Lozan şehrinde başlayan ve 24 Temmuz 1923'te imzalanan, dünya tarihinin en kritik pazarlık süreçlerinden biridir. Masanın bir tarafında Ankara hükümetini temsil eden İsmet İnönü ve heyeti, diğer tarafında ise İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya gibi I. Dünya Savaşı'nın galip devletleri yer almıştır. Görünüşte yeni Türk devletinin bağımsızlığını tescil eden bir barış belgesi gibi sunulsa da, bu masada alınan kararlar Türk milletinin geleceğini Batı'nın çizdiği dar bir çerçeveye mahkûm etmiştir. Lozan, büyük bir askeri mücadelenin ardından masada alınan ağır bir hezimettir. Meydanlarda dökülen şehit kanları, masadaki diplomatik tecrübesizlik ve Batı hayranlığı yüzünden heba edilmiştir. Bağımsızlık belgesi olarak yutturulan bu metin, aslında imparatorluk mirasının tasfiyesi ve bin yıllık bir medeniyet iddiasından vazgeçişin resmileşmesidir. Türk heyeti, cephe-deki zaferin özgüveniyle değil, Batılı devletlere yaranma ve yeni rejimi kabul ettirme kaygısıyla hareket etmiştir.

Antlaşmanın en büyük somut kayıplarından biri, petrol havzaları ve yoğun Türk nüfusuyla vatanın ayrılmaz bir parçası olan Musul ve Kerkük'ün İngilizlere terk edilmesidir. Misak-ı Milli sınırları içinde yer alan bu stratejik bölgeler, İngilizlerin dayatması karşısında hiçbir ciddi direnç

gösterilmeden masada feda edilmiştir. Vatan toprağının bu şekilde peşkeş çekilmesi, Türkiye'nin bölgesel bir güç olma imkanını elinden almış ve ekonomik geleceğine büyük bir darbe vurmuştur.

Ege Denizi'ndeki hakimiyetimiz, kıyılarımızın hemen dibindeki adaların Yunanistan'a bırakılmasıyla tamamen yok edilmiştir. On İki Ada ve stratejik öneme sahip diğer adalar üzerindeki haklarımızdan vazgeçilmesi, Anadolu'nun güvenliğini tehlikeye atmış ve Ege'yi bir Yunan gölü haline getirmiştir. Masada gösterilen bu acziyet, gelecekteki kıta sahanlığı ve deniz sınırı krizlerinin ana kaynağını oluşturmuştur.

Lozan'ın en ağır bedeli toprak kayıplarından ziyade manevi sahada ödenmiştir. İngilizlerin antlaşmayı imzalamak için öne sürdüğü en temel şart, Türkiye'nin İslâm dünyasının liderliği olan Hilafet'ten vazgeçmesidir. Bu şartın kabul edilmesiyle birlikte Türk milleti tarihî misyonundan koparılmış, İslâm dünyası başsız bırakılmış ve Türkiye kendi coğrafyasında yalnızlaştırılarak Batı'nın uydusu haline getirilmiştir. Bu, askeri bir yenilgiden çok daha yıkıcı bir ruh kökünün teslimiyetidir.

Antlaşmanın gizli kapıları ardında, yeni kurulacak devletin toplumsal yapısına dair Batı'ya büyük tavizler verilmiştir. Türkiye'nin aslî harfinden kıyafetine, hukukundan inanç sistemine kadar her alanda İslâm medeniyetini terk edip Batı'yı taklit edeceği sözü, Lozan'da varılan bu örtülü mutabakatların bir parçasıdır. Bağımsızlık maskesi takılarak, milletin bin yıllık kültürel kodları masada pazarlık konusu yapılmış ve kültürel bir kölelik düzeninin temelleri atılmıştır. Lord Curzon gibi sömürgeci diplomatların karşısında İsmet İnönü ve heyeti, milli çıkarları savunmak yerine Batı'nın her istediğine boyun eğen bir tavır sergilemiştir. İngilizlerin oyunlarına ve diplomatik manevralarına karşı duramayan heyet,

milletin haklarını koruyamamış ve mağ-lup bir devlet psikolojisiyle hareket etmiştir. Lozan'daki bu büyük hezimete ve vatan topraklarının kaybına mecliste itiraz eden kimi milletvekilleri, çeşitli baskı yöntemleriyle susturulmuştur. Özellikle Misak-ı Milli'den verilen tavizleri sert şekilde eleştirenlerin etkisiz hale getirilmesi, antlaşmanın halktan gizlenen kararlık yönleri olduğunu doğrulamaktadır. Hakikatler, baskıcı kanunlar ve tek sesli bir yönetim anlayışıyla milletin gözünden kaçırılmaya çalışılmıştır.

Antlaşma sonrasında gerçekleştirilen inkılaplar, aslında Lozan'da Batılı devletlere verilen sözlerin birer birer uygulanmasından ibarettir. Şapka Kanunu, Latin alfabesinin kabulü ve dini eğitimin kısıtlanması gibi adımların tamamı, İslâm'ın toplumsal hayattaki izlerini silme ve Türk milletini Batı normlarına köle yapma operasyonudur.

Koca bir imparatorluk mirasının tasfiyesi olan Lozan'ın bir "zafer" gibi kutlanması, nesiller boyu sürdürülen sistemli bir propaganda çalışmasıdır. Okul kitaplarında ve resmî törenlerde bu yalan sürekli işlenerek milletin gerçekleri görmesi engellenmiştir. Aslında gerçek Lozan, sınırların daraldığı, egemenlik haklarının zedelendiği ve milletin manevi kimliğinin Batı'ya kurban edildiği bir kara sayfadır. Lozan, Türk milletinin kendi öz değerlerine yabancılaştırıldığı ve Anadolu'ya hapsedildiği bir prangadır. Bağımsızlık iddiası altında ruhu çalınmış bir devlet yapısı inşa edilmiş ve milletin tarihiyle olan bağı koparılmıştır.

Kaynaklar

Kemalist Devrimlerin Analizi, Ebubekir Aytekin, Kayihan Yayınları, 2025.

Yakın Tarihimizi Sorgulamak, Fikret Aktaş, İslambol Yayınları, 2025.

Put Adam, Eski Bir Türk Subayı, İslambol Yayınları, 2025.

Said Alpsoy'un kaynaklarıyla YouTube kanalında ele aldığı konuşmaları.

*Birbirine dönük
bedenlerin yerini,
aynı istikamete bakan
yalnızlıklar aldı.*

DAİRENİN BÜYÜSÜNDE KÖŞELERİN KESKİNLİĞİNE: SOFRALARIMIZDAN NEYİ KAYBETTİK?

Ayşe Nur Kaya

Bir zamanlar Türk evinin kalbi, odanın ortasına kurulan bir sininin etrafında atardı. O sini, yalnızca yemek yenilen bir eşya değildi; bir dünya görüşünün, bir hayat terbiyesinin ve insan anlayışının sessiz ama canlı bir tezahürüydü. Daire şeklindeki; başı yoktu, sonu yoktu. Bu yüzden bir üstünlük iddiası taşımaz, bir köşe tahsis etmez, birini öne çıkarıp diğerini geriye itmezdi. Herkesi aynı merkeze çağırır, aynı yakınlıkta

buluşturur, aynı dikkat içinde toplardı. Sofra; karın doyurulan yerden önce gönlün yoklandığı, hâlin paylaşıldığı, sözün ve sükûtun terbiye kazandığı bir mekândı.

Yuvarlak masa yahut yer sofrası; eşitliğin, müşterekliğin ve karşılıklı yönelişin sembolüdür. Batı anlatılarında bile bu sembol, Kral Arthur'un Yuvarlak Masa'sında kendine yer bulur. Başköşe yoktur; herkes aynı halkaya dâhildir. Bizim medeniyetimizde ise bu, des-

tanlara mahsus istisnâî bir tasavvur değil, hayatın tabii akışıydı. İnsanlar diz dize oturur, göz göze gelir, bir söz ortaya atıldığında o söz sofranın etrafında döner, herkese uğrar, herkesten bir iz alırdı. Bir bakış bütün halkayı dolaşabilirdi. Kimse diğerine sırtını dönmezdi; çünkü daire, kendi tabiatı gereği kimseyi dışarıda bırakmazdı. Merkezde yemek bulunurdu ama asıl merkez, birlik duygusuydu; lokma vesileydi, yakınlık esastı.

Bugün ise o dairenin sıcaklığını, köşeleri sertleşmiş kare ve dikdörtgen masalara terk etmiş bulunuyoruz. Kare masa, ilk bakışta düzen, denge ve ölçü hissi verir; fakat bu görüntünün içinde fark edilmeyen bir ayrışma mantığı da taşır. Çünkü kare ve dikdörtgen, yön tayin eder; cephe kurar; bir tarafı “baş” hâline getirir. Böylece fark edilmeden bir merkezleşme doğar. Köşeler, insanı belirli açılara mahkûm eder. Herkes herkesi aynı rahatlıkla göremez, aynı açıklıkla duymaz, aynı doğallıkla muhatap alamaz. Sohbet, bütün sofrayı kuşatan müşterek bir muhabbet olmaktan çıkar; yan yana oturanların kendi arasında bölünen küçük konuşmalara dönüşür. Ortak halka daralır, temas zayıflar, bakışın dolaşımı kesintiye uğrar.

İsmet Özel’in “Naat” şiirindeki “Dönünce bütün gövdesiyle döndü / Bir bu anlaşıl-saydı son yüzyılda / Bir bilinebilseydi” mısraları, insanın hakikate ve muhatabına tam bir yönelişini anlatır. İşte yuvarlak sofrada bu yönelişin tabii zemini vardır. İnsan karşısındakine yalnız yüzüyle dönmez; bedeniyle, dikkat kesilişiyile, varlığıyla yönelir. Muhataplık, kuru bir nezaket biçimi olmaktan çıkar; canlı bir iştirak hâline gelir. Kare masada ise bu bütünlük zorlaşır. Birine tam anlamıyla yönelmek için diğerinden kısmen vazgeçmek gerekir. Bakış açısına sıkışır, yöneliş hesap işine döner. Böylece fiziksel geometri, zamanla ruhî mesafeye dönüşür. Masanın biçimi, fark ettirmeden insan ilişkilerinin de şeklini tayin etmeye başlar.

Bu değişim, elbette yalnız bir mobilya tercihinin değişmesi olarak görülemez. Mesele, evin içindeki eşyanın dönüşümünden çok, hayatın merkezinin yer değiştirmesidir. Çünkü bizim ev mimarimizde de dairevî bir ruh, merkezî bir anlayış vardı. Avlulu evler bunun en belirgin örneğiydi. Avlu; dışarıya kapalı ama semâyâya açık bir merkezdi. Mahremiyeti muhafaza ederken hayatı boğmaz, aksine çoğaltırdı. Göğe açık oluşu, eve ferahlık verir; dışarıya kapalı oluşu, aileye emniyet kazandırır. Bu yönüyle avlu, hem içeriği koruyan hem de yukarıyla irtibatı kesmeyen bir mekân terbiyesiydi. Çocuk sesi, kuş sesi, su sesi, komşu selâmı, gökyüzü ve sofrâ aynı bütünün parçalarıydı. Mekân, insanı birbirine yaklaştıracak biçimde kurulmuştu.

Geleneksel Türk-İslâm evi, insanı yalnız barındırmak için yapılmış bir yapı değildi; ona yaşama üslûbu kazandıran bir mektepti. Odalar, avlu etrafında bir düzen kurar; dış dünya ile iç hayat arasında ölçülü bir geçiş sağlanırdı. Ev, insanı sokaktan

koparmaz; fakat sokağın hoyratlığını da içeri taşımazdı. Haremlik-selâmlık düzeni, sofa, eyvan, hayat, avlu gibi unsurlar, aynı zamanda bir medeniyet telâkkisinin yapı taşlarıydı. Bu mimaride merkez-sizlik yoktu; fakat tahakkümcü bir merkez de yoktu. Her şey; insanı kendi yerine yerleştiren, haddini ve yakınlığını öğreten bir ölçüyle kuruluydu. Sofra da bu ölçünün en canlı sahnelerinden biriydi.

Apartman hayatıyla birlikte bu merkez fikri çözüldü. Avlular kayboldu, sofalar daraldı, odalar birbirinden kopuk hücrelere dönüştü. Dikdörtgen plânlı dairelerde yaşam, duvarlara yaslanmış eşyaların arasında akmaya başladı. Sofra ortadan duvara çekildi. Hayat köşelere sıkıştı. Eskiden mahremiyet, dışarıya karşı korunan bir iç birlikti. Şimdi ise aynı evin içinde birbirine kapanan fertlerin sessiz ayrılığına dönüşüyor. Herkes kendi ekranına, kendi sandalyesine, kendi köşesine çekiliyor. Aynı evin içinde yaşanıyor; fakat aynı merkeze yönelinmiyor. Ortak alan görünürde duruyor, fakat müşterek ruh giderek çekiliyor.

Belki de asıl kayıp tam burada başladı. Topraklardan, şehirlerden, mahallelerden önce alışkanlıklarımız değişti. Alışkanlıklarla birlikte bakışımız, oturduğumuz, konuşma tarzımız ve nihayet birbirimize tahammül etme biçimimiz değişti. Hepsi birlikte değişmeye başladı. Sofranın şekli, eşyanın şekli, şehrin şekli, insanın karşısındakine yönelme biçimi... Sandalyeler çoğaldı, koltuklar duvarlara dayandı, bedenler tek bir noktaya, çoğu zaman bir ekrana çevrildi. Birbirine dönük bedenlerin yerini, aynı istikamete bakan yalnızlıklar aldı. Bu yüzden kaybettiklerimiz bundan da öte: bizi bir tutacak etkenler, aynı merkeze yönelmenin ahlâkı...

Yuvarlak sofrâ bir “biz” dairesiydi. Orada herkes kendi yerini bulur ama o yer, diğerlerinden kopuk bir hususiyet taşımazdı. Çünkü eski sofrâda “benim tabağım, benim köşem, benim alanım” fikri yoktu. Bereketin paylaşılması, sözün dolaşması ve hâlin birbirine geçmesi esastı. Sofranın ortasında yemek vardı; fakat etrafında kurulan şey toplumun en küçük nüvesiydi. Aile orada şekilleniyor, hürmet orada öğreniliyor, küçüğün büyüğe, büyüğün küçüğe karşı tavrı orada inceliyordu. Sofra, nesiller arasındaki mesafeyi kapatan, gündelik hayatı bir terbiye mektebine çeviren aslî unsurlardan biriydi.

Bugün kaybettiğimiz şeyin adı, en açık hâliyle, bir ölçü ve nizam fikridir. Daire, toplar, dengeler, herkesi aynı merkeze çağırır. Köşe ise ayırır, sınır çizer, yön tayin eder. Dairenin büyüğünden köşelerin

keskinliğine geçerken, fark etmeden hayatımızdaki dengeyi de bozduk. Aynı çatı altında yaşasak da ortak bir merkez etrafında toplanma alışkanlığını zayıflattık. Aşınan şey, yalnız şekil değildi; o şeklin taşıdığı terbiye, hizâ, usûl ve birlikte yaşama ölçüsüyüdü. Cem olma hâli gevşedi, ortak bir merkeze yönelme şuuru zedelendi, insanın insana yaklaşmasındaki tabii düzen sarsıldı.

Bu sebeple meseleye kuru bir geçmiş özlemiyle bakmak kâfi gelmez. Asıl ihtiyaç, hangi ölçüleri kaybettiğimizi doğru teşhis etmek ve oradan bir istikamet tayin etmektir. Geçmiş, bugünden kaçmak için dönüp bakılan bir hatıra yığını olarak görülemez. Aksine, yönümüzü düzeltecek esasların muhafaza edildiği bir hâfızadır. Eski ev düzeni, mahalle hayatı, aile içindeki hürmet, komşuluk hukuku ve müşterek yaşama terbiyesi bize şu hakikati hatırlatır: Ölçü bozulduğunda topluluk dağılır, nizam çözüldüğünde insan kendi yerine de yabancılaşır. Toplum, kendiliğinden meydana gelen bir kalabalık değildir. Aynı ölçülere bağlı, aynı hududu tanıyan, aynı mesuliyet duygusunu taşıyan insanların birliğiyle kurulur.

Burada söz konusu olan mesele, geçmişten kalma bir alışkanlığın kaybı olarak görülemez. Asıl mesele, toplumu ayakta tutan aslî unsurların zayıflamasıdır. Hürmetin yerini lâubalilik, nizamın yerini dağınıklık, müşterek duygunun yerini şahsî alan hassasiyeti aldığında çözüme başlar. Aile, aynı mekânda bulunan fertlerin toplamına iner. Mahalle, birbirini tanımayan insanların geçiş hattına dönüşür. Topluluk şuuru ise kalabalık içinde savrulan fertlere bırakılır. Böyle bir zeminde değerler de hayattan çekilir. Çünkü değer dediğimiz şey, bir nisbet noktasıdır ve bunu da İslâm’dan ve İslâm kültüründen alır.

Bugün yeniden sormamız gereken soru şudur: Tekrar bir merkezin etrafında toplanabilir miyiz? Dağılan çizgileri yeniden bir nizama kavuşturabilir miyiz? Yeniden aile olmayı, komşu olmayı, cemaat olmayı hatırlayabilir miyiz? Aynı istikamete bakan, aynı ölçüye bağlanan, aynı mesuliyeti taşıyan bir topluluk ruhunu yeniden kurabilir miyiz? Çünkü toplum, ancak ortak bir mânâyâ bağlanan ve o mânânın icaplarını hayata geçiren insanların omuz omuza verişiyle ayakta kalır. Değerler de soyut lâflarla korunmaz. İnsanın insana karşı hududunu bilmesiyle, küçüğün büyüğe karşı edebiyile, büyüğün küçüğe karşı mesuliyetiyle, herkesin birbirine karşı yerini ve vazifesini tanımasıyla yaşar.

YÜZÜNÜ TELEFONDA UNUTAN İNSAN

M. Taha İnci

Pervazında ne kadar süre kaldığını hatırlamıyordu. Güneşten renginin kaybolduğu açık mavi penceresi ağır geldi duygularına. Dışarıyı gözetleyen gözleri, düşünceleri sebebiyle boşlukta uzun müddet sallanmış ve gördüklerini hiç kaydetmemişti zihnine. Yalnızca aklından geçenleri bir süre hazmetmenin verdiği rahatlıkla kendisini dışarı atma ihtiyacı hissetti. Çağın bu hızlı akışına kendisini kaptırmamanın verdiği

iradeyle sakince kalktı yerinden ve nereye gideceğini hesaplamadan yola koyuldu. Bu, çoğu zaman yaptığı bir şeydi. Sabah kalkıp akşam yatağına geçene kadar her şeyini önceden tasnif etmiş ve neredeyse bu şekilde bir ömür harcamış insanların makine dakikliği yoktu onda. Gündemini toplumun koyduğu kuralsızlıklar silsilesine göre belirlemiyordu. Eğer oraya takılı kalırsa suyun üzerine düşmüş bir yaprak gibi meçhule sürüklenebilirdi. İnsanlar da bu şekilde yapmıyorlar mıydı sanki? Bak şu Fuat Bey'e; selam veriş, yürüyüşü, gülüşü, ne zaman üzüleceği hep önceden ayarlanmış gibi.

İnsan onun yarın ne yapacağını iki dakika konuşarak anlayabilir. Hayatın ona belirlediği senaryoyu oynamak için günlerini heba ediyor. Balzac'ın "kalabalık görünsünler diye yaratılan insan" dediği bunlar mıydı yoksa? Ya şu kariyer yapacağım diye yaşamayı unutan karısı Ebru Hanım'a ne demeli? Sabah gören olmuyor işe gittiğini, çünkü insanların daha uyanmadığı bir

vakitte kalkıyor ve insanların uymaya koyulduğu bir vakitte eve dönüyor. Eve dönmek denirse buna; biraz uyuyup geri gidecek hanımefendi. Fuat Bey de karısının bu vaziyetinden mustarip değildi. Çünkü içgüdüleri onu sürekli bir yerlere sürüklemekten, kendisini anlamaya fırsat bulamıyordu. Bizimki ise çizmiş olduğumuz profillerden çok farklıydı. Aslında farklı değildi, insan fitratının bizzat tabii hâlini yaşıyordu. Aborjinlerle bir süre yaşayıp Amerika'ya dönen fotoğrafçının tekrar anormal insan olabilmek için psikolojik destek almasını hatırlatıyordu bizimki. Yanında bir süre kalan sıkılabılırdı. Bu huzur ve rahatlıktan nefes alamazlar ve eski dünyalarına geri dönmek için oradan hızla uzaklaşırlardı.

Bu arada bizimki dediğime bakmayın, ismini uzun zamandır kendisi de başkasına telaffuz etmiş değil. Rasim Efendi diye seslense birisi, refleks hâlinde dönüp bakmaz, hatta ilk seslenildiğinde dalgınlığından dolayı duymaz bile. Zor geçen bir çocukluk ve toplumun sürekli değişim gösteren vaziyetine ayak uyduramama hâlinde dolayı her yerden kaçış... Kısacası Rasim Efendi hayatı bazen bütünüyle görür, bazen de parçasına takılı kalır. Rasim Efendi için zaman öyle çok hızlı döndüğünden dolayı görünmez olan bir tekerlek gibi değil

de, yavaş yavaş giden bir ihtiyarın adımları gibi işliyor. Çünkü hızla giden dünyaya yetişemediği için onu kovalamayı bırakalı çok olmuştu. Bu sefer yaşadığı bir şeylerin hikâyesi olsun istiyordu. Sigara içerken sigarasını içmeli, yürürken yürümeli, düşünürken düşünmeliydi.

Biliyordu ki kimsenin hikâyesi kalmadı. Herkes anda yaşamıyor, zamanı bir bütün şeklinde, çiğnenmemiş hâliyle yutuyordu. Kimse üzerine yaşadığı anlarından birini giymemek için başka başka anlarda kayboluyordu. O ise anları biriktirmeyi tecrübe edinmişti. Yapmakta olduğu bir işi iyice özümser, gayret eder, sıkılsa bile o işin ucunu bırakmazdı. Böylece zamanın kodlarını bulmuş gibi zaman durur, onu seyrederek, iş tamam olunca dönme-ye devam ederdi. Anladığı çok şey vardı, anlamadığı ise yığınla. Hani şu bizim tanıdık insan modelimiz var ya, işte onların anlamadığı hiçbir şeyi anlamazdı. Ekrana kilitlenmiş ve o ismini sürekli unuttuğu sosyal ağların kablolarına kendini asmış manyakların hâlini bir türlü anlamazdı. Sanırım bizim Rasim Efendi'ye birkaç kendini bilmez biraz video izletmiş. Her birine "Devamı nerede?" der gibi bakmış. "Ağlarken gülmek gerek." demiş. Söylenmiş işte kendi kendine. Bu ağlarda herkes tecrübe etme-

Yüzünü telefonda unutan insanlara bakıyor, orada yüzlerinde kendi yokluğunu izliyordu. Biri kahve içerken çekilmiş bir fotoğrafta, biri metrobüste camdan bakan bir video kesitinde... Hiçbiri ona dokunmuyordu ama hepsi oydu. Bir zamanlar kendisinin de bulunduğu bir dünyanın kopyalarında, artık var olmayan bir varlığın gölgesi dolaşıyordu.

dikleri üzerinden başkalarına ders veriyor. Evet, biliyordu Rasim Efendi, bunlar insanoğlunun hikâyesiydi ve herkes kendinde olmayanı verirdi. O da ayna tutuyordu işte. Başkalarının acılarına, hüznlerine, sevinçlerine, hatalarına, başarılarına bakarak ibret almaya çalışıyordu.

Az evvel yaşadığı bir hadise de böyleydi. Çay içmek için oturduğu masanın yanındakiler bağırarak bir meseleyi tartışıyorlardı. Mesele dediğime bakmayın, uzun süredir bu kelimenin de bir kıymeti yok. Neyse efendim, gelelim şu bağırarak konuşan gençlere. Gençler, yapay zekânın âdeta insan gibi oluşundan yakınıyorlar, "Bize iş bırakmadı." diye söyleniyorlar, hatta yapay zekâyâ şaşıyorlardı. "Bir gün bizi bunlar yönetecek." dedi aralarında en yaşlı olanı, eliyle havada daireler çizerek. Cümlelerin bu kadar çok bilindik ve boş olması diğer gençleri de rahatsız etmişti, fakat cevabını onlar da bilmiyordu.

Rasim Efendi başını kaldırıp, "Yapay zekâda ruh yok. İnsanın taklidini yapan ruhu arıyor ama bulamayacak. Yapay zekâ insan olamaz ama sen, ben, o, hepimiz yapay zekânın birer parçası olacağız. Robotlar bizi yönetmeyecek; biz robot gibi hareket edeceğiz. Donuk ve kodlarla çalışan bir sürü hâlinde yaşayacağız. Merhamet, samimiyet, sevgi, saygı birer tanımdan ibaret olacak; gerçekte ise olmayacak, sahte olan her şeyi bir cennet hayaliyle üzerimize giyeceğiz, gerçeği hissetmeyeceğiz ama sahte olanın içinde kendimize koca koca dünyalar peyda edeceğiz." dedi. Sözleri, bardağındaki çayın buharı gibi sessizce yükselip tavana çarptı.

Rasim Efendi bunları onlara gerçekten söylemiş olabilir mi? Sanmıyorum. Heyecanına bezginlik de karışmıştı. Her bildiğini olur olmaz yerde dillendirmiyordu. Hem kim duyacaktı ki bunları? Sonuçta, insanî hasletlerin yitirildiği yerde bu cümleler de rahatsız edici durmuyor mu?

Geçelim efendim. Rasim Efendi başını çayına doğru çevirdi. Şu sürekli söylediği ama içini doldurmakta zorlandığı kelimeyi tekrarladı: Ruh. Bunu doyuramamanın verdiği sancıyla başını tekrar yorgun göğsüne doğru eğdi ve mırıldandı: "Ruhu anlamayan Batı'nın inkâr politikası yahut yapay ruh ihtiyacı şimdi daha da yakın. Belli ki teknolojiyi insanın yerine koydular ve insanı maddeye bağlı bir formatla makineleştirme derdindeler. Nereye baksan, her şeyin ruhsuz olması da bununla alakalı değil mi?" Bak şu çaycı Hasan Efendi, belki de 30 yıldır bu işi yapıyor. Aynı somurtkan surat, aynı çay doldurmuş ve aynı dükkânı kapatış. Bunu öğretilmiş stiller üzerinden yaptığının o kadar emin ki Rasim. "Robota gerek kalmıyor işte,"

dedi Hasan Efendi ikinci çayı önüne bırakırken.

"İnsana dokunan ne kaldı ki geriye?" diye düşündü Rasim Efendi. İç sesi sürekli onu sıkıştırıyor, art arda sorularla Rasim Efendi'nin sakinliğini yok etmeye çalışıyordu, fakat Rasim Efendi inadına her soruya ya cevapsız kalıyor ya yeteri kadar cevapları deşemiyordu ve bu da onun sükûnetini muhafaza ediyordu. Çünkü Rasim Efendi biliyordu ki bir şey zihninde veya kalbinde beliriverip tüm çıplaklığıyla görünürse orada kaybolabilir ve bir daha da geriye dönmez. Belki de insan, bu birbirine girift hayatın birbirine girift ve bir o kadar da anlaşılabilir hâlini seviyordu. Evet, her birini mânalandırmak kolaydı. Bu sarmalın içinde debelenen insanı seviyordu. Bunalım ruhun elbisesiydi. İnsan bu çılgınlıklardan ibaretti. Onu rahatsız eden bu uyarıları kapatmamalıydı. Sonuçta insan, sonsuzluğu isteyen, mutlaka arayan bir varlık değil mi? Fakat dünyası sınırlı ve fâni. Hatta dağınık. Ruhundaki sonsuzluk arzusu, bu sınırlı dünyada onu doyuruyor. Bu yüzden sızmalıydı kan, yara sürekliliği yara kalmalıydı. İstirabı onu ayakta tutuyordu çünkü. Anlamasa da anlar gibi olmak üzere bir çocuk berraklığıyla bakmayı seviyordu.

Rasim Efendi dış dünyadan elini eteğini çekmiş biri değildi. Tam aksine, sabah otobüs kuyruğunda bekler, akşam marketten ekmek alırken kapı önünde komşuyla sohbet ederdi. Hayata karışır, akışa adapte olurdu; ama gözü hep perdenin arkasındaydı. Foucault'nun görünmez "hapishane" düzenini -herkesi bir kamera gibi seyreden o disiplin ağını- fark eder ama içeri girmezdi. Veya Baudrillard'ın "simülakr" dediği, gerçeğin yerine geçen o parlak kopyalar da onun için tuzaktı. Reklam, ekranlar, birbirinden farklı çeşitli internet ağları, uygulamalar, platformlar, medya... Hepsine mesafeliydi. İçindeydi ama içine düşmemişti. Rasim bu yüzden gözetlenmiyordu. Gözetiyordu.

Yüzünü telefonda unutan insanlara bakıyor, orada yüzlerinde kendi yokluğunu izliyordu. Biri kahve içerken çekilmiş bir fotoğrafta, biri metrobüste camdan bakan bir video kesitinde... Hiçbiri ona dokunmuyordu ama hepsi oydu. Bir zamanlar kendisinin de bulunduğu bir dünyanın kopyalarında, artık var olmayan bir varlığın gölgesi dolaşıyordu. Rasim Efendi bunları anlamaya çalışıyordu. Kaybedileni biliyordu, nasıl kaybedildiğini arıyordu.

Rasim Efendi'nin gördüğü şey basitti aslında: İnsanlar artık ne cemiyetin kurallarına bağlıydı ne de kendilerine ait bir kimlik inşa edebiliyordu. Her şey çözülmüyor ama hiçbir şey yerini doldurmuyordu. Ne gelecek vardı ne de ona alternatif olacak bir

ideal. Çok bilgi vardı ama bilmek yoktu. Böyle bir zeminde kimse gerçekten "şahıs" olamıyordu. Herkes kuralların içinde kuralsız yaşamayı seviyordu. Yalnız ve kendinden bihaber.

Rasim Efendi eve ne geri dönerken apartmana telaşlı biçimde giren Fuat Bey'i gördü. Şimdi Fuat Bey yine telefona sarılır, arkadaşlarına birkaç ufak yalan, patronuna biraz daha büyük yalan söyler, Ebru Hanım'ın aramasını sessize alır, merdivenlerde 12 yıldır duran çiçekleri yine görmeden dairesine çıkar.

Rasim gözleriyle onu takip ederken yine gülümsedi.

Fuat Bey, Rasim'in yüzüne bile tam bakmadan, göz ucuyla akıllı saatindeki bildirimleri kaydırarak konuştu: "Rasim Efendi! İyi ki buradasın, sabahtan beri koşturuyorum. Bir aksilik çıktı, benim acil durumu toparlamam lazım... Babam ölmüş, hastaneden şimdi haber verdiler."

Rasim, duyduğu "babam ölmüş" cümlesinin insanî ağırlığıyla gayriihtiyarî doğruldu. Yüzüne yerleşen o tabii şefkatle tam başsağlığı dilemek için ağzını açıyordu ki, Fuat Bey cümlesini aynı mekanik hızla kesti: "Öğlen cenaze işlemleri var, hastaneden alınıp ikindiye yetiştirilmesi falan gerekiyor. Ama saat ikide yönetim kuruluyla aylardır hazırlandığım, terfiimi belirleyecek o kritik toplantım var. Ebru'yu aradım, o da 'Benim sunumum var, gelemem.' dedi. Benim işlerim çok ters zamanda çıktı anlayacağın, programım allak bullak oldu... Senden ricam, benim yerime gidip şu cenaze işlerini halledebilir misin? Amcamlar falan sorarsa 'Fuat çok önemli bir kriz toplantısında, yetişmeye çalışacak.' dersin. Tabut taşınırken falan da en önde durursan göze batmaz."

Yani Fuat Bey, babasının ölümünü beklenmedik bir pürüz olarak görmüştü. Sonuçta Rasim Efendiler de bunlar için vardı. Bu sebepten Fuat Bey, bu "angarya" işi Rasim Efendi'nin kucağına atıp arkasına bile bakmadan telefonunda birilerini arayarak uzaklaştı.

İşte ne dersin Fuat Bey'e, söyle Rasim Efendi, söyle? Şimdi bırak arkasından hayretle açılmış gözlerle bakmayı. Bak, cenazelerini bırakmış şunca insan da onunla aynı yöne koşuşturuyor mu? Bak, hepsi kendi varlıklarını unutmuşçasına nasıl da Fuat Bey'in olduğu istikamete, bir bilinmezliğe, bir hiçliğe koşuyorlar, bak. Bak, ruhları nasıl da cesetler gibi kaldırım taşlarına yığılıvermiş, bak.

Rasim Efendi, Fuat Bey'in babasını babası bildi. Gözlerinden dökülen yaşları kolunun yenine silerek ağır ağır yürüdü.

PASLI TELLERDEN VİTRİN IŞIKLARINA: ZAMANSIZ BİR METALLİCA DİSKOGRAFİSİ

Yavuz Arslan

"Sen günün kahramanısın, Ama yarın ne olacaksın? Sen günün kahramanısın, Ama yarın unutulacaksın Ve düşeceksin, Ve kırılacaksın, Ve yok olacaksın, Ve öleceksin. Seni sevdiler, sana taptilar, Seni bir tanrı taptilar Ama şimdi senden nefret ediyorlar, Ve şimdi seni yok etmek istiyorlar..."

Hero of the Day, 1996.

Uzun zaman önce 'yavan' gelmeye başladığından bu yana -ciddi anlamda- müzik filan dinlemiyordum. Zihnimdeki sessizlik, dışarıdaki mekanik gürültünün evimin duvarlarını birer birer yıkıp içeri girmesiyle son buldu. Şehrin bu hoyrat istilasına karşı bir sığınak ararken, artık her köşede yankılanan o bildik ve içi boşaltılmış tınların ötesine geçme vakti gelmişti. Kaba bir gürültüye, ancak estetik bir derinlikle cevap verilebilirdi. Fakat "Kâbe'de Hacılar" bu sıralar habire "Hû" derken, sen neyi dinleyeceksin?

Bir zamanlar politik bir potansiyel görerek alaka gösterdiğim rap müziğinin dejenere olup aslını yitirinin üzerinden uzun yıllar geçmişti. Arabesk ve arabesk soslu poptan ise hiçbir zaman hazzetme-

dim. Dede Efendi, İtrî gibi kıymetler şahsî zevkimin uzağında kaldı; birçok ilâhi ise -bazı klasikler müstesna- kulağıma sadece birer arabesk olarak geliyordu. Loreena McKennitt'li, "new age"lerin "new"liği filan da kalmadı; azala azala hepsi bitti tükendi. Türkülerin genellikle barındırdığı kadim keder, ruhumu tazelemek bir yana, kaskatı bir kütleyle dönüştürerek idrakimi ağırlaştırıyordu. Artık eski tadı vermeyen, çocukluktan kalan birkaç 'Sezen şarkısı' da nostaljiden öte gidemiyordu. Rahmetli şehidimiz Ünsal (Zor) abinin Ahmet Kaya hakkında, yüzündeki buruk ifadeyle "Artık dinleyemiyorum!" dediği hâli -başka sebeplerden de olsa- bana da sirayet etmişti.

En iyisi yine mücerret formlardı... Döner dolaşır yine oraya sığınılırdı. Enstrü-

mantal... Çünkü burada sözlerin iyi-kötü kuşatıcı etkisinden kurtulursun. Mücerredi düşüncelerinle doldurabilir; onları hizaya sokabilirsin. Ney, flüt, teller, bazen vurmaları... Ara sıra techno, bazen caz ve ekseriyetle klasik... Bunlar daima iyiydi ama şimdi bunlara da biraz ara verme zamanı gelmişti... Derken derken, bu arayış beni, daha önce yabancı olduğum metal müziğinin "sert ve ışıltılı" dünyasına itti. Türün piri kabul edilen Metallica'nın külliyatını baştan sona uzun uzun inceleme fırsatım oldu. Şimdi kulağımda onların sesi yankılanırken bu satırları kaleme alıyorum. Anlaşılan o ki bir süre daha burada kalacağım...

Girişte sözleri bulunan Metallica'ya ait şarkının 1996

tarihli video klipi (*Hero of the Day*), günümüzdeki sanal gerçeklik krizine yönelik isabetli öngörüsüyle dikkate değer bir çalışma sayılabilir. Klip, uyuşturucu bağımlılığı bir gencin dağınık ve kirli odasında televizyon karşısında geçirdiği vakti gösteriyor. Genç, kanallar arasında gezinirken her yerde Metallica grubu üyelerinin canlandırdığı farklı karakterlerle karşılaşılıyor. Bir kanalda grup üyelerinin yarıştığı bir yarışma programı varken, diğerinde grup üyelerinin başrolde olduğu bir kovboy filmi oynuyor. Başka bir kanalda ise James Hetfield boks antrenörü, diğer üyeler ise boksör olarak görünüyor.

Televizyondaki bu ışıltılı ve hareketli dünya, gencin içinde bulunduğu yalnız ve sefil gerçeklikle derin bir zıtlık oluşturur. Klip ilerledikçe

gencin zihni ekrandaki bu kur-
gusal görüntüler tarafından
istila edilir ve gerçeklik algısı
tamamen kaybolur. Sonuçta,
uyuşturucu, alkol ve seks ba-
tağında boğulan genç, fizikî
ve ruhi bir çöküşün eşiğine
gelir. Klibin sonunda gencin
kulağından çıkan küçük me-
talik böcekler yaşanan zihin-
sel çürümeye işaret ederken,
gencin kusması ise tüm bu
kirliliğün dünyadan kurtulma ve
arınma çabasını temsil eder...

Çalışma, modern ferden ekran
başında parçalanmış idrakini
ve medyanın inşa ettiği ya-
pı gerçeklik sarmalını tam
isabetle tâ o yıllarda teşhis
etmiş. Klipte yer alan sahne-
ler; kahramanlığın, isyanın ve
hatta acının birer seyirlik mal-
zemeye dönüşmesinin somut
birer ispatı gibi... Bilindiği;
bilmeyenlerin de bugün "Tik-
Tok"larla filan yakından öğ-
rendiği gibi, geniş anlamıyla
"medya" eliyle inşa edilen bu
sarmal, ferden idrakinde onul-
maz yaralar açmaya devam
ediyor...

GÜRÜLTÜ VE İSYANIN DİYALEKTİĞİ

Bilindiği gibi müzik, estetik bir
form veya hoş giden âhenkli
seslerin bir araya gelmesin-
den doğan estetik terkinin
ötesinde, her zaman "parça-
ların toplamından daha fazla"
bir şeydir. Cemiyette yaşanan
neşenin, acının, endişelerin,
hayat mücadelesinin ve ideo-
lojik gerilimlerin somutlaştığı,
ses yoluyla icra edilen içtimaî
bir pratik... Bu pratiğin en gü-
rültülü ve en agresif tarzların-
dan biri olarak okunabilecek
heavy metal ise yakından
bakıldığında, modern endüst-
riyel toplumun çelişkileri üze-
rine inşa edilmiş bir nevi ma-
nifestosudur.

Türün doğuşunu inceledi-
ğimizde bunun "tarihsel bir
tesadüf"ten ziyade, âdeta
sosyolojik bir zorunluluk oldu-
ğunu görürüz. Heavy metal,
1970'lerin sonundaki endüst-
riyel çöküşün, özellikle İngil-
tere'nin Birmingham bölgesi
gibi mavi yakalı sanayi şehir-
lerindeki ekonomik umut-
suzluğun, terk edilmişliğin ve

fabrikanın gürültüsünün bir
yansıması olarak karşımıza
çıkıyor. Paslanan çarkların
sesi, gitarların tellerine taşın-
mıştır sanki...

ÇİÇEK ÇOCUKLARIN ÖLÜMÜ VE METALİN DOĞUŞU (1968-1979)

Heavy metalin felsefesini ve
Metallica'nın tarihini doğru
okumak için, 1960'ların so-
nundaki sosyo-kültürel kırıl-
maya ve endüstriyel İngil-
tere'nin kasvetli semalarına
bakmak gerekir. 1960'ların
"çiçek çocuk" (hippi) hareke-
tinin o "renkli", "barışçıl" ve
çokça da uyuşturulmuş pat-
laması, Vietnam Savaşı'nın
vahşeti ve peş peşe gelen
siyasî suikastların gölgesinde
sönerken, dönemin müziği de
kaçınılmaz olarak sertleşiyor.
Artık hayal dünyası bitmiş,
gerçekliğin soğuk yüzü belir-
miştir!..

Bu dönüşümün ilk sinyalleri,
blues müziğinin ham gücünü
alıp onu "distortion" (bozul-
ma) ve "amplifikasyon" (yük-
seltme) ile birleştiren Cream,
The Jimi Hendrix Experience
ve Led Zeppelin gibi gruplar-
da görülüyor. Ancak bu grup-
lar hâlâ blues-rock köklerine
bağlıyken, asıl radikal kopuş
İngiltere'nin sanayi kalbi Bir-
mingham'da gerçekleşiyor.
Metalin "kutsal üçlüsü" sayı-
lan Black Sabbath, Led Zep-
pelin ve Deep Purple, bu yeni
türün temellerini atıyorlar.

Burada sembolik bir vaka,
metal kaderini belirler: Gita-
rist Tony Iommi'nin bir fabrika
kazasında parmak uçlarını
kaybetmesi ve ses açığını ka-
patmak için gitarının tellerini
gevşetip daha "ağır" (heavy)
ve karanlık bir ton elde etme-
si... Bu hadise, bir şehir ef-
sanesinde öte, endüstriyel
çalışmanın bedene ilânhâye
verdiği zararın müziğe doğ-
rudan bir zühurudur. Black Sab-
bath'ın müziği, "hippie" rüyası-
nın tam antitezi olarak ortaya
çıkıyor; artık neşeli melodilerin
yerini fabrika gürültüsü, aşk
şarkılarının yerini savaş, içti-
maî yozlaşma ve akıl sağlığı-
nın ziyanı anlatılacaktır...

Bu "birinci dalga"nın ardın-

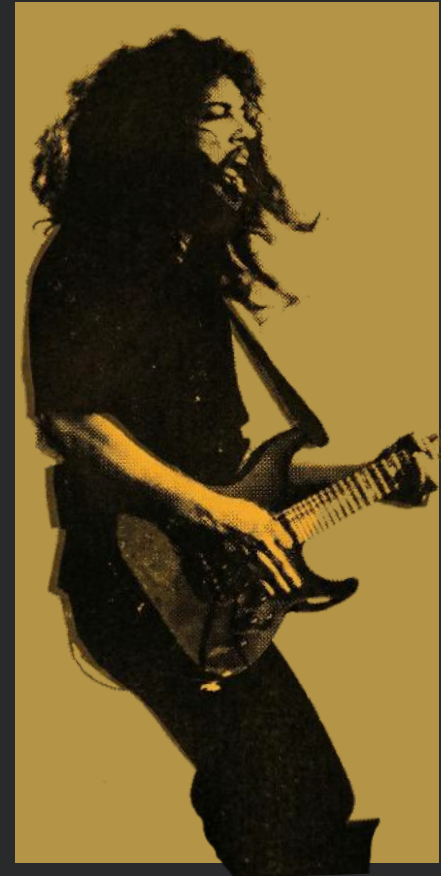
dan, 1970'lerin sonunda "New
Wave of British Heavy Metal"
(NWOBHM) patlak verir. Iron
Maiden, Judas Priest ve Mo-
törhead gibi gruplar, bu ham
enerjiyi alıp ona hız ve teknik
beceri eklerler. İşte Metallica,
bu zengin ve karanlık mirasın
üzerine kurulur. Onlar, Black
Sabbath'ın endüstriyel ağırlı-
ğını ve Motörhead'in punk'tan
miras kalan ham hızını alıp,
bunları Kaliforniya'nın yeraltı
kültürüyle birleştirirler.

Metallica'nın 1981'de kurul-
ması, bu 15 yıllık müzikal ve
içtimaî evrimin bir sonucu...
Grup, işçi sınıfı estetiğini alıp,
onu 1980'lerin Soğuk Savaş
paranoyasıyla harmanlayarak
önce bir altkültürel kimliğe,
ardından sofistike bir siyasî
eleştiriye ve nihayetinde küre-
sel bir "marka"ya dönüştüren
müthiş bir sosyolojik vakıdır.

Ancak grubun tarihi, bu tarz-
da bir "isyan" biçiminin de ha-
yat döngüsüdür: Yeraltından
doğuş, sisteme karşı çıkış ve
nihayetinde sistem tarafından
öğütülme... Postmodern kapi-
talizmin işleyişi Metallica ör-
neğinde ete kemiğe bürünür:
'Yeraltı' protestosu ana akım
tarafından yutulmuş, meta-
laştırılmış ve içi boşaltılarak
'evcilleştirilmiş bir aslana'
çevrilmiştir. Bu süreç, kurucu-
ların iradesini de aşar, bu so-
nuç tamamen sistem çapın-
dadır. Zaten tutarlı bir ahlâkî
temelden yoksun her "başarı",
eninde sonunda kendi karika-
türüne dönüşmeye mahkûm-
dur!..

SOĞUK SAVAŞ'IN PASLI TINILARI VE "BİREYÇİ" FİRARİLİK (1981-1984)

Metallica'nın doğduğu siyasî
atmosfer, Batı'nın "Yeni Sağ"
tarafından dönüştürüldüğü
yıllardır. Thatcher ve Rea-
gan'ın iktidara gelmesiyle,
serbest piyasa ekonomisi,
"bireycilik ve agresif bir an-
ti-komünizm" Batı'nın resmî
ideolojisi hâline gelir. Reagan
-Thatcher'ın "özel ilişkisi",
Soğuk Savaş'ı yeniden ısıtarak
nükleer imha korkusunu
gündelik hayatın bir parçası
yapar. Reagan'ın basında sık

-lıkla yer alan "tetikte bek-
leyen kovboy" karikatürle-
ri, sürekli bir gerilim hâli-
nin ilânıdır aslında...

KILL 'EM ALL (1983): BU SEFER "APOKALİPTİK BİREYÇİLİK"

Metallica'nın ilk albümü
Kill 'Em All (Hepsini Öldür),
bu gerilime bir cevaptır;
ancak dönemin punk sah-
nesinin doğrudan siyasî
protestosundan farklı ola-
rak aynı zamanda estetik
de bir isyandır. 'Hit the
Lights', 'Motorbreath' ve
'Whiplash' gibi şarkılar, po-
litikayı dışlayarak hızdan,
kaostan ve saf öfkeden
bahseder.

Bu albüm, Reagan'ın siyasî
programına karşı bir du-
ruş sergilemek yerine; o
programın ortaya çıkardığı
"kaygıyı ve atomize olmuş
bireyciliği" alır ve onu bir
altkültür silahına dönü-
ştürür. Punk, sisteme karşı
bağırırken, erken dönem
Metallica, sistemden ka-
çarak (metal müziğin

"kaçış" özelliği) kendi biri-
cik, nihilist ve tecrit alanını
inşa eder.

'Seek & Destroy' veya 'Metal
Militia', kolektif bir

toplumsal protestodan ziyade, grubun kendi klanına yönelik bir kimlik ilânıdır.

Bu tavır Reagan dönemi bireyciliğinin paradoksal bir yansıması gibidir: Toplumdan kaç, ancak bunu yaparken kendi mikro-topluluğunu oluştur!.. Yakından incelendiğinde Metallica'nın bütün kariyerinin böyle tenakuzlarla dolu olduğu görülecektir... Dönemin Los Angeles müzik piyasasını gözlemleyen gazeteci Sylvie Simmons durumu şöyle özetler: "Los Angeles'ta insanlar arabayla dolaşırlar, fazla gruplaşmazlar... Buradan heavy metal çıkmasını bekleyemezsiniz... Havası her zaman sıcaktır ve insanlar deri kıyafetler içinde dolaşmak istemezler." [1] İşte Metallica, bu "rehavet ve güneş" kültürüne bir antitez olarak doğar; Katon DePena'nın tabiriyle, "Sol tarafta pozcular, sağ tarafta da headbangers" vardı ve saflar kesindi. [2]

RİDE THE LIGHTNING (1984): "VAROLUŞSAL KAYGI" DAN "TOPLUMSAL BİLİNÇ" E

Grubun sadece bir yıl sonra çıkardığı *Ride the Lightning*, müzikal ve lirik bir devrim olarak nitelenir. Zira saf enerji, yerini sofistike bir kurguya ve tematik derinliğe bırakacaktır. Metallica; artık estetik bir isyandan tematik bir isyana geçmiştir...

Albümün adı, elektrikli sandalyeye giden bir mahkûmun iç sesidir ve başlık şarkısı, idam cezasını sorgulayan bir iç monologdur. 'Fade to Black', intihar ve umutsuzluk üzerine yazdıkları ilk baladdır ve o dönemde grubun sansürle tanışmasına sebep olmuştur. Siyasî bilinç de bu albümde doğar. 'Fight Fire with Fire', dönemin nükleer imha korkusunun doğrudan bir sesli temsilidir. Şarkı, nükleer savaşın kaçınılmazlığını ve topyekûn yıkımı anlatır. 'For Whom the Bell Tolls', savaşı yüceltmek yerine, onun "ferdî ve mânâsız" maliyetine odaklanır. İsyân, kuru "gürültü"yü aşarak işte şimdi bir muhteva kazanmaya başlamıştır.

SİSTEMİN ÇARKLARINA KARŞI BİR MANİFESTO (1986-1988)

1980'lerin ortalarına gelindiğinde, Metallica yeraltından çıkarak metal dünyasının zirvesine tırmanmıştır. Bu dönem, grubun sistem eleştirisinin en keskin hâlini aldığı dönemdir.

MASTER OF PUPPETS (1986): KONTROLÜN ANATOMİSİ

Master of Puppets, ferdin içten ve dıştan farklı güçler tarafından nasıl kontrol edildiği, manipüle edildiği ve "harcandığı" üzerine tematik bir bütünlüğe sahiptir. Başlık şarkısı, uyuşturucu bağımlılığını ferdin iradesini yok eden bir "efendi" olarak resmeder. 'Welcome Home (Sanita-

rium)', kişilerin "deli" damgasıyla toplum tarafından tecrit edilmesini ve kurumlara hapsedildiğini anlatır.

İçtimaî tenkit, iki şarkıda zirveye ulaşır. 'Leper Messiah' (Cüzzamlı Mesih), televangelistlerin (televizyon vaizleri) ikiyüzlülüğünü ve dini kullanarak insanları nasıl sömürdüğünü ifşa eder. Bu şarkı grubun ileride derinleştireceği din eleştirisinin ilk tohumudur. 'Disposable Heroes' (Harcanabilir Kahramanlar) ise albümün en keskin siyasî metnidir. Şarkı, genç askerlerin savaş makinesi tarafından bir yem olarak kullanıldığını, sistemin "sadık birliklerine" karşı bir başkaldırıyı temsil eder.

ZİRVE NOKTASI: ...AND JUSTICE FOR ALL (1988)

Başçı Cliff Burton'un ölümünün ardından kaydedilen *...And Justice for All*, grubun siyasî tenkit zaviyesinden zirvesidir. Bu albüm, Reagan/Thatcher döneminin biriken enkazının, neoliberal politikaların toplumda ortaya çıkardığı çürümenin soğuk bir otopsi gibidir.

Albümün başlık şarkısı, Amerikan adalet sistemine yönelik dokuz dakikalık bir iddianame niteliğindedir. Şarkı, adalet sisteminin zenginler ve güçlüler tarafından nasıl yozlaştırıldığını, paranın ("green") adaleti nasıl satın aldığını ve "herkes için adalet" idealinin içinin nasıl boşaltıldığını anlatır: "Adalet kayboldu. Adalet tecavüze uğradı... İplerini çekiyorlar... Adalet yerini buldu. Gerçeği aramıyorlar. Kazanmak her şeydir... Adalet Hanım tecavüze uğradı; Gerçek suikastçısı..."

Açılış şarkısı 'Blackened', nükleer savaş sonrası bir distopyayı ve "Doğa Ana'nın katledilişini anlatırken; 'Eye of the Beholder' ifade özgürlüğünün kısıtlanması üzerine bir eleştiridir.

UYUŞTURUCU, ALKOL VE AHLÂKÎ ÇELİŞKİLER

Grubun lirik düzlemde bu kadar keskin bir sistem eleştirisi yaptığı dönem, pratikte "uyuşturucu, alkol ve seks" klişesinin en yoğun yaşandığı döneme denk gelir. Metallica, her ne kadar lirik olarak o piyasanın sathî gruplarından ayrışsa da hayat tarzı olarak bu hedonist kaosun tam merkezindeydi.

James Hetfield, henüz 18 yaşındayken "biraya ve parti yapmaya karşı büyük bir düşkünlük geliştirmişti" [3]. Testament'tan Eric Peterson, o günleri şöyle hatırlar: "James ve ben kegger partilerine giderdik... Ne zaman bir partiye gitsen, bira fıçısının yanında durur ve saçma sapan şeyler söylerdi." [4].

Bu "parti kültürü", grubun iç kimyası-

nı da zehirliyor... Gitarist Dave Mustaine'in gruptan olaylı şekilde atılması bu hedonist hayat tarzının bir sonucuydu. Köpeğinin grup üyesi Ron McGovney'in arabasına zarar vermesiyle başlayan ve yumruklaşmaya varan kavga [5], nihayetinde Mustaine'in "alkolün tesiri altında davranış bozukluğu sergilediği için" [6] (küfelik!) kovulmasıyla bitiyor. Nereden bakarsan bak, tam bir saçmalık!

Aslında burada bir o kadar da saçma bir ironi saklıdır: *...And Justice For All* albümü grubun "adalet" arayışını simgelerken, albümün prodüksiyon aşamasında grup kendi içinde "tek adam"lı bir yapı sergiliyordu. Burton'un yerine gelen yeni başçı Jason Newsted'in sesi şarkılarda kasıtlı olarak "gömülmüştü". "Herkes için adalet" talep eden grup, kendi yoluna karşı son derece adaletsizdi. Bu ahlâkî tutarsızlık, grubun yaşayacağı büyük "ideolojik kırılmanın" da habercisiydi aslında.

KIRILMA, TESLİMİYET VE KAPİTALİST AHLÂK

1990'lara girerken Metallica, metalin tartışmasız "kralı" ama henüz "küresel bir fenomen" değil. Justice albümünün karmaşık yapısı, onları daha geniş kitlelere ulaştırmaktan alıkoymuyor. Fakat bir sonraki adım, "yeraltı ahlâk"ından kopuşu ve ana akımla uzlaşmayı getirecek...

METALLİCA (THE BLACK ALBUM) (1991): ANA AKIMLA UZLAŞMA

1991'de çıkan *The Black Album*, grubun "sound"unda radikal bir değişikliğe işaret eder. Justice albümünün karmaşık yapısı terk edilip; yerine "daha yavaş, daha ağır ve daha rafine" bir yapı getirilir. Bununla beraber bir ticarî zafer de elde edilir. Fakat bu zafer, esasında bir mağlubiyet! Çünkü Metallica, artık ideolojik olarak geri çekilmeye başlıyor. Albümdeki sözlerin zaviyesi, siyasî eleştiriden çıkarak tamamen ferdî dramalara kayıyor. 'The Unforgiven', toplum tarafından dışlanmaktan öte, "kişisel bir varoluşçu acıyı" anlatıyor mesela...

KİŞİSEL OLANIN POLİTİKASI: 'THE GOD THAT FAILED'

Bu geri çekilmenin zirvesi 'The God That Failed' (Başarısız Olan Tanrı) şarkısıdır. Şarkı, televangelistlere yönelik bir eleştirinin ötesinde, inancın kendisine varan şahsî bir hesaplaşmadır. Şarkı, Hetfield'in katı Hristiyan (Christian Scientist) inançlarına sahip ailesine dayanır. Bu inanç tıbbî tedaviyi reddeder; nitekim Hetfield 16 yaşındayken annesi kanser olmuş, inancı gereği tedaviyi reddederek ölmüştür [7, 8].

Şarkı, “duygusal bir bagaj” veya annesini iyileştirmeyen kişileştirilmiş bir Tanrı’ya isyandan çok daha fazlasıdır. Bu şarkı, daha derin bir perspektifle okunduğunda; Justice albümünde devlete ve adalete olan güvenini yitiren Batılı “birey”in, şimdi de tahrif edilmiş dinine ve “kutsal”a olan güvenini yitirmesini simgeler. “Büyük Anlatı”ların (Devlet, Kilise) çöküşü karşısında modern birey, sığınacak bir hakikatten yoksun olduğu için, kaçınılmaz olarak nihilizmin soğuk kollarına düşmüştür. Bu şarkı, bir yastan öte, manevî bir iflasın itiraftır!..

LOAD (1996) / RELOAD (1997): KARİKATÜRLEŞMENİN ESTETİĞİ

Eğer *Black Album* bir uzlaşma ise, *Load* ve *Reload* albümleri birer teslimiyetti. Grup, sadece müzikal olarak thrash’ten kopup “alternatif rock”a geçmekle kalmıyor, aynı zamanda radikal bir imaj değişikliğine de gidiyor. Saçlar kesiliyor, makyajlar yapılıyor, sanat galerisi estetiğine geçiliyor.

Artık iyice irtifa kaybediyorlar... “Otantiklik” üzerine kurulu metal altkültürü için bu değişim affedilemez bir “satılmışlık” eylemiydi. 1980’lerde “trend belirleyici” olan grup, 1990’ların ortasında açıkça bir “trend takipçisi” hâline geliyor. İsyanın “karikatürleşmesi” estetik olarak tam da burada zirveye tırmanmaya başlıyor...

İDEOLOJİK SON NOKTA: “NAPSTER” DAVASI (2000)

Bu estetik karikatürleşmeyi, ideolojik iflas takip edecektir. 2000 yılında grubun Napster’a açtığı dava, “satılmışlık” tartışmasını felsefî bir zemine taşıyor. Metallica, şöhretini borçlu olduğu “kaset değiş-tokuşu” kültürünü reddederek, mülkiyetin en ateşli savunucusu hâline geliyor. [9]. Artık devran dönmüştür: Justice albümünde “paranın adaleti bozduğunu” eleştiren grup, 2000 yılında “parayı korumak için” adalete sığınmıştı. Yeraltı ahlâki ölmüştü artık!..

KISA BİR PARANTEZ: METAL VE RAP’İN ORTAK KADERİ

Metallica’nın “ıslah” edilme süreci, protest müziğin popülerleştiğinde kaçınılmaz olarak dejenere olması fikrinin doğrulayıcısıdır. Bu vaziyet, metal ile aynı kaderi paylaşan rap müziği ile kıyaslandığında daha net anlaşılır.

Her iki tür de toplumda ahlâki bir “panik” çıkardı, ancak medya bu iki türe farklı “tehlike” çerçeveleri uyguladı.

Metal (beyaz tehdit) - “Kendine zarar”: Medya metali “yozlaşma” olarak gördü. Tehlike içe dönüktü; metal dinleyicisi kendine zarar verecekti (intihar, satanizm).

Rap (siyah tehdit) - “Topluma zarar”: Rap ise “topluma tehlike” olarak kodlandı. Tehlike dışa dönüktü; rap dinleyicisi başkalarına zarar verecekti (suç, şiddet).

Sonuçta pazar her iki isyanı da nötralize etti; birinin estetiğini, diğerinin ideolojisini satın alarak!.. Rap, başka bir yazı konusu olduğu için bunu burada keselim...

TÜRKİYE SOSYOLOJİSİ: İTHAL BUNALIMLAR

Metallica’nın Türkiye’deki yansımaları, Batılılaşma serüvenimizin trajik bir özeti olarak okunabilir. 90’lar Türkiye’sinde heavy metal, 12 Eylül sonrası apolitikleşen bir kesim gençliğin sığınağı oluyor. Metal, “tek tip milliyetçi kültüre” karşı, “farklı bakış açılarını” ifade eden “konvansiyonel olmayan bir siyasî pozisyon” hâline geliyor. Aslında tam bir “Sürüden farklı sürü” sendromu!..

Fakat burada sosyolojik bir “bağlamsızlık” ve daha da önemlisi “şuurlu bir yabancılaştırma” göze çarpıyor. Batı’da sanayi toplumunun gürültüsüne ve refah toplumunun manevî boşluğuna bir tepki olarak doğan bu müzik, sanayileşmesini tamamlayamamış bir toplumda “mekanik bir taklit” olarak tezahür ediyor. Başka türleşmesi nasıl mümkün olabilirdi ki? Kemalizm’le kafaları aşureye dönmüş gençlik, bunlara maruz kalmanın ötesinde; kendi manevî köklerinden kaçış için bu müziği bir “uyuşturucu” olarak bizzat talep ediyor. Kemalizm Batı’nın kurumlarını ithal ederken, metalciler Batı’nın isyanını (ve -yalandan- krizini) ithal etmiştir. Acı ama gerçek... Şöyle de diyebiliriz: Kendi hakikatine yabancılaştıran zihinler, başkasının bunalımını kendi isyanı sanma gafletine düşmüştür!..

YALDIZLI SEFALET: METALLİCA’NIN DÜŞÜŞÜ

Metallica’nın 21. yüzyıldaki diskografisi, bu “evcilleştirme” tezini doğrular. *St. Anger* albümü ile artık bu müzik, siyasî arenadan çekilip bir terapi seansına dönüş-

müştür. “Dişleri sökülmiş ve evcilleştirilmiş aslan” metaforu, aslında burada sosyolojik bir vakıdır. Aslanın kükremesinin sesi –vokaller, gitarlar– korunmuştur. Ancak kükremenin işlevi (sisteme yönelik tehdit) ortadan kalkmıştır. Aslan artık sisteme meydan okumak yerine, aynadaki kendi yansımalarına (*Room of Mirrors*) veya geçmişine (*72 Seasons*) kükremektedir.

Metallica’nın 40 yılı aşan külliyyatı; yeraltından çıkan, dünyayı sarsan, siyasî bir manifesto yayınlayan, sonunda karşı çıktığı sistem tarafından satın alınan ve nihayetinde kendi içine dönerek zararsızlaştırılan fikirsiz “protest”in diyalektik devranına güzel bir misaldir.

Nihayetinde, yazının başında sordukları o soruya kendileri cevap vermiş oldular: “Sen günün kahramanısın, ama yarın ne olacaksın?” Cevap, bir sessizlikle yanıtlanıyor: Metallica artık ontolojik bir intiharın gözden düşmüş fail. Bir zamanların kahramanları, bugün isyanın pazara yenik düştüğü yaldızlı bir sefaletin mimarlarına dönüşmüştür.

Yine de geride kalan külliyyatın hatırına hâlâ dinlenir mi? Eh... Dişleri sökülse de aslan aslandır diyelim...

Dipnotlar ve kaynakça:

Bu metindeki tüm alıntılar şu eserden alınmıştır: Joel McIver, *Metalin Şeytanları* (Orijinal Adı: *Justice For All: The Truth About Metallica*), Çev. Ayhan Semih Koç, Mona Kitap (Alfa Basım Yayım Dağıtım), İstanbul, 1. Baskı Şubat 2018.

[1] a.g.e., s. 40-41 (Sylvie Simmons alıntısı). [2] a.g.e., s. 42 (Katon DePena alıntısı). [3] a.g.e., s. 29. [4] a.g.e., s. 30. [5] a.g.e., s. 97. [6] a.g.e., s. 133. [7] a.g.e., s. 25. [8] a.g.e., s. 27. [9] a.g.e., s. 93.

BEKLEYEN İHTİMALLERİN ÖTESİNDE: YÖNELMEK, TANIMAK VE İNŞA ETMEK

Aslıhan Tunçbilek

Necip Fazıl'ın İdeoloji Örgüsü kitabında dile getirdiği gibi: Toplumu güçlü kılmak, öncelikle aileyi güçlü tutmakla mümkündür. Anne, baba ve çocuk birbirine karşı ahlâkî bir sorumluluk bilinci taşıdığına, hem fert hem de toplum fitratı korunur.

İlk yazıda modern insanın ilişkilere yaklaşımını, dijital çağın oluşturduğu "bekleyen ihtimaller" alanını ve bunun bağ kurma kapasitemizi nasıl zayıflattığını ele almıştık. Şimdi soralım: Bütün bunların içinden geçerken bir ilişki nasıl korunur, derinleşir ve sahici hâle gelir?

GÖRDÜĞÜMÜZ VE GERÇEK

İnsanların en çok yanıldığı nokta, gördükleri ile gerçeği birbirine karıştırmalarıdır. Başkalarının sosyal ortamda seçilmiş ve idealize edilmiş hâllerini görür, kendi hayatımızın en gerçek hâliyle kıyaslarız. Oysa her insanın katmanlı bir yapısı vardır: dışarıya yansıyan hâl, yakın çevreyle paylaşılan hâl ve yalnızca en yakınının bildiği hakiki hâl. Evde eşimizin gerçek hâlini gördüğümüzde, dışarıdaki özenle seçilmiş görüntüler etkileyici olabilir ama kimse kusursuz değildir. Mükemmeli aramak ve kıyas yapmak, mevcut bağı değersizleştirir.

YÖNELMEK: SINIR, MAHREMİYET VE SEÇİM

Modern çağda sadakati zorlaştıran yalnızca dijital dünya değildir; iş hayatı da sınır meseleleri doğurur. Günün büyük kısmını geçirdiğimiz ortamlarda karşı cinsle sürekli temas hâlinde olmak, mesafe ve mahremiyet bilinci zayıfladığında flört dilini normalleştirebilir.

Mesele yalnızca niyet değil, bir duruş meselesidir. İletişimin sınırlarını bilmek, yanlış anlaşılabilir yakınlıklardan uzak durmak ve kendimizi koruyacak ölçüler geliştirmek gerekir. Bazen iletişimi bilinçli sınırlamak, gereksiz yakınlık üretmeyen bir dil kullanmak veya dijital ortamda sürekli temas hâlinde olmamak gibi küçük ama belirleyici tercihler gerekir. Çünkü yönelmek, sadece birine yaklaşmak değil, diğer ihtimallerden vazgeçme iradesidir.

TANIMAK: KENDİNİ VE KARŞINDAKİNİ BİLMEK

Kendini tanımadan karşıdakini doğru anlamak mümkün değildir. Kadın, duygularını, zaafalarını, beklentilerini ve değerlerini tanıdığına sınırlarını da bilir. Karşı tarafın ruh hâlini anladığında mahremiyet sınırlarını koruyabilir ve nasıl davranması gerektiğini ölçülü bir dengede belirler. Erkek de kendi fitratını, sorumluluğunu ve duygularını tanıdığına, karşı cinsin ruh hâlini anlar hem kendini korumayı hem mahremiyet sınırlarını çizmeyi öğrenir hem de ilişkide nasıl hareket edeceğine dair istikamet kazanır.

Bu karşılıklı idrak, yalnızca bir tanıma süreci değil aynı zamanda yön bulmaktır. İnsan, karşısındakini tanıdıkça neyi koruması gerektiğini ve bir bağı içinde nasıl hareket edeceğini öğrenir. Böylece idealize edilmiş beklentiler yerini gerçekçi ve

sağlam bir zemine bırakır. İlişki hem sınır hem de derinlik kazanır.

İLGİ VE BOŞLUK

İlgi, insanın temel duygusal, sosyal ve varoluşsal ihtiyaçlarından biridir. Aynı evi paylaşan fertler, sevinçlerini, hayallerini ve planlarını birlikte gerçekleştirmez, birbirini anlamak ve destek olmak için çaba göstermezse, zamanla içsel bir boşluk oluşabilir.

Bu boşluk uzun süre karşılıksız kalırsa fert yön aramaya başlar; ihmal → boşluk → yön arayışı, bir bağı içinde temel psikolojik tepkilerdendir.

Örneğin evde anne günün yorgunluğunu taşıırken anlaşılmayı bekler, baba işin yüküyle eve döner ve dinlenmek ister, çocuk ise ilgi arar. Ortak zamanlar ve küçük ama sürekli temaslar (çay sohbeti, kısa etkinlikler) bu boşluğu doldurur ve bağı yön kaybetmesini önler. Kısa ama odaklanmış zaman, uzun ama dağınık birliktelikten daha derin karşılık bulur.

MAHREMİYET VE SADAKAT

Kadının görülme, sevilme ve kendini ifade etme ihtiyacı vardır. Bu karşılandığında veya kadın potansiyelini faydalı alanlarda değerlendirdiğinde fitratı korunabilir ve dışarıda görünme arayışına gerek duymaz. Erkek ise evinde huzur bulmak, anlaşılma ve değer görmek, saygı duyulmak ister.

Bu ihtiyaçların fark edilmesi, ilişkiyi dengeli ve doyurucu kılar. İlginin içeride karşılık bulunduğu bir yerde dışarıya yönelme ihtiyacı azalır. Bağ kendi merkezinde güçlenir. Gerçek yakınlık dışarıda aranmaz, içeride inşa edilir. Eşinde derinleşebilen ve birlikte gelişebilen fert, bilinçli tercihlerle bu bağı sürdürür.

FARABİ PERSPEKTİFİ: ERDEM, TOPLUM VE MUTLULUK

El-Farabi, Erdemli Şehir eserinde, insanın yalnızca bireysel hazlarla tatmin olamayacağını ve erdem, toplumsal uyum ile sağlıklı ilişkilerin mutluluğun temel koşulları olduğunu vurgular. Biz de eşler arasındaki ilişkinin sağlıklı bir bağla kurulması ve karşılıklı ilgiyle güçlenmesini benzer bir perspektifle ele alabiliriz. Bu bağ, hem ferdin hem de toplumun fitratını korur. İnsanı yalnızca ilişkide değil, kendi iç dünyasında da dengeye taşır. Kişi, hem kurduğu bağda hem de kendi ruhunda daha sahici ve uyumlu bir varoluşa yaklaşır.

İNŞA ETMEK: BİRLİKTE HAYAT KURMAK VE MANEVİYAT

İlişkiler sadece duyguyla değil, emek, anlayış, sabır ve sorumlulukla ayakta kalır. Anlık hazlar geçicidir, kalıcı olan birlikte kurulan hayattır. Birlikte hayat kurmak, sadece

aynı mekânı paylaşmak değil, ortak bir anlam inşa etmektir. Açık ve sahici iletişim, biriken kırgınlıkların yerini anlaşılmaya bırakmasını sağlar. Dile gelmeyen meseleler mesafe üretirken, ifade edilen duygu bağı güçlenir.

Bir ilişki, yalnızca birlikte geçirilen zamanla değil, o zamanın niteliğiyle de güçlenir. Her hafta belirli bir gün, ailece aynı kitabı okumak ve ardından kısa bir sohbet yapmak, hem ortak bir anlam inşa etmenin hem de birbirini anlamının güçlü bir yoludur. Ayrıca, dijital detoks saatleri oluşturmak da önemlidir: Her akşam belli bir süre telefonları bir kenara bırakmak ve küçük bir aile geleneği ile sohbet etmek veya paylaşımda bulunmak, yönelme bilincini, empatiyi ve sadakati destekler. Bu düzenli alışkanlıklar, ilişkinin sahiciliğini ve derinliğini korumayı sağlar.

Buna ek olarak, eşler birlikte maddi sıkıntılara tahammül ettiklerinde veya sağlık sorunları gibi zor dönemlerde birbirlerini desteklediklerinde de bağları güçlenir. Bu tür zorlukların birlikte aşılması, aile olma bilincini derinleştirir ve ilişkinin taşıyıcı hafızasını kuvvetlendirir.

Sevgi, hissedildiği varsayılan ama ifade edilmediğinde eksilen bir değerdir. Küçük bir iltifat, fark edilen bir emeğin dile getirilmesi veya sevdiğini doğrudan ifade etmek, ilişkinin görünmeyen bağlarını kuvvetlendirir. İnsan, değer gördüğü yerde kalır, anlaşıldığı yerde derinleşir.

Mutluluk ilişkide sürekli bir hâl değildir. Asıl olan, iniş ve çıkışlar karşısında yönünü kaybetmemek, bağı içinde kalma istikameti ve sorumluluğu sürdürmektir. Allah için sevmek ve sabretmek, bu bağı yalnızca duygusal değil, anlamlı ve kalıcı bir zemine taşır.

TOPLUMU VE AİLEYİ KORUMAK

Necip Fazıl'ın İdeoloji Örgüsü kitabında dile getirdiği gibi: Toplumu güçlü kılmak, öncelikle aileyi güçlü tutmakla mümkündür. Anne, baba ve çocuk birbirine karşı ahlâkî bir sorumluluk bilinci taşıdığına, hem fert hem de toplum fitratı korunur. Eşler birbirinin ailesine saygı gösterdiğinde, ilişkide güven ve uyum derinleşir, çocuklar doğru örneklerle büyür.

Bu şuurla yetişen çocuklar, gelecekte kuracakları ilişkilerde derinlik, sadakat ve maneviyatı doğal bir miras olarak taşır. Böylece her yeni bağ, bir öncekinden daha köklü hâle gelir ve aile olma bilinci kuşaktan kuşağa aktararak güçlenir. Güçlü aileler, hem ilişkilerde hem de toplumda güven, denge ve sürekliliğin teminatıdır.

"Kitapsız bir oda, ruhsuz bir beden gibidir."

Marcus Tullius Cicero

DİL VE İŞGAL

TAHA KILINÇ

2024, KETEBE YAYINLARI

Geçtiğimiz yüzyılın başına kadar arkaik bir ibadet ve yazı dili konumunda bulunan İbranice, Yahudiler arasında konuşma ve günlük iletişim diline dönüşmesini, Eliezer Ben-Yehuda adlı Belarus doğumlu bir dilbilimcinin çabalarına borçludur. Ben-Yehuda, 1881'de yerleştiği Kudüs'te başladığı çalışmalarını, 1922'deki ölümüne kadar yoğun biçimde sürdürmüş, arkasında binlerce makale ve 17 ciltlik dev bir İbranice sözlük bırakmıştır.

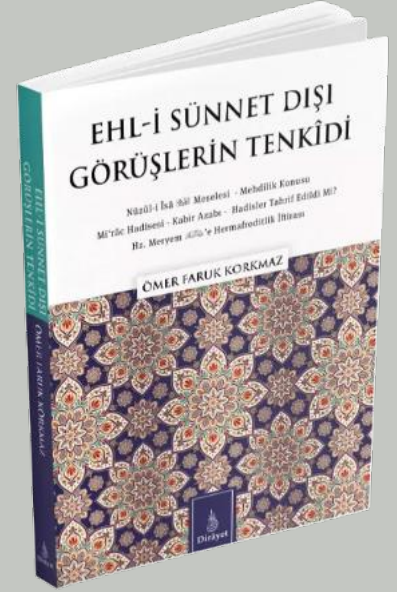
Dil ve İşgal: Eliezer Ben-Yehuda ve Modern İbranice'nin Doğuşu, bir yandan Ben-Yehuda'nın hayat hikâyesine ve İbraniceyi yeniden konuşma dili hâline getirme sürecindeki öncü rolüne odaklanırken, bir yandan da İbranice'nin modern hayatta tekrar sahneye çıkmasının Filistin topraklarının Siyonistler tarafından işgalinde hayatî bir etki yaptığını vurguluyor. Yahudilerin ortak bir konuşma ve iletişim diline kavuşmasının işgali sistematik hâle getirdiğine ve hızlandırdığına işaret eden kitap, İsrail'in kuruluşuna giden sürecin kültürel ve duygusal altyapısının nasıl hazırlandığını gözler önüne seriyor.

GÖNÜL NİMETLERİ

NECİP FAZIL KISAKÜREK

1967, BÜYÜK DOĞU YAYINLARI

Üstad Necip Fazıl Kısakürek tarafından sadeleştirilen Gönül Nimetleri, İmam Kastalanî'nin "El-Mevâhibü'l-Ledünniye" adlı eserine dayanarak Peygamber Efendimiz'in yaratılış hakikatini, peygamberlik makamını ve kâinat içindeki yerini tasavvufî bir bakışla ele alan temel bir eserdir. Eserde, Resûlullah'ın nurunun ezeli mahiyeti, peygamberler silsilesindeki konumu ve bütün varlık âlemiyle olan bağı, hadisler ve rivayetler üzerinden sistemli bir şekilde aktarılır. Eser, sadece tarihî bir anlatım sunmakla kalmaz, iman ve idrak bakımından okuyucuyu doğrudan muhatap alır. Eser, insanın varlık içindeki yerini Peygamber merkezli bir anlayışla yeniden kurar. Hz. Âdem'den başlayan ilâhî düzen, peygamberlik hakikatinin zirvesi olarak Resûlullah'ta tamamlanır ve bütün varlık bu merkeze göre mana kazanır. Bu yönüyle Gönül Nimetleri, kuru bir siyer metni olmaktan öte okuyucuyu hakikatle buluşturan, kalbi diri tutan bir irfan kaynağıdır.

EHL-İ SÜNNET DIŞI GÖRÜŞLERİN TENKİDİ

ÖMER FARUK KORKMAZ

2024, DİRAYET YAYINLARI

Hakkı izhar etmenin önemli bir unsuru da bâtılı imha etmektir. Hatta diyebiliriz ki hakkın gerçek anlamdaki ihkaki bâtılın bil külliye yok edilmesine bağlıdır. Bu sebeple İslâm'a girişin nişânesi olan kelime-i tevhid öncelikli olarak la ile başlamaktadır. Yani tevhidin hakkını vermek evvela diğer ilahları reddetmekten geçmektedir. Batıl görüşleri reddetmenin hak üzere sabit olmağın en önemli etken olduğu da bariz bir hakikattir. Ulemamız tam da bu maksatla tarih boyu yanlış görüşlere reddiyeler yazmışlar ve ilgili görüşlerin bâtıllığını ilmî mesnetlere dayanarak vakur bir üslupla ispat etmişlerdir. Elinizdeki eser de zamanımızda gündeme getirilen bâtıl görüşlere karşı ulemamızın bu istidlallerini tekrardan ihya etmeye yönelik bir çalışmadır.

Müslüman Anadolu'nun
şerefini, haysiyetini,
izzetini canı bahasına
müdafaa eden
Anadolu Akıncısı
Hasan Saklanan,
Kudüs'te terörist Yahudi
askerini yaraladı ve
Siyonist askerlere
yönelik gerçekleştirdiği
saldırı neticesinde
şahadet şerbetini içti.

Kudüs Şehidi Hasan Saklanan

